

PLAN URBANISTIC GENERAL

AL COMUNEI ROMÂNĂȘI, JUDEȚUL SĂLAJ

VOLUMUL I: MEMORIU GENERAL

A. FOAIE DE TITLU

DENUMIREA LUCRĂRII	PLAN URBANISTIC GENERAL (P.U.G.) AL COMUNEI ROMÂNAȘI, JUDEȚUL SĂLAJ
NUMĂRUL VOLUMULUI	I
DENUMIREA VOLUMULUI	MEMORIU GENERAL
DENUMIREA BENEFICIARULUI	COMUNA ROMÂNAȘI, JUDEȚUL SĂLAJ
DENUMIREA PROIECTANTULUI	S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
NUMĂRUL DE ORDINE AL DOCUMENTAȚIEI	CONTRACT NR. 1759 /2025 PROIECT NR. 2025-007
DATA PREDĂRII	2025

B. LISTA SEMNĂTURILOR

PROIECTANT GENERAL: S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

COORDONATOR GENERAL:

arh. urb. Dan Florin FLORUȚ
expert atestat R.U.R. – litera D- P.U.G.și R.L.U., G5-Studii de istorie urbană, G6-Amenajare perisagistică, expert atestat M.C.C. nr. 553S/24.03.2016 domeniile D1 (Restaurare arhitectură), D2 (Urbanism istoric)

PROIECTANT:

urb. peis. Anca Patricia COSTAN

DESENAT:

geograf. Bogdan Ionel MOȘU

PROIECTANȚI SPECIALITĂȚI CONEXE:

TRANSPORTURI/SISTEMATIZARE

Ing. Gheorghe BOROȘ

ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ

Ing. Ioan COMAN

C. CUPRINS

A. FOAIE DE TITLU	2
B. LISTA SEMNĂTURILOR.....	3
C. CUPRINS.....	4
1.1. OBIECTUL LUCRĂRII	6
1.2. SURSE DE DOCUMENTARE	7
2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII.....	10
2.1. EVOLUȚIE	10
2.2. ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL.....	21
2.3. RELAȚII ÎN TERITORIU	23
2.4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE	24
2.5. POPULAȚIE. ELEMENTE DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE.....	27
2.6. CIRCULAȚIE	29
2.7. INTRAVILAN EXISTENT. ZONE FUNCȚIONALE. BILANȚ TERITORIAL.....	29
2.8. ZONE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	33
2.9. ECHIPAREA TEHNICO-EDILITARĂ	33
2.10. PROBLEME DE MEDIU	35
2.11. DISFUNCȚIONALITĂȚI.....	37
2.12. NECESITĂȚI ȘI OPȚIUNI ALE POPULAȚIEI.....	38
3. PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ	40
3.1. STUDII DE FUNDAMENTARE	40
3.2. EVOLUȚIA POSIBILĂ, PRIORITĂȚI.....	43
3.3. OPTIMIZAREA RELAȚIILOR ÎN TERITORIU	43
3.4. EVOLUȚIA POPULAȚIEI.....	43
3.5. ORGANIZAREA CIRCULAȚIEI.....	44
3.6. INTRAVILAN PROPUȘ. ZONE FUNCȚIONALE. BILANȚ TERITORIAL.	45
3.7. MĂSURI ÎN ZONELE CU RISCURI NATURALE	49
3.8. DEZVOLTAREA ECHIPĂRII EDILITARE.....	50
3.9. PROTECȚIA MEDIULUI	52
3.10. REGLEMENTĂRI URBANISTICE	54
3.11. OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ.....	56
3.12. DIRECȚII DE DEZVOLTARE DE LA NIVEL SUPRATERITORIAL	60
3.13. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ	63
3.14. POLITICI ȘI PROGRAME DE INVESTIȚII PUBLICE NECESARE IMPLEMENTĂRII	64
4. CONCLUZII. MĂSURI ÎN CONTINUARE.....	66

LISTĂ FIGURI

Figura 1 – Satul Românași - Ridicare topografică secol XVIII (hartă militară 1782-1785)	14
Figura 2 - Satul Românași - Ridicare topografică secol XIX (hartă militară 1819-1869).....	14
Figura 3 – Localitatea Românași - Ridicare topografică secol XIX (hartă militară 1869-1887).....	15
Figura 4 – Satul Românași - Detaliu hartă 1910 (stânga) și 1941 (dreapta).....	15
Figura 5 - Sat Chichișa - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta).....	15
Figura 6 - Sat Ciumărna - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)	16
Figura 7 - Sat Păușa - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)	16
Figura 8 - Sat Poarta Sălajului - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)	17
Figura 9 - Sat Romița - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)	17
Figura 10 - Biserica din Chichișa (stânga), Biserica din Ciumărna (mijloc), Biserica din Păușa	20
Figura 11 - Biserica din Poarta Sălajului (stânga), Biserica din Romița (mijloc), Muzeul de Artă Populară din Ciumarn (dreapta)	20
Figura 12 - Evoluția numărului de locuitori la nivelul județului Sălaj în perioada 2011-2021	27
Figura 13 - Evoluția populației județului Sălaj pe medii de rezidență în perioada 1992-2021	27
Figura 14 - Evoluția numărului populației comunei Românași, perioada 1992-2022	28
Figura 15 - Evoluția populației comunei Românași, orizont 2035	44

LISTĂ TABELE

Tabel 1 - Evoluția structurii etnice a populației comunei.....	12
Tabel 2 - Evoluția structurii religioase a populației comunei.....	13
Tabel 3 - Repartiția intravilan-extravilan a terenurilor din UAT	24

1.1. OBIECTUL LUCRĂRII

Prezenta lucrare reprezintă actualizarea Planului Urbanistic General al comunei Românași din județul Sălaj. Planul Urbanistic General al comunei Românași din județul Sălaj anterior a fost aprobat în anul 1998.

Conform Legii 350/2001, cu completările și modificările ulterioare, obiectivele lucrării sunt următoarele:

Planul urbanistic general are atât caracter director, cât și de reglementare și reprezintă principalul instrument de planificare operațională, constituind baza legală pentru realizarea programelor și acțiunilor de dezvoltare. Fiecare unitate administrativ-teritorială are obligația să întocmească și să aprobe Planul urbanistic general, care se actualizează periodic conform legii.

Planul urbanistic general cuprinde reglementări pe termen scurt, la nivelul întregii unități administrativ teritoriale de bază, cu privire la:

- stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan și relațiile cu teritoriul administrativ al localității;
- stabilirea modului de utilizare a terenurilor din intravilan;
- zonificarea funcțională în corelare cu organizarea rețelei de circulație;
- delimitarea zonelor afectate de servituți publice;
- modernizarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;
- stabilirea zonelor protejate și de protecție a monumentelor istorice și a siturilor arheologice reperate;
- zonele care au instituite un regim special de protecție prevăzut în legislația în vigoare;
- formele de proprietate și circulația juridică a terenurilor;
- precizarea condițiilor de amplasare și conformare a volumelor construite, amenajate și plantate.
- zonele de risc natural delimitate și declarate astfel, conform legii, precum și măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone.

Planul urbanistic general cuprinde prevederi pe termen mediu și lung cu privire la evoluția în perspectivă a localității:

- direcțiile de dezvoltare funcțională în teritoriu;
- traseele coridoarelor de circulație și de echipare prevăzute în planurile de amenajare a teritoriului național, zonal și județean;
- zonele de risc natural delimitate și declarate astfel, conform legii, precum și măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;
- lista principalelor proiecte de dezvoltare și restructurare;
- stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție temporară și definitivă de construire;
- delimitarea zonelor în care se preconizează operațiuni de urbanizare.

1.2.1. Solicitări ale temei program

Lucrarea urmează să stabilească strategiile, prioritățile și reglementările referitoare la utilizarea terenurilor și construcțiilor din cadrul teritoriului comunei Românași, pentru următoarea perioadă.

Principalele obiective ale prezentei documentații sunt:

- identificarea posibilităților și potențialului de dezvoltare al comunei din punct de vedere economic, cultural și demografic;
- redefinirea limitelor intravilanului localităților în vederea conformării cu schimbările polilor de interes și în concordanță cu opțiunile populației;
- stabilirea destinației generale și a condițiilor de construibilitate a terenurilor din intravilan;
- stabilirea unor legături optime atât intracomunale cât și în cadrul localităților prin ameliorarea și dezvoltarea rețelei de drumuri și străzi;
- corelarea Planului Urbanistic General cu lucrările de dezvoltare a rețelelor tehnico-edilitare aflate în curs de proiectare sau de execuție;
- identificarea problemelor de mediu și stabilirea măsurilor de rezolvare a acestora prin instituirea de zone protejate sau de protecție și regulamentele aferente;
- identificarea obiectivelor cu valoare de patrimoniu și stabilirea măsurilor de protecție a acestora;
- stabilirea și ierarhizarea obiectivelor de interes public, precum și a măsurilor privind modificările de proprietate necesare pentru realizarea acestora;
- elaborarea Regulamentului Local de Urbanism care să stabilească condițiile concrete de construire și utilizare a terenurilor pe întreg teritoriul administrativ al comunei, în vederea atingerii scopurilor enumerate mai sus.

Lucrarea de față oferă beneficiarului posibilitatea aplicării propunerilor Planului Urbanistic General prin:

- inițierea de proiecte de fezabilitate;
- inițierea de planuri urbanistice zonale (P.U.Z.) și de detaliu (P.U.D.);
- eliberarea de certificate de urbanism, cu obligativitatea respectării Regulamentului Local de Urbanism;
- eliberarea de autorizații de construire, cu obligativitatea respectării Regulamentului Local de Urbanism.

1.2.2. Documentații anterioare de urbanism

Pe teritoriul comunei Românași au fost aprobate trei documentații de urbanism (de tip PUZ, PUD) din anul 1998 până în prezent:

„Introducere în intravilan și organizarea urbanistică și tehnicoedilitară a terenului necesar realizării unei fabrici de prelucrare a laptelui” – situat în extravilan, zona Delnița, CF50612, CF 51503 din satul Românași pe o suprafață de 5.300 mp, având HCL 16/2017.

„Introducere în intravilan și organizarea urbanistică și tehnicoedilitară a terenului necesar realizării construirii unei locuințe, atelier și birou” – situate în extravilanul satului Ciurmărna, CF 52425 pe o suprafață de 1.100 mp, având HCL 35/2022

„P.U.Z. Zona Delnița, localitatea Românași” – situate în extravilan, zona Delnița, CF 50268, 50281 din satul Românași, pe o suprafață de 10.970 mp, având HCL 60/2010.

1.2. SURSE DE DOCUMENTARE

Prezenta lucrare este întocmită cu respectarea următoarelor acte legislative, acte normative și regulamente în vigoare:

- Legea nr. 18/1991 privind fondul funciar (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării construcțiilor și unele măsuri pentru realizarea locuințelor (cu modificările și completările ulterioare);
- Ordinul MLPAT nr. 91/1991 privind formularele, procedura de autorizare și conținutul documentațiilor prevăzute de Legea 50/1991;
- Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 98/1994 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor la normele legale de igienă și sănătate publică;
- Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții (cu modificările și completările ulterioare);
- Ordinul nr. 34/N/M30/3422/4221/1995 al MLPAT, MI, MAPN, SRI pentru aprobarea Precizărilor privind avizarea documentațiilor de urbanism și amenajarea teritoriului, precum și a documentațiilor tehnice pentru autorizarea construcțiilor;
- Legea nr. 7/1996 privind cadastrul și publicitatea imobiliară (cu modificările și completările ulterioare);
- HGR nr. 31/1996 pentru aprobarea Metodologiei de avizare a documentațiilor de urbanism privind zone și stațiuni turistice și a documentațiilor tehnice privind construcțiile din domeniul turismului;
- Legea apelor nr. 107/1996 (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea locuinței nr. 114/1996 (cu modificările și completările ulterioare);
- HG nr. 525/1996 pentru aprobarea Regulamentului General de Urbanism;
- OG nr. 43/1997 privind regimul drumurilor (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 171/1997 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a II-a – Apa;
- Ordin nr. 1587/1997 pentru aprobarea listei categoriilor de construcții și instalații industriale generatoare de riscuri tehnologice;
- Ordinul Ministrului Transporturilor nr. 50/1998 pentru aprobarea Normelor tehnice privind proiectarea și realizarea străzilor în localitățile rurale;
- Legea nr. 54/1998 privind circulația juridică a terenurilor;
- Ghid privind metodologia de elaborare și conținutul-cadru al Planului Urbanistic General, indicativ GP038/99 aprobat prin Ordinul nr. 13/N/10.03.1999;
- Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - Zone protejate;
- Ghid privind elaborarea și aprobarea regulamentelor locale de urbanism, indicativ GM-007-2000 aprobat prin Ordinul nr. 21/N/10.04.2000;
- Ordonanța nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național;
- Legea administrației publice locale nr. 215/2001 (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități;
- Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 575/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a V-a - Zone de risc natural;
- HGR nr. 162/2002 privind depozitarea deșeurilor;
- Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică;
- Hotărârea nr. 382/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exigențele minime de conținut ale documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism pentru zonele de riscuri naturale;

INTRODUCERE

- Ordinul nr. 562/2003 pentru aprobarea reglementării tehnice Metodologie de elaborare și conținut-cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (PUZ);
- HG nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 138/2004 privind îmbunătățirile funciare (cu modificările și completările ulterioare);
- OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului (cu modificările și completările ulterioare);
- HG nr. 930/2005 pentru aprobarea normelor speciale privind caracterul și mărimea zonelor de protecție sanitară și hidrogeologică;
- Legea nr. 363/2006 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea I – Rețele de transport;
- Ordinul Ministerului Administrației și Internelor nr. 1312/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice de avizare și autorizare privind prevenirea și stingerea incendiilor;
- OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice (cu modificările și completările ulterioare);
- Ordinul Ministerului Administrației și Internelor nr. 163/2007 pentru aprobarea Normelor generale de apărare împotriva incendiilor;
- Legea nr. 46/2008 - Codul Silvic;
- OUG nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a VIII-a - Zone cu resurse turistice (cu modificările și completările ulterioare);
- Codul Civil din 2009 (cu modificările și completările ulterioare);
- Ordinul MDRT nr. 2701/2010 pentru aprobarea Metodologiei de informare și consultare a publicului cu privire la elaborarea sau revizuirea planurilor de amenajare a teritoriului și de urbanism;
- Legea nr. 47/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților;
- Legea nr. 102/2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare;
- Ordinul Ministerului Sănătății nr. 119/2014 pentru aprobarea Normelor de igienă și sănătate publică privind mediul de viață al populației (cu modificările și completările ulterioare);
- Legea nr. 59/2016 privind controlul asupra pericolelor de accident major în care sunt implicate substanțe periculoase (cu modificările și completările ulterioare);
- Ordinul nr. 129/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice privind avizarea și autorizarea de securitate la incendiu și protecție civilă;
- Ordinul nr. 233/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism;
- HG nr. 741/2016 pentru aprobarea Normelor tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane;
- Ordinul nr. 1294/2017 pentru aprobarea Normelor tehnice privind amplasarea lucrărilor edilitare, a stâlpilor pentru instalații și a pomilor în localitățile urbane și rurale;
- Ordinul nr. 1295/2017 pentru aprobarea Normelor tehnice privind stabilirea clasei tehnice a drumurilor publice;
- Ordinul nr. 1296/2017 pentru aprobarea Normelor tehnice privind proiectarea, construirea și modernizarea drumurilor;
- Ordinul nr. 1297/2017 pentru aprobarea Normelor privind încadrarea în categorii a drumurilor de interes național;
- Ordinul nr. 904/2023 privind modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism, aprobate prin Ordinul Viceprim-ministrului, Ministrului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, nr. 233/2016.

Prezenta lucrare este întocmită pe baza următoarelor surse documentare:

- Agenda Teritorială 2030;
- Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030;
- Strategia de dezvoltare teritorială a României - România policentrică 2035;
- Planul de Amenajare a Teritoriului Național;
- Planul de dezvoltare al regiunii Nord-Vest 2021-2027;
- Strategia integrată de dezvoltare durabilă a județului Sălaj 2021-2027;
- Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Sălaj;
- Strategia de dezvoltare locală a comunei Românași pentru perioada 2021-2027
- Plan Urbanistic General al comunei Românași, județul Sălaj, aprobat în anul 1998;
- Lista Monumentelor Istorice 2015;
- Repertoriul Arheologic Național;
- Baza de date Tempo a Institutului Național de Statistică;
- Date puse la dispoziție de administrația publică locală;

INTRODUCERE

- Documentare pe teren;
- Pentru suportul topografic s-au folosit ortofotoplanuri (scara 1:5000), planuri topografice (scara 1:5000), alte hărți și planuri referitoare la UAT studiat.

Prezenta lucrare este întocmită pe baza următoarelor studii de fundamentare:

- Studiu de fundamentare „Actualizarea suportului topografic”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Condiții geotehnice și hidrotehnice”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Protecția mediului, riscuri naturale și antropice”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Studiu istoric, peisagistic”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Tipuri de proprietate”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Infrastructura tehnico-edilitară”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Analiza factorilor interesați, anchete sociale”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Evoluția activităților economice”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Evoluția socio-demografică”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.
- Studiu de fundamentare „Impactul schimbărilor climatice”, elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

2.1. EVOLUȚIE

2.1.1. Evoluția în timp a unității administrativ-teritoriale și a localităților

Istoricul teritoriului administrativ și al localităților componente

Prima atestare documentară a localității Românași provine din anul 1310, când este amintită ca Egreeg. Următoarele menționări provin din 1440 – Egrehg, 1460 – Magyar-Egrehg, 1461 – census quinquagesimalis de Egrehg nobilium, 1470, 1505 – Magyaregrehg, Magyar Egrehg, 1587-1589 – Egrehgy, Magyar Egrehg, 1733 – Ungurás, 1750 – Magyar Egrehgy, 1839 – Unguras, Ungureászu, 1850 – Ungurasu, 1854 – Magyar Egrehgy, Unguraș .

Localitatea Românași a fost, în evul mediu, vamă de sare. În 1310, era proprietatea lui Miklós, fiul lui Mikod, care a obținut de la regele Carol Robert dreptul de a vămui toate mărfurile străine care erau transportate peste Meseș cu 2 denari. La 1440, Lókes János din Dăbâca era proprietarul satului. În 1460, Dobokai János a ipotecat acest sat, respectiv celelalte moșii ale sale lui Kusalyi Jakcs Györgynek. În 1522, Dobokai Miklós i-a vândut satul lui János Drágfi Bélteki. În 1576, localitatea ajunge în posesia lui László Zsombori și a succesorilor acestuia. Mai târziu, printre proprietari s-au numărat grofii Bethlen și Kendefi .

Cu ocazia recensământului din 1733, aflăm că în localitate erau 70 de familii de români. În 1837, erau 327 de locuitori. Prima atestare documentară a localității Chichișa provine din anul 1438, când este menționată ca Nyarlo, Also-Nyarlo. Următoarele menționări sunt din anii: 1461 – Narlo, 1470 – Alsokékes, 1522 – Kékesnyarlo, Kekes Nyarlo, 1760 – Alsokékesnyarló, 1760-1762 – Alsokékes Nyarló, 1808- Tyekisul de dzsosz, 1850 – Alsó Kékes Nyarló, Tyityise, 1854 – Alsó-Kékes-Nyarló, Titișea, 1913 – Alsónyarló . Satul Chichișa s-a format inițial pe valea cu același nume, în locuri de adăpost, doar câteva case erau cu ieșire la drumul mare. Într-un document consemnat de K. Hodor se spune că: „Chichișa a fost apreciată, într-o scrisoare privilegiată a lui Rakoczi Gyorgy I, care a făcut donații pentru construirea bisericii, la 1547, ca un sat stabil”. Inițial, în cercetarea satului s-a creat o confuzie datorită numelor asemănătoare a două localități din același comitat: Chichișa și Chiochiș (Kékes). Primul document, care amintește satul se pare a fi din anul 1408. Despre aceasta, însă, K. Hodor scrie: „... nu îndrăznesc cu certitudine absolută să pun pe seama localităților noastre Kékes-Nyarló datele din 20 august 1408, potrivit cărora voievodul Transilvaniei Dobokai János și-ar fi însușit părțile de proprietate din cele două Kékes (de Sus și de Jos) ale răposatului Bonyó Miklós, ...” . Cu toate acestea, în documente ulterioare, apare atât Bogyó Miklós ca având proprietate și prin partea Romitei, de asemenea Dobokai János este menționat ca deținând jumătate din această localitate, așadar, putem concluziona că în documentul din 1408 era vorba despre Chichișa și Romita. Astfel, putem afirma că anul atestării ar trebui reconsiderat ca fiind 1408. În 1722, hotarul Chichișei, din comitatul Dăbâca, se împărțea în două părți. În 1733 în sat erau 32 de familii de români, fără preot. În anul 1750 existau 133 de persoane greco-catolice.

În 1760, satul se afla în proprietatea grofilor: Daniel István, Bágyoni Zsigmond, Toldi Ádám și Boros-Jenei Székely Ádám. În 1837, proprietari erau familiile: Eszterházi, Bethlen, Vass, Rédei, Kun, familia baronului Wesselényi, nobilii Kakucsi, Hadfaludi, văduva Hadfaludi, Székely, Ketheli, Ujfalvi și Henter . De asemenea, trebuie să menționăm că aceștia sunt întâlniți, cu mici excepții, în toate localitățile comunei.

În 1837, satul avea locuitori evrei și români greco uniți, 2 nobili și 86 libertini și 27 de case. De asemenea, în acel an se menționează că satul avea și o moară.

Satul Ciumărna este atestat documentar pentru prima dată în anul 1460, ca Chebernye. Următoarele menționări ale localității provin din anii: 1473 – Chemernye, 1558 – Csemernye, 1721 – Csömörlő-Nyarló, 1733 – Csumorna, 1750 – Csömörlönyarló, 1760-1762 – Csömörlő, 1850 – Csumerna, 1854 – Csömörlő, Ciumerna .

Documentul de atestare a satului este un act de ipotecă a proprietății lui Dobokai János, din 1460, cu condiții de răscumpărare pentru anul 1461. De altfel, localitatea este din nou amanetată în 1461, lui Miklós Dobokai. Până în anul 1522, satul i-a aparținut lui Miklós Dobokai, de la care, în acel an, a fost cumpărat jumătate din sat de către János Bélteki Drágfi.

În 1558, satul a fost donat de regina Isabella și Sigismund János lui Pál Bánffy, István Nyújtódi, Mihály Tóth, Anna și János Nagymihályi, Katalin și Mihály Kendi, Dorottya și János Szalánchi și descendenții lor.

În 1837, proprietarii satului erau familiile: Rédei, Kun, Kabós, Titkos, Simándi, Incze, Décei, Gazda, Medgyaszai, Bánffy, Wesselényi, Farkas, Miksa, Zombori, Katona. În acest an, în localitate existau 40 de case .

Prima atestare documentară a localității Păușa provine din anul 1558, când este menționată ca Posa. Următoarele menționări sunt din 1642 – Possa, 1733 – Pausa, 1750 – Poja, 1760-1762 – Pósa, 1850 – Peuse, 1854 – Pósa, Păușa, 1913 – Egregypósa .

Trebuie să menționăm că o parte a literaturii de specialitate consideră că satul datează din epoca Árpadiană. Astfel, K. Hodor menționează că satul a primit numele întemeietorului său la 1291, Pousa și că această familie ar fi stăpânit aici până în anul 1345, cu toate acestea apartenența satului de districtul Agrijului e atribuită abia în 1558 .

Păușa a aparținut de moșia lui Dobokai Miklós, dar din cauza unor acte de infidelitate, regele Matia le-a luat moșia și a dăruit-o membrilor familiei Mindszent. Mai târziu, satul a aparținut lui Pál Bánffy, István Nyújtó, Mihály Tóth,

Anna și János Nagymihályi, Katalin și Mihály Kendi, Dorottya Szaláncki și János și descendenților acestora.

Înainte de 1639, satul era proprietatea lui János Spáczai, dar în 1639, prințul György Rákóczi I l-a donat lui István Serédi.

În 1736, localitatea era în mare parte proprietatea contelui Ferenc Kornis Göncz-Ruszkai și a baronului János Kemény. În 1837, a fost proprietatea lui Lajos Teleki și a descendenților lui Kandó .

Biserica ortodoxă a fost construită în anul 1730, iar școala în 1877. În anul 1733 în Păușa erau 60 de familii de români, păstorite de doi preoți: Gabriel și Grigorie. Peste doar 17 ani, preoții păstoreau 412 suflete, aveau o biserică, un paracliser și dreptul la un teren intravilan, pământ arabil de 12 câble și fân de 8 căruțe.

În anul 1837, în Păușa erau 619 locuitori și 78 de case. În 1890, erau 550 de locuitori și după

limbă îi găsim: 476 români, 55 izraeliți, 12 maghiari, 7 alte naționalități, iar după confesiune: 477 ortodocși, 11 reformați, 5 iudei, 5 greco - catolici, 2 romano – catolici. La acea vreme erau 115 case.

Localitatea Poarta Sălajului este atestată documentar în 1525 ca Waskapw, iar în 1854 ca Vaskapu, Vașcapu .

Înainte de anul 1525, satul a aparținut familiei Dobokai, iar apoi fraților Mindszent: János, Matthias și Miklós. În 1527 satul ajunge din nou în proprietatea familiei Dobokai, fiind proprietatea lui Ferenc Besenyői Dobokai .

În hotarul satului se află un deal pleș care domină zona, numit Tabara, unde susține legenda că a poposit împăratul Traian. De asemenea, istoricul Grațian Marcus afirmă că pe acest deal a poposit în august 1601 și Mihai Viteazul o noapte, în drumul său spre Cluj. În același loc, în august 1849 au fost cantonate pentru un scurt timp armatele țariste. Legenda susține că un ofițer rus a îngropat o comoară, lucru care nu a putut fi dovedit de săpăturile efectuate de-a lungul timpului. În octombrie 1944, satul a devenit teatrul luptelor dintre armata română și trupele Axei.

Satul Romita este atestat documentar pentru prima dată în anul 1408, ca Romlott. Următoarele menționări documentare provin din anii: 1460 – Romloth, 1733 – Romita, 1750 – Romlot, 1854 – Romlott, Romita .

Așezarea și împrejurimile sale erau deja locuite din vremuri străvechi. Numele satului, Romita, este asociat apelativului maghiar romlott – „alterat - stricat”, care are în componență radicalul “rom” - ruină, dărâmatură. „În documentele oficiale ale evului mediu satul și zona castrului apare sub denumirea maghiară de Romlott – care în traducere înseamnă stricată, (ruinată, distrusă). Ca o concluzie foarte importantă, care merită semnalată acum, este faptul că zidurile și ruinele erau la vremea respectivă (1408), “în picioare” și se vedeau la suprafața terenului, când ele au intrat în atenția oficialităților vremii, fiind notate sub denumirea de romlott - în limba maghiară” .

Inițial localitatea aparținea Comitatului Dăbâca, la 1524 este amintită ca aparținând Solnocului de Mijloc, ca apoi să intre cu tot districtul la Comitatul Sălajului. În 1545 o parte din sat, din interese de apărare, probabil, aparținea de cetatea Hododului, care se lega de numele lui Kusalyi Jakcs Mihályt. Încă din 1460 este amintită aici familia Dobokai Janos, cu toate moștenirile și ipotecile, cu tot cu locuri case și iobagi. În anul 1733 se consemnau în Romita 32 de familii române, cu preoții lor: Gheorghe și Mihai. În 1750 existau 231 de greco-catolici, care aveau parte de o biserică, de un preot, un diacon și un paracliser. Preotul avea dreptul, la un teren intravilan, la cinci arii de ogor și trei căruțe de fân. În 1760, cea mai mare parte a satului era proprietatea contelui Ádám Toldi. În 1837, proprietarii localității erau familiile Rédei și Kun, Wesselényi, Józscinczki, respectiv Máte, Pap și Ketheli. În anul 1870 a fost construită o școală de lemn, cu o sală de clasă.

Evoluția statutului administrativ și militar al comunei

Comuna Românași și satele de pe raza comunei s-au dezvoltat în contextul general al evoluțiilor sociale, economice și administrative din Comitatul Dăbâca în perioada medievală, Comitatul Solnocul de Mijloc la finele sec. XVIII și mai apoi Comitatul de Sălaj la finele sec. XIX. Apropierea sa de localitățile Zalău și Jibou au avut un efect asupra evoluției. Aflându-se pe ruta comercială ce lega zona orașului Cluj de cea a orașului Zalău, i-a permis o evoluție economică mai consistentă. Ca zonă agricolă, satele de pe raza comunei au contribuit la economia zonei și au participat la rețeaua comercială din comitatul Dăbâca, Solnocul de Mijloc, Sălaj mai apoi județul Sălaj în secolul XX și XXI.

Evoluția structurii etnice și apartenenței religioase a populației

Din punctul de vedere al componenței etnice, în ultimele două secole, marea majoritate a locuitorilor a fost de etnie română. Până la mijlocul secolului XX a existat o comunitate mică de etnici maghiari, dar numărul acestora a scăzut constant în ultimele decenii ale secolului trecut, astfel, la recensământul din 1992 era de doar două suflete. În prima parte a secolului XX, pe raza comunei au existat și comunități de germani și evrei. Cei din urmă au suferit pe durata celui de al Doilea Război Mondial, fiind deportați și exterminați. Supraviețuitorii nu au mai revenit în localitate și nu au revigorat comunitatea. În momentul de față, în comună există o comunitate solidă de rromi, care alcătuiesc circa 15 % din populație.

Din perspectiva evoluției confesionale, comuna a fost una populată de enoriași ai cultului ortodox. Etnicii români au mai fost afiliați și cultului greco-catolic, însă după desființarea Bisericii Unite de către autoritățile comuniste, aceștia în mare parte au trecut la ortodoxie. După prăbușirea regimului comunist, cultul greco-catolic nu a reușit să își mai revină la numărul de enoriași din deceniul celui de-al Doilea Război Mondial. În prim parte a secolului XX, în comună a existat o comunitate solidă de enoriași ai cultului mozaic, o mică comunitate de reformați și catolici. În momentul de față, pe lângă enoriași ai cultului ortodox, în comună există o comunitate solidă de enoriași ai cultelor neoprotestante.

În ultimul secol și jumătate, populația totală a localităților de pe raza comunei a variat între 2021 și 4199 de

STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

suflete. Din punct de vedere al componenței etnice, satele de pe raza comunei au avut și au o populație majoritară de etnie română. La aceasta se adaugă pe parcursul secolului trecut o comunitate solidă de slovaci și una mai modestă de maghiari, evrei sau rromi. În cea de-a doua parte a secolului XX se poate observa o scădere a populației de etnie slovacă și o creștere a celei de etnie rromă. În urma evenimentelor tragice din cel de-al Doilea Război Mondial, comunitatea de evrei a fost deportată, iar după finalul conflagrației supraviețuitorii nu au mai revenit în localitate.

Tabel 1 - Evoluția structurii etnice a populației comunei

Anul	total	români	maghiari	germani	alții	evrei	țigani	ucrainieni	sârbi	slovaci
1850	2461	2322	20	3	116	84	32	.	.	.
1880	2429	2197	185	1	46	.	.	-	-	-
1890	2638	2441	112	69	16	.	.	-	-	-
1900	2830	2585	129	107	9	.	.	-	-	-
1910	3384	3108	238	14	24	.	.	-	-	-
1920	3307	3082	49	-	176	166	.	.	.	.
1930	3667	3451	43	5	168	144	22	-	-	-
1930	3667	3417	46	5	199	153	44	-	-	-
1941	3960	3733	168	2	57	46	10	-	-	-
1941	3960	3525	384	1	50	41	8	-	-	-
1956	4319	4309	8	1	1	-	-	-	-	-
1966	3994	3982	10	-	2	-	-	-	-	-
1966	3994	3940	11	1	42	-	40	-	-	-
1977	4003	3877	3	-	123	-	122	-	-	-
1992	3101	3034	5	-	62	-	61	-	-	-
1992	3101	2896	5	1	199	1	197	-	-	-
2002	2993	2862	4	-	127	-	127	-	-	-
2002	2993	2649	5	3	336	-	335	-	-	-
2011	2894	2248	9				417			
2021	3118	2304	5				418			

Din perspectiva evoluției confesionale, comuna a fost una populată de enoriași ai cultului ortodox. Etnicii români au mai fost afiliați și cultului greco-catolic, însă după desființarea Bisericii Unite de către autoritățile comuniste, aceștia în mare parte au trecut la ortodoxie. După prăbușirea regimului comunist, cultul greco-catolic nu a reușit să își mai revină la numărul de enoriași din deceniul celui de-al Doilea Război Mondial. În prim parte a secolului XX, în comună a existat o comunitate solidă de enoriași ai cultului mozaic, o mică comunitate de reformați și catolici. În momentul de față, pe lângă enoriași ai cultului ortodox, în comună există o comunitate solidă de enoriași ai cultelor neoprotestante.

Tabel 2 - Evoluția structurii religioase a populației comunei

Anul	total	ortodocși	greco-catolici	romano-catolici	reformați	luterani	unitarieni	israeliti	alții	bapțiști	pentecostali	advențiști
1850	2461	1875	479	8	15	-	-	84	-	.	.	.
1857	2516	1999	415	10	28	-	-	63	1	.	.	.
1869	2776	1981	603	13	40	-	-	134	5	.	.	.
1880	2429	1889	346	14	35	-	3	142	-	.	.	.
1890	2638	1863	560	9	41	-	2	163	-	.	.	.
1900	2830	1930	663	14	67	9	-	147	-	.	.	.
1910	3384	2318	812	17	65	7	1	164	-	.	.	.
1930	3667	2580	869	17	40	2	2	153	4	4	.	-
1941	3960	2720	983	17	50	1	5	138	46	46	.	.
1992	3101	2749	10	2	-	1	-	-	339	70	179	-
2002	2993	2569	3	3	5	-	-	-	413	77	278	-

Evoluția ocupațiilor populației, ocupații tradiționale persistente

Potențialul economic este reprezentat de: agricultură, mică producție și turism. Agricultură, practică în toate localitățile din zonă, s-a dezvoltat în strânsă legătură cu creșterea animalelor. Pomicultura are o veche tradiție în zonă, unde pomii au găsit condiții bune de dezvoltare. Fructele au constituit o sursă suplimentară de venituri. Poamele au avut, de asemenea, un rol important în alimentația tradițională. Creșterea animalelor deține o pondere ridicată în economia gospodăriei sătești, aceasta asigură necesarul de produse lactate și carne, animalele servesc și la efectuarea diferitelor munci agricole și de transport, ajută la menținerea fertilității solului și oferă produse destinate și vânzării.

Evoluția urbanistică a unității administrativ-teritoriale și a localităților

Evoluția intravilanului și a extinderii parcelor, respectiv a construcțiilor se poate analiza prin prisma ridicărilor topografice existente, care acoperă o arie de timp de peste două secole și jumătate. Pe ridicarea topografică de la finele secolului XVIII, se poate observa localizarea și extinderea aproximativă a vetrei satelor, respectiv a principalelor obiective specifice secolului: biserica, hanul, punctele de tranzit, podurile, morile și diversele construcții. În mare parte, această ridicare topografică prezintă și structura căilor de acces, a tramei stradale și a drumurilor dintre localități, la un nivel de bază. Cele două ridicări topografice din secolul XIX, respectiv cele două din secolul XX, ne arată evoluția tramei stradale și a extinderii spațiului acoperit de gospodărie și zonele de evoluție ale satelor.

Localitățile comunei sunt situate în lunca văilor și la contactul acestora cu dealurile. Românași și Păușa: pe malul stâng (în mare parte) și drept al pârâului Agrij. Ciurmăna se întinde la baza Meseșului, pe malurile pârâului cu același nume, în lunca și pe versanții acestuia, sub forma unei microdepresiuni. Chichișa se găsește la confluența pârâului Chichișa cu Agrijul, pe malul stâng al pârâului Agrij. Romita: se găsește la confluența pârâului Valea Sorții cu Agrijul, pe malul drept și stâng al pârâului Agrij. Poarta Sălajului: pe malul drept al pârâului Răstoț.

Reședința de comună Românași, la finele secolului XVIII, avea o structură îngrămădită, cu o tramă relativ compactă, iar nucleul satului era situat pe malul stâng al Agrijului. Pe prima ridicare topografică analizată se poate observa existența unei biserici în zona centrală a satului, situată în zilele noastre în spațiul dintre DJ108A și râul Agrij. Localitatea avea era un punct de schimb de cai de poștă. Pe ridicarea topografică se mai poate identifica și un pod de piatră. Satul la nord, vest și est era flancat de dealuri împădurite și de o vale la sud-vest, care ducea spre localitatea Agrij.

STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

Pe cele două ridicări topografice din secolul XIX se poate observa, la fel, structura tramei stradale și a spațiilor ocupate de parcelele gospodăriilor. Tot aici putem observa și existența unei mori la extremitatea estică a satului, moară care pe ridicarea anterioară nu era prezentă, însă din documentele arhivistice ale vremii putem afirma că aceasta era mai mult o scăpare decât o lipsă a existenței unei mori pe raza satului.

Ridicarea topografică de la mijlocul secolului XX ne arată evoluția tramei și a spațiului construit, care s-a extins în mare parte la extremitățile satului, pe marginea căilor de acces.

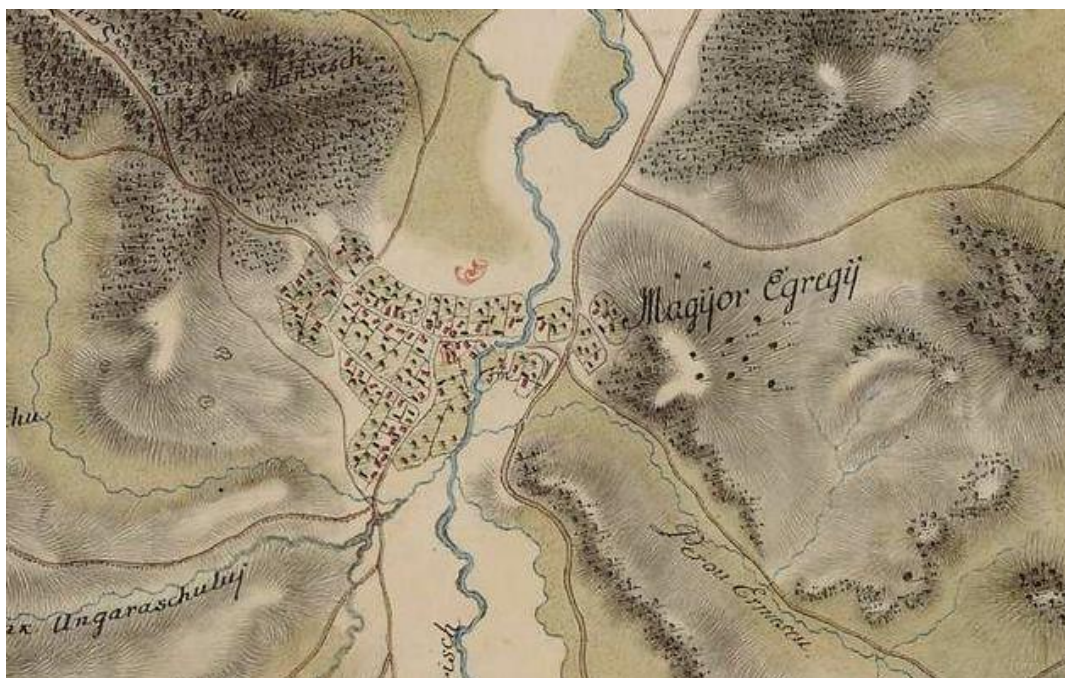

Figura 1 – Satul Românași - Ridicare topografică secol XVIII (hartă militară 1782-1785)

Figura 2 - Satul Românași - Ridicare topografică secol XIX (hartă militară 1819-1869)

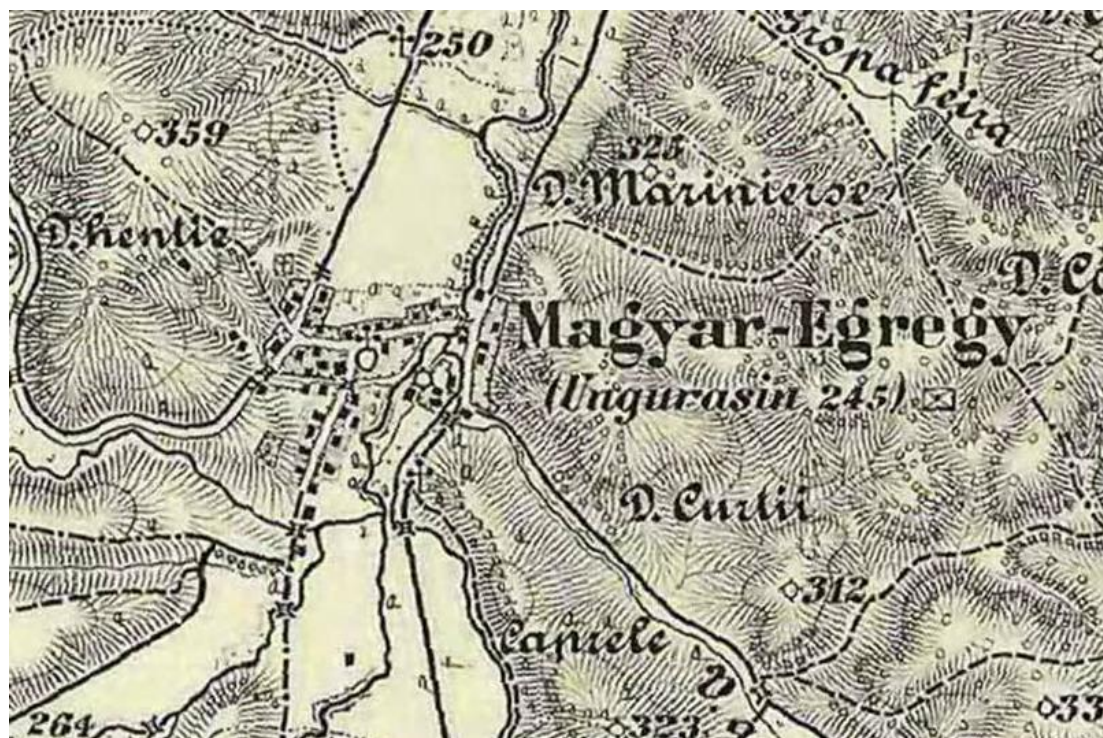

Figura 3 – Localitatea Românași - Ridicare topografică secol XIX (hartă militară 1869-1887)

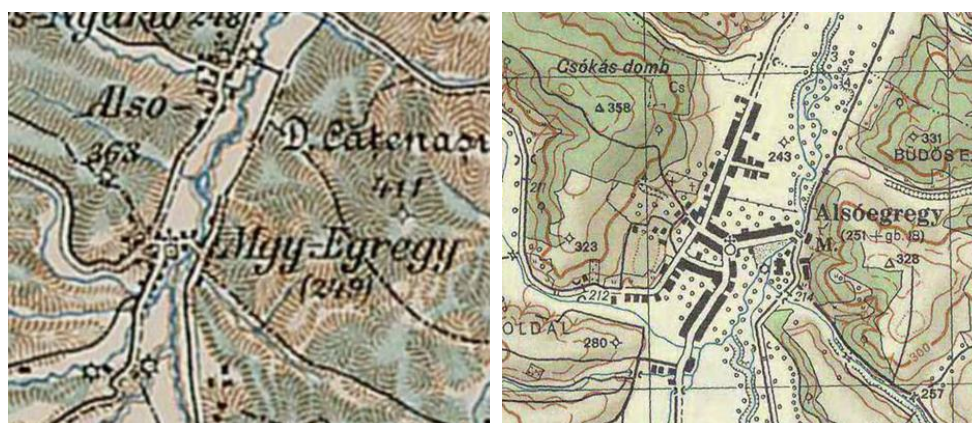

Figura 4 – Satul Românași - Detaliu hartă 1910 (stânga) și 1941 (dreapta)

Satul Chichișa, pe ridicarea topografică de la finele secolului XVIII, este o localitate cu o biserică situată în partea nordică a vetrei, pe această locație se află și în ziua de azi. La extremitatea estică a satului, putem observa existența unei mori, iar la sud-est, pe marginea drumului principal, un han. Localitatea este flancată dinspre est și dinspre vest de dealuri, care au marcat evoluția tramei și a satului, acesta fiind un sat întins de-a lungul drumului. Din punct de vedere al gospodăriilor, acestea sunt reduse la număr, domină construcțiile din lemn și nu cele din zidărie. Pe cele două ridicări topografice din secolul XIX, se poate observa o evoluție a spațiului construit și a parcelarului, respectiv a tramei stradale în direcția extremităților localității. La finele secolului XIX și în prima parte a secolului XX, apare trama stradală care va sta la baza evoluțiilor urbanistice din perioada comunistă, când numărul caselor crește, iar intravilanul se extinde cu construcții de volumetrie medie.

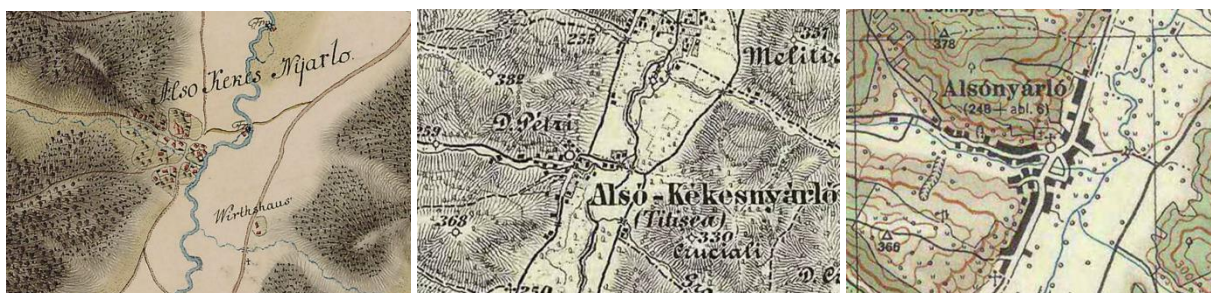

Figura 5 - Sat Chichișa - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)

STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

Satul Ciumărna este o localitate cu structură parcelară îngrămadită. Pe ridicarea topografică de la finele secolului XVIII se poate observa existența unei biserici la extremitatea nordică a satului, respectiv zone de deal și pădure care au înconjurat satul la vremea respectivă. Pe cele două ridicări topografice din secolul XIX se poate observa o evoluție și consolidare a tramei stradale și a spațiului intravilan. Evoluțiile de la finele secolului XIX și începutul secolului XX au condus la o modificare a modului de construire și amenajare a parcelei gospodăriilor.

Satul Ciumărna este așezat la poalele sudice ale Munților Meseș, pe valea cu același nume, care a favorizat mai târziu construcția șoselei de trecere peste Meseș în direcția Cluj. Se află la o distanță de 14 km de municipiul Zalău și 5 km de centrul comunei, Românași. Extinderea vetrei satului s-a făcut ca urmare a adăpostului natural oferit de munte și al condițiilor prielnice de dezvoltare areală a așezării pe ambii versanți ai văii.

Figura 6 - Sat Ciumărna - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)

Satul Păușa s-a dezvoltat linear pe partea stânga a sectorului de luncă a văii Agrijului, fiind mai dens construit în centru, unde terenul are forma unei proeminențe, pe calea de comunicație spre Zalău. Mai târziu, în timp, vatra a început să se extindă și spre luncă, ocupând terenuri bune pentru agricultură. Pe ridicarea topografică de la finele secolului XVIII se poate observa existența unei vetre de sat compacte care se află pe malul stâng al râului, în locația actuală a zonei centrale a satului. Pe malul drept al râului se poate observa existența a două mori de apă. În extremitatea nord-vestică a zonei locuite se regăsește o biserică de lemn, funcțională și în zilele noastre. Pe cele două ridicări topografice din secolul XIX se poate observa o expansiune a zonei locuite, de-a lungul drumului de acces, paralel cu albia râului Agrij.

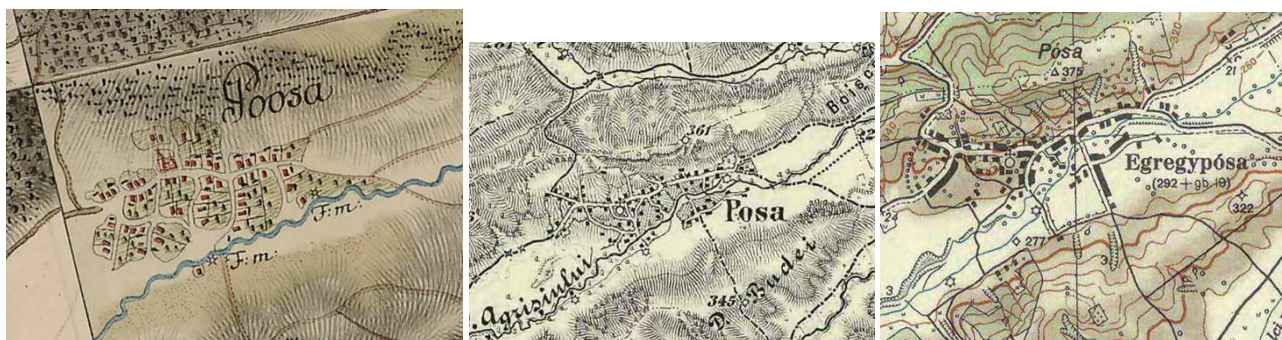

Figura 7 - Sat Păușa - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)

Satul Poarta Sălajului este plasat la extremitatea de vest a Depresiunii Almaș-Agrij, depresiune mărginită la nord de Munții Meseș. Din punct de vedere geo-morfologic predomină dealurile care sunt fragmentate de văi adânci, aici întâlnindu-se următoarele unități de relief: dealuri, terase, lunci. Dealurile predomină ca suprafață, având o altitudine de 325 m, cu un aspect semicircular orientat pe direcția N-E, S-V. Luncile și terasele cuprinse în acest culoar, cu o deschizătură maximă de 500-1000 m în zona cuprinsă între Poarta Sălajului-Românași-Păușa, reprezintă cele mai bune terenuri agricole.

Pe ridicarea topografică de la finele secolului XVIII pe locația satului se poate observa existența unei singure gospodării și a inscripției de Vaskapu, numele maghiar al satului. Pe ridicările topografice din secolul XIX se poate identifica imaginea cunoscută a conturului satului, dezvoltat pe cele două laturi ale drumului principal de circulație. Se poate identifica un număr semnificativ de gospodării, biserica de lemn în extremitatea estică a satului, respectiv căile de acces care leagă localitatea de satele din jur.

Figura 8 - Sat Poarta Sălajului - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)

Satul Romita este o așezare cu vatră bilaterală motivată de existența albiei Agrijului și a șoselei de legătură cu orașul Jibou. Dacă la începuturi așezarea era mai aproape de lunca râului, din cauza depunerilor aluvionare, talvegul s-a ridicat și viiturile au inundat în timp gospodăriile, producând modificarea arealului așezării. Pe ridicarea topografică de la finele secolului XVIII, putem identifica o evoluție echilibrată, pe ambele maluri ale Agrijului, a spațiului locuit. Biserica se afla în centrul zonei drepte a malului râului, locație identică cu cea a bisericii din zilele noastre. La sud și sud est de localitate se poate identifica o moară de apă și un han/tavernă.

Figura 9 - Sat Romița - Ridicare topografică 1782-1785 (stânga), 1869-1887 (mijloc), 1941 (dreapta)

Evoluția tramei stradale, a parcelarului și a fondului construit

Evoluția intravilană a satelor de pe raza comunei Românași a avut cel puțin trei etape. Prima etapă a fost cea de până la începutul secolului XIX, când localitățile s-au dezvoltat pe marginea drumurilor principale, cu gospodării aliniate acestora. O creștere semnificativă a teritoriului intravilan și a numărului de gospodării putem observa începând de la mijlocul secolului XIX, când pe ridicările topografice și în descrierile istorice apar mențiuni privind existența unor evoluții pozitive care au fost consecința unor interconexiuni economice mai strânse la nivel regional. În această perioadă, se dezvoltă și se extinde trama stradală, respectiv structura gospodăriilor, unde pe lângă locuințe se multiplică și numărul anexelor gospodărești, respectiv putem observa o creștere semnificativă a parcelelor construite.

Cea de-a treia etapă se conturează din perioada interbelică și continuă pe parcursul deceniilor comuniste și post-comuniste. În această perioadă numărul construcțiilor de utilitate publică crește. Dacă în perioada interbelică și a regimului comunist construcțiile (casele) respectă o anumită uniformitate, în ultimele trei decenii se poate observa o diversificare volumetrică și planimetrică a caselor, împreună cu diversificarea formelor fațadelor și a acoperișelor. Majoritatea construcțiilor, până la sfârșitul secolului XX, au fost reprezentate de casele cu un nivel (parter), însă în ultimele decenii locul acestora a fost luat de construcții cu mai multe nivele (etaj, mansardă), care prin estetica lor au contribuit la distrugerea unei imagini uniforme a localităților chiar și în zonele centrale, unde gospodăriile tradiționale reprezentau nucleul principal al fondului locativ și construit.

În evoluția tramei stradale, din punct de vedere istoric, se reflectă principalele momente de creștere, extindere a satelor. Trama stradală principală, care se axează pe o construcție bazată pe principalele căi de comunicare dintre satele din zonă, a fost extinsă cu timpul. În secolul XIX, o dată cu creșterea numărului de parcele construite și a gospodăriilor, se poate observa o extindere a tramei în direcția extremităților satelor, respectiv o consolidare a unor căi de acces secundare, în zonele cu noi construcții. Pe parcursul secolului XX, trama stradală se consolidează, iar pe această structură se suprapune dezvoltarea infrastructurii sociale și educaționale a satelor. La finele secolului XX și începutul secolului XXI, trama stradală capătă noi elemente în zonele de periferie, unde dezvoltarea imobiliară și construcția pe noi parcele devine constantă, dar moderată. Parcelarul este unul diversificat, dar în mare parte parcelele aliniate la stradă cu latura scurtă sunt cele mai frecvente. În zonele cu deal sau în apropierea apelor curgătoare, parcelarul se adaptează condițiilor și adoptă o formă poligonală.

Gospodăria tradițională a suferit modificări substanțiale, diferența dintre cea din secolul XIX și cea din secolul XX fiind nu numai centrată pe diferențele de materiale de construcție, ci și pe structura de rezistență a acestora. Pe

parcursul secolului XX, materialele de construcție și structura caselor s-a schimbat radical, în momentul de față marea lor majoritate fiind construcții din perioada anilor 1950-1980 or reconstrucții, renovări ale unor clădiri din perioada interbelică. Casele care și-au mai păstrat structura sunt răspândite pe toată suprafața localității, dar se regăsesc în special în zonele centrale/vetre. Majoritatea construcțiilor au un singur nivel (P), însă în ultimele decenii au apărut construcții care au mai multe nivele (P+E, P+M, P+2). Din punct de vedere volumetric, există trei tipuri de case: prima este cea de volumetrie mică, construit în prima parte a secolului XX și renovată ulterior; cea de a doua este reprezentată de construcțiile din cea de a doua parte a secolului, cu o volumetrie și planimetrie mai mare și diferită (aici se încadrează și blocurile de locuințe); cea de a treia este reprezentată de construcțiile din ultimele decenii, ale căror volumetrie este una disproporționată. Din păcate, utilizarea unor materiale neadecvate pentru împrejurimi sau construcții auxiliare de pe parcele afectează imaginea unitară și estetica satelor. Acoperișurile caselor sunt în patru sau două ape, pe structură de lemn. Din păcate, noile construcții folosesc materiale metalice pentru acoperiș, în culori stridente. Din punct de vedere al infrastructurii, cea mai semnificativă evoluție a avut loc în cea de-a doua parte a secolului XX, când trama stradală a fost lărgită și amenajată.

Patrimoniul cultural construit

Patrimoniul construit cuprinde monumentele istorice, conform categorizării: monumente, ansambluri, situri, la care se adaugă zonele de protecție ale acestora și zonele construite protejate.

Pe raza comunei, regăsim 7 obiective înscrise pe Lista Monumentelor Istorice. Acestea se înscriu în categoria bisericilor, clădirilor publice și cel al siturilor arheologice din perioada romană. Situl arheologic a fost tratat la capitolul dedicat descoperirilor arheologice.

Nr. crt	COD LMI 2015	DENUMIRE	LOCALITATE	ADRESĂ	DATARE
1	SJ-I-s-A-04953	Castrul și vicus militar	sat Românași, comuna Românași	„La Cetate”, la 300 m S de primele case din sat, spre Zalău	sec. II-III p. Chr
2	SJ-II-m-B-05037	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”	sat Chichișa, comuna Românași	72	sec. XVII, modif. 1739
3	SJ-II-m-A-05040	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”	sat Ciumărna, comuna Românași	240	înc. sec. XVIII
4	SJ-II-m-A-05092	Biserica de lemn „Sf. Ierarh Nicolae”	sat Păușa, comuna Românași	99	1730
5	SJ-II-m-A-05095	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”	sat Poarta Sălajului, comuna Românași	97	înc. sec. XVIII
6	SJ-II-m-B-05106	Cazarmă, azi moară	sat Românași, comuna Românași	165	sec. XIX
7	SJ-II-m-A-05107	Biserica de lemn „Sf. Nicolae”	sat Romita, comuna Românași	133	înc. sec. XVIII

Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, situată în satul Chichișa la nr. 72, este inclusă în Lista Monumentelor Istorice, cu cod LMI: SJ-II-m-B-05037 și în Repertoriul Arheologic Național, cu cod RAN: 142444.01. Locașul de cult are planul dreptunghiular, cu absida decroșată, pătrată, des întâlnită în așezările Văii Almașului. Din inscripția de ridicare a bisericii se păstrează: „Această sfântă biserică o au făcut Donca Dumitru...”. Anul 1739 este amintit în literatura de specialitate. Inițial planul construcției măsoară 9,10 / 3,90 m, însă în secolul al XVIII-lea a fost mărit prin adăugarea unui alt pronaos, cel vechi fiind înglobat naosului. Unele surse consideră că anul 1739 se referă la această importantă intervenție, căci proporțiile inițiale clasează biserica la începutul secolului al XVII-lea. Ancadramentul ușii de intrare este ornamentat cu două chenare „în frânghie” și un vrej, iar la bază este incizată o rozetă. Motivul frânghiei formează și brâul median al pereților, cel de pe latura de sud a vechii nave este însă însoțit, în partea de sus, de un chenar din linii frânte (dintșori). Reparațiile făcute de-a lungul timpului au adus locașului de cult schimbări regretabile, precum refacerea bolții semicilindrice a naosului, care a dus la dispariția decorului pictat. Bolta semicilindrică a altarului se încheie la est într-un timpan, ce face legătura cu pereții printr-o suprafață plană. Biserica păstrează icoane din secolul al XVIII-lea realizate de zugravul Ioan Pop din Românași, care a pictat și interiorul lăcașului. Pe icoana Deisis de format mare,

este cioplit în lemnul ramei cu chenar în frânghie, anul 1797. Ușile împărătești au fost pictate de popa Toader Faur în 1805.

Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, localizată în satul Ciumărna la nr 240, este inclusă atât în Lista Monumentelor Istorice, cu cod LMI: SJ-II-m-A-05040, cât și în Repertoriul Arheologic Național, cu cod RAN: 142453.02. Literatura de specialitate fixează perioada aproximativă în care a fost ridicată biserica din Ciumărna în primele decenii ale secolului XVIII. Un studiu dendrocronologic din ultimii ani, fixează momentul ridicării bisricii pentru anul 1729. Ctitorii au lăsat, conform obiceiului, o însemnare pe portalul de la intrare care să fixeze în timp începuturile acesteia, dar care s-a pierdut aproape în totalitate. Un mic fragment din inscripție stă totuși încrustat pe ușorul drept, martor frust al pierderii mesajului ei: „popa Gheorghe”.

Locașul de cult are plan dreptunghiular, absida decroșată, poligonală, cu cinci laturi, construcția prezentând în elevația interioară un tavan drept, peste grinzi aparente, în pronaos, și câte o boltă semicilindrică, în naos și altar, ultima sfârșind în timpanul de est. Ancadramentul intrării, parțial păstrat, a fost decorat cu un chenar în frânghie, iar un altul în romburi, presărat cu rozete. Ușa naosului, realizată dintr-o singură bucată de lemn este considerată de o parte a literaturii de specialitate drept o capodoperă a sculpturii populare în lemn. Bolta naosului este decorată prin cioplirea arcului transversal în rozete separate prin benzi verticale în motivul frânghie.

Pictura, deteriorată, are în componența sa fețele mironosițelor și a împăraților Constantin și Elena de pe pereții pronaosului. Pe bolta naosului, dincolo de meștergrindă, se mai văd medalioane cu figuri de mucenici. Pictura a fost realizată de zugravul Ioan Pop din Românași, pictor ce a realizat și icoanele împărătești cu Sf. Nicolae (1801)

Patrimoniul arheologic constituie totalitatea bunurilor arheologice care este format din: siturile arheologice clasate în Lista cuprinzând monumentele istorice situate suprateran, subteran sau subacvatic, ce cuprind vestigiile arheologice: structuri, construcții, grupuri de clădiri, precum și terenurile cu potențial arheologic reperat, definite conform legii; bunurile mobile, obiectele sau urmele manifestărilor umane, împreună cu terenul în care acestea au fost descoperite.” cf. OG 43/2000, art.2.

Biserica de lemn „Sf. Ierarh Nicolae”, situată în satul Păușa la nr. 99, este inclusă în Lista Monumentelor Istorice, cu cod LMI: SJ-II-m-A-05092, respectiv în Repertoriul Arheologic Național, cu cod RAN: 142462.02. Locașul de cult a fost ridicat în anul 1730, fiind înregistrată în Conscriptia lui Klein în anul 1733. Biserica are un plan dreptunghiular, cu absida decroșată, poligonală, cu cinci laturi. În elevație se remarcă silueta turnului, fără un foișor determinat ca volum separat, recunoscut de golurile semirotonde și surmontat de un coif subțire.

Pereții, de dimensiuni reduse, prezintă la îmbinările absidei iscusite perechi de console, ce coboară în trepte până la brâul median alcătuit din ”frânghie” și chenare de linii frânte. Ancadramentul intrării este o dovadă de măiestrie a sculpturii în lemn cu rozete, ”frânghii”, motive geometrice, semicercuri cu spițe și vrej cu ghindă. În mijlocul cadrului de sus, amplei compoziții decorative ce susține crucea i se adaugă, de o parte și de altă, o inimă. Cel de al doilea ancadrament, al trecerii în naos este împodobit cu chenare în ”frânghie”, linii frânte și alte linii dispuse în ”V” întors. Arcul transversal al bolții semicilindrice a naosului este străbătut de o „frânghie” intersectată de șase suprafețe dreptunghiulare pe axul arcului, pe care sunt sculptate câte o rozetă în spirală sau cu petale.

Prispa este situată pe latura de sud a bisericii. Frânghia răsucită, sculptată pe cosoroaba prispei, se întinde până spre mijlocul stâlpilor, iar rozetelor de la arcade le sunt adăugate cuiele cioplite în formă de floare. Toată sculptura poartă urme mai clare sau mai șterse de culoare.

Pronaosul și absida altarului sunt acoperite cu tavan plat. Naosul este acoperit de o boltă semicilindrică. Aceasta se remarcă prin arcul transversal care etalează aceeași decorație cioplită, torsadată, cu rozete proeminente din loc în loc, totul acoperit de culoare.

Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, situată în localitatea Poarta Sălajului, la nr. 97, este inclusă atât în Lista Monumentelor Istorice, cu cod LMI: SJ-II-m-A-05095, cât și în Repertoriul Arheologic Național, cu cod RAN: 142471.01. Conform tradiției, biserica a fost dăruită localnicilor în 1840 de către locuitorii din Răstoțul Mare și ar fi fost construită cu 200 de ani mai devreme. Aici trebuie să menționăm că anul de mai sus este același cu cel al finalizării actualei biserici de lemn din Rătoțlu-Mare. Locașul de cult, de dimensiuni reduse, are planul dreptunghiular cu absida poligonală cu cinci laturi, decroșată doar pe latura de nord. Deosebite sunt și consolele, rezultat al depășirii și îmbinării capetelor celor șase bârne ale pereților, cu lungimi diferite și cioplite la întâmplare, unele bogat, altele deloc, a căror intersectare, la altar, creează imaginea unor păsări fantastice, cu aripile pregătite de zbor. Pe latura de sud a fost decupat un luminator, dintr-o singură bârnă, în forma unei flori cu cinci petale. Pe aceeași latură sudică este practicat accesul în biserică, acces care se face printr-un gol de ușă închis în partea superioară în segment de arc de cerc. Ancadramentul este compus din două bârne verticale și paralele și de un lintou decupat în partea sa inferioară în acel segment de arc de cerc mai sus pomenit. Decorul tocului de ușă este simplu, din două rânduri de chenare cioplite, care redau obișnuitul motiv al frânghie. Deasupra pronaosului se înalță un turn relativ înalt în comparație cu dimensiunile reduse ale ansamblului. Învelitoarea este de șindrilă. Din 2016 au fost demarate proceduri de restaurare a biserici și a turlei acesteia în prima parte a anului 2024.

Biserica de lemn „Sf. Nicolae”, situată în satul Romita, nr. 133, este inclusă în Lista Monumentelor Istorice, cu cod LMI: SJ-II-m-A-05107 și în Repertoriul Arheologic Național, cu cod RAN: 142480.02. Însemnarea „Popa Gheorghe, 1740” ne arată că biserica a fost ridicată în secolul al XVIII-lea. Locașul de cult, de plan dreptunghiular, cu absidă decroșată, are 9,80 m lungime și 4,60 m înălțime. Ca decor sculptural, biserica păstrează un tor cioplit în motivul frânghie, pe latura de sud, peste mijlocul locașului. Pe aceeași latură se află și intrarea în edificiu, frumos decorată cu același motiv, dispus însă în trei rânduri. Prispa adăugată fațadei principale a edificiului cândva după a doua jumătate a sec. al XVIII-lea, are cuiele de lemn cu capete în formă de floare. La sfârșitul secolului al XVIII-lea sau poate la începutul

celui următor, au fost adăugate trei icoane împărătești: Iisus Hristos, Maica Domnului și Botezul Domnului cu chenare în frânghie și culori pastelate. Clopotnița este scundă, cu deschideri semicirculare și coif ascuțit. În 1968, cu ocazia unei renovări, învelitoarea a fost înlocuită cu una de tablă. Vechiul cimitir păstrează o cruce fragmentată și una întreagă, datate pe la sfârșitul sec. al XVIII-lea

Pe Lista Monumentelor Istorice (cod LMI: SJ-II-m-B-05106) regăsim în satul Românași, la nr. 165, **Cazarmă, azi moară**. Clădirea a fost construită în secolul XIX de familia Wass de Țaga, care a deținut-o până în anul 1890, când a fost cumpărată de Edumal L. Thmeodor din Viena. În 1898, clădirea a fost vândută baronului Gudenus de Weidhofer ad Taia. În anul 1904, construcția și-a schimbat din nou proprietarul, fiind cumpărată de evreul Carol Herman. A ajuns apoi în proprietatea lui Por Mihai, care a deținut-o de-a lungul întregii perioade interbelice. Clădirea, care funcționa ca moară, a fost naționalizată în iunie 1948. Momentan se află într-o stare avansată de degradare. De asemenea, în perioada comunistă, a fost extinsă cu două corpuri de clădire, care nu au nimic în comun cu valențele calității de monument, aducând prejudicii estetice clădirii

Edificii publice și religioase

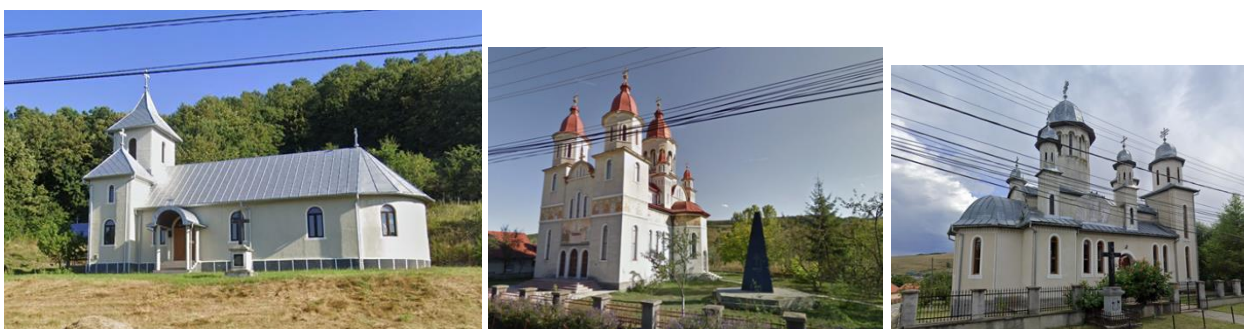

Figura 10 - Biserica din Chichișa (stânga), Biserica din Ciumărna (mijloc), Biserica din Păușa

Figura 11 - Biserica din Poarta Sălajului (stânga), Biserica din Romișa (mijloc), Muzeul de Artă Populară din Ciumărna (dreapta)

Elemente de arhitectură tradițională

Pe teritoriul satelor comunei, există încă case tradiționale și anexe (grajduri) construite în stil tradițional din piatră, lemn și chirpici, cu filigorii și târnaț. Casa tradițională de locuit întâlnită încă în localitate este dispusă, de regulă, pe un singur nivel, iar la nivel de planimetrie este simplă: accesul se realizează prin intermediul unei scări și a unui târnaț din lemn situat pe latura lungă a casei sau pe latura lungă și cea scurtă, dinspre stradă. Casa se compune din două sau trei încăperi, cu târnațul deschis ca spațiu intermediar între curte și încăperile de locuit. Pardoseala caselor este din pământ, în unele cazuri, iar cea mai răspândită este cea din dușumea de lemn de stejar sau gorun vopsită.

Cea mai importantă construcție din gospodărie, atât ca dimensiuni, cât și ca funcțiuni, este șura. Șurile, ca și casele, erau construite pe un singur nivel. Șurile erau dispuse transversal pe teren astfel să împartă locul de casă în două părți - curte și grădină. Au servit atât ca loc pentru adăpostirea cerealelor, cât și ca loc de desfășurare a unor munci agricole. Deși în trecut șura era separată de grajd, restrângerea suprafeței gospodăriei a dus la alipirea șurii de grajd, devenind un singur volum. Poiata (sau grajdul) este destinată adăpostirii vitelor, iar șura propriu-zisă, mai mare decât prima, adăpostirii carului și a uneltelor gospodărești. Podul poiții este folosit la depozitarea nutrețului pentru vite și a cerealelor. Ocazional, șura mai poate îngloba găbănașul și bucătăria de vară. Acoperișul șurilor este, de regulă, simplu, în două ape, cu fronton triunghiular, decorat cu motive geometrice simple: romburi, elemente în „V”, arce (de cărămidă), etc. Ușile de lemn ale șurilor au dimensiuni mari, pentru a permite accesul carului încărcat în interior, și adesea sunt atent decorate. Bucătăria de vară sau „cohea” este o construcție anexă cu utilitate sezonieră, începând din primăvară până toamna, iar în timpul iernii fiind utilizată doar pentru activități care ar presupune un deranj prea mare în casă. Bucătăria de vară este amplasată în apropierea casei, în continuarea acesteia sau vizavi. Este formată dintr-o singură încăpere, cu un târnaț la intrare. Cuptorul de pâine este lipit de ea sau în imediata sa apropiere. Acoperișul este simplu, în două sau patru ape, cu învelitoare

din țiglă astăzi, iar în trecut, din paie sau trestie. În ultimele decenii, bucătăriile de vară, care erau construite în general din lemn sau pământ, au fost reconstruite din cărămidă și îmbunătățite din punct de vedere termic, devenind un spațiu locuibil pe tot parcursul anului.

Dezvoltarea urbanistică a localităților componente ale comunei Românași s-a accelerat în cea de-a doua parte a secolului XX, însă efectele cele mai distructive din perspectiva păstrării specificului tradițional local au avut loc în ultimele trei decenii. Dacă în perioada regimului comunist, observăm o degradare a spațiului rural și a gospodăriilor tradiționale, perioada post-comunistă a creat un cadru de dezvoltare și urbanism sălbatic, care a distrus anumite construcții sau a distorsionat armonia estetică a unor zone cu gospodării tradiționale. Imaginea estetică tradițională a satelor a fost deja afectată pe parcursul celei de a doua părți a secolului XX, totuși se poate spune că aceste construcții din punct de vedere volumetric și planimetric, au menținut o imagine unitară și echilibrată a peisajului construit local. Casele cu 2-4 încăperi, de un nivel (parter) cu volumetrie medie, acoperiș în patru ape, cu acoperiș din țiglă pe structură de lemn, au reprezentat o formă arhitecturală destul de unitară pentru localitate. Noile construcții, cele care au supraetajat cele existente, cele care au extins construcțiile existente, au creat un dezechilibru serios în structura fondului construit și a imaginii unitare a acestui fond.

Considerăm că arhitectura tradițională a satelor componente trebuie pusă mai bine în valoare și prezentată locuitorilor săi, pentru a fi cunoscută și transformată într-o marcă a comunei, nu o piedică în calea dezvoltării, deși în momentul de față construcțiile disonante fac aproape imposibilă această evidențiere a specificului local.

2.2. ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL

2.2.1. Generalități

Comuna Românași este situată în partea centrală a județului Sălaj, la o distanță de 18 km față de Zalău, municipiul reședință de județ și 72,3 km față de municipiul Cluj-Napoca. Ca unitate administrativ-teritorială, comuna Românași se întinde pe o suprafață de 6620,38 ha.

Comuna Românași se învecinează cu următoarele unități administrativ-teritoriale:

- la Nord: Municipiul Zalău și Comuna Creaca
- la Vest: Comuna Treznea și Comuna Agrij
- la Sud: Comuna SânMihaiu Almașului
- la Est: Comuna Hida și Comuna Bălan

În actuala structură administrativă, comuna Românași este alcătuită din 6 localități:

- **Românași** – reședința de comună, situată pe drumul național DN 1F și pe drumul județean DJ 108A
- **Ciumărna** – sat aparținător, drumul național DN 1F și de drumul județean DJ 108R
- **Chichișa** – sat aparținător, situat pe drumul județean DJ 108A;
- **Romița** – sat aparținător, situat pe drumul județean DJ 108A și DJ 109R
- **Poarta Sălajului** – sat aparținător, situat pe drumul național DN 1F.
- **Păușa** - sat aparținător, situat pe drumul județean DJ 108A.

2.2.2. Structura geologică și relieful

Comuna Românași este așezată în nord-vestul României, în partea centrală a județului Sălaj. Comuna Românași este așezată în interiorul Depresiunii Almaș-Agrij, pe valea Agrijului. Din punct de vedere morfologic avem de a face cu o asociere complexă de regiuni deluroase relativ înalte, cu structură monoclinală și a ariilor de depresionare mai mult, sau mai puțin extinse. Este și cazul Depresiunii Almaș – Agrij, în care adâncirea afluenților celor două râuri principale, de la care-și trage numele, a determinat o fragmentare puternică a reliefului inițial. Cele două bazine îngemănate sunt separate de un interfluviu fragmentat și coborât. Altitudinea reliefului se menține la 350 – 400 m, și pune în evidență contactul dintre Podișul Someșan și Munții Meseșului.

2.2.3. Condiții climatice

Clima din această zonă este temperat continentală și înregistrează diferențieri condiționate atât de altitudine, cât și de fragmentarea și orientarea reliefului. Temperatura medie pentru vara europeană (iunie-august) a fost de 19,63°C; la 0,83°C peste medie, a fost a cincea cea mai caldă înregistrată. În timpul sezonului, Europa a suferit valuri de căldură, inclusiv valuri de căldură marine, cu mai multe recorduri zilnice de temperatură doborâte și condiții mai uscate decât media pe uscat.

În timpul anului, mediile temperaturii aerului înregistrează valori de peste +12 grade Celsius. Temperatura medie a lunilor de vară este de 23 grade Celsius, iar în lunile de iarnă este de -2, -3 grade Celsius.

Precipitațiile variază de la un anotimp la altul, media anuală a acestora fiind de 700 mm. Vânturile dominante sunt din sectorul vestic.

2.2.4. Rețeaua hidrografică

Depresiunea Agrijului este drenată de râul cu același nume, ce curge pe o distanță de aproximativ 58 km. Este un râu mic cu un bazin de cca. 386 km² ce izvorăște de pe versantul sud-estic al Măgurii Priei. E ca o vale mică, care se lărgește înainte de satul Bogdana avind un maxim de lărgime chiar la Românași. Datorită reliefului, cursul Agrijului are un grad mare de instabilitate și prin meandrele sale produce eroziunea accentuată a malurilor. Arealul din care își adună apele sunt bazinele văilor Ciumărna, Armezău, Sorți, Groapa, Fâșii și Stâna. Pe întreaga depresiune a Agrijului vizavi de ape se petrec cu intensitate deosebită procese de degradare ale terenurilor, care constau în exfolierea versanților prin spălarea la suprafață, cum este arealul de la Ciumărna. Localnicii le zic „gloduri”; pământurile rele dinspre Tâlhăreasa, arealul de pe valea Seacă, pe versantul drept al văii Stâniei. Apele de ploaie torențială sunt un alt agent motor, care lasă amprente cadrului natural al comunei. Torenții văilor Armezău, Groapa, Ciumărna transportă cantități mari de material pe care îl depun în luncă. La Poarta Sălajului, torenții au afectat porțiuni din terenul agricol; cursurile neputând fi corectate prin îndiguire sau baraje nu au fost prevenite suficient în extravilan, pagubele produse de torenți. Continuarea procesului conduce la alunecarea terenurilor, cum sunt cele de pe versantul stâng al văii dintre Romita și Chichișa, pe dreapta văii Seci și a Romitei.

Panta râului Agrij, la Românași este mică, 3-5 m/ km iar debitul de cca 1 m³/sec. Un post de măsurare este și acum la piciorul podului de la Românași. Cantitatea de substanțe solide în suspensie sau dizolvate, purtată de pe versanți de Agrij, este mare și dovedește degradarea versanților; cantitatea se ridică la 100 -150 tone/km²/an. Apele râului aparțin clasei apelor sulfatate, grupa calciului, cu o mineralizare ridicată 1000g/l. Sunt ape dure, bogate în calcare și gipsuri, datorate alimentației subterane a râului din straturile eocene și oligocene. Apa potabilă din fântâni a suferit transformări de ordin antropoc și pe alocuri este „argiloasă”, iar pe alocuri cu mare cantitate de azot, care are efecte toxice. Fântânile se alimentează din apele freactice din depozitele de terasă, nu prea adânci. La 1m se află contactul cu prima terasă a luncii. Apele de stratificație sunt în depozitele de sedimentare mai adânci și au o mai mare mineralizare, condiționate de solubilitatea rocilor magazin (multe calcare fiind pe Boancă, Boiște, Cetate). În procesul de aluvionare prin inundații, repercusiunile pot fi nefaste asupra recoltelor, dar și asupra căilor de comunicație și construcțiilor. De consemnat este anul 1970, când toată lunca până la Poarta Sălajului a fost acoperită de apă.

Se cuvine a sublinia necesitatea lucrărilor de regularizare a cursului Agrijului, pe anumite porțiuni, prioritare fiind desigur, vetrele de sat.

2.2.5. Solul și geologia

Geologia

Rocile eocene cele mai importante din zonă, sunt argilele continentale nisipoase sau roșii, calcarele marine cu numuliți, evidențiate mai bine pe valea Ciumărniei, la care se adaugă și mările verzi. Pe valea Stâniei găsim dolomite și gipsuri. Ele pun în evidență un relief carstic. Deosebit de important din punct de vedere geologic este faptul că pe latura estică a Meseșului, deci la contactul cu depresiunea Agrijului, lipsește zona marginală.

În apropierea satului Românași, pe malul drept al Agrijului, pe “patul glisant” al unei alunecări de teren găsim gresii silicioase friabile, albe, nisipuri cuarțoase cu intercalații de argile roșii. Deasupra lor se dispune un alt orizont marno-grezos. În zona satului Romita, pe dreapta văii, apare un orizont de gresie micacee, ce dă un colorit versanților, motiv pentru care localnicii numesc acest loc “La Ghețar”. Tot aici, în apropiere, prin deflație au fost modelate forme de relief de tip “trovant” sau “babe”. Pe valea Stâniei, la vest de satul Chichișa sunt prezente zăcămintele de gips, care se sprijină pe cristalinul munților Meseș. Ele sunt acoperite de calcare și argile marnoase iar pe alocuri și de gresii roșii eocene. Inclinarea straturilor, în general pe direcția E-V și retezarea lor de către râul Agrij, a dat naștere unui relief structural de cuestas, care face din depresiunea Agrijului una din zonele caracteristice din România.

Pedologia

Comuna aparține zonei solurilor brun-roșcate, podzolite de pădure, care sunt cele mai răspândite pe terasele I-a și a II-a de pe flancul vestic al depresiunii, formate în condițiile unui climat umed sub pădurile de stejar. Condițiile de relief ale zonei aduc diferențieri în plan teritorial, chiar pentru același tip de sol, legate de stabilitate, de procesul de podzolire ș.a. Pe valea Seacă, unde umiditatea este mică predomină solurile silvestre, cu grad mic de podzolire. Ele au fertilitate moderată și necesită îngrășăminte.

Un asemenea profil este drumul ce urcă spre “Boancă”, iar terenurile sunt de pe dealurile Cetății și Boiște. Aici datorită prezenței substratului grezos pașiștile și fânețele pot ocupa suprafețe însemnate. Solurile de luncă, iluviale apar sub forma unei fâșii de-a lungul văii Agrijului și parțial pe văile afluențe. Solurile azonale de luncă prin conținutul ridicat de humus (1,73 %) și gradul înalt de fertilitate sunt favorabile unei game largi de culturi agricole, cu deosebire a leguminoaselor. Numai că fecventele inundații provocate de Agrij și scăderea drenajului din luncă intensifică procesul de gleizare și înmlăștinire. Măsurile constau în lucrări de îmbunătățiri funciare, de împiedecare a acestor procese, cu rezultate economice benefice pentru comună.

2.2.6. Vegetația și fauna

Vegetația

Flora se diferențiază sensibil, doar datorită altitudinii cu nota caracteristică a intercalării suprafețelor păduroase:

fag, gorun, stejar, frasin, ulm și amestec cu acelea ale pajiștilor secundare și derivate dispuse în zonele culoarului de vale. Succesiunea aceasta este evidentă mai mult în Vest. Toponimele locale trădeză străvechea existență a solurilor silvestre: Boacă, Ciogași, Țâfla de pe Meseș și de pe interfluviul Almaș-Agrij; dealul Firii și dealul Mânăstirii.

Fauna

Fauna este reprezentată doar de specii întâlnite în pădurile de stejar și fag: lupul, mistrețul, căprioara, cinteza etc. În pajiștile joase și în luncă întâlnim iepurele, vulpea, păsările, rozătoarele, unele reptile ca gușterul ș.a. În amonte de Românași se întâlneau în apele Agrijului lipanul și păstrăvul. Datorită lipsei unor măsuri de protecție ale mediului, aceste specii sunt aici pe cale de dispariție.

2.2.7. Elemente naturale de interes deosebit

Arii naturale protejate – Natura 2000

Pe teritoriul comunei Românași nu există Arii Naturale Protejate de Interes Comunitar incluse în Rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000, ori alte arii naturale protejate conform Agenției pentru Protecția Mediului Sălaj.

2.2.8. Riscuri naturale

Fenomenele de risc natural sunt influențate de relieful, clima, geomorfologia, hidrogeologia zonei.

Cutremure de pământ

Zona Sălajului este localizată în nord-vestul țării, suprapunându-se pe cea mai mare parte a zonei de legătură dintre Carpații Orientali și Munții Apuseni, cunoscută sub denumirea de Platforma Someșană.

În perioada actuală, cutremurele au avut un grad redus ca intensitate, prin urmare majoritatea nu au fost resimțite de către populație. Ultimul cutremur care s-a simțit în nord-vestul Transilvaniei a fost cel din martie 1977.

Zona comunei Românași este o zonă cu seismicitate redusă, unde nu au fost înregistrate cutremure de magnitudine ridicată și nici nu s-au produs evenimente importante.

Zona este influențată de seismele mai puternice ce se produc în epicentrul de la curbura Carpaților (Vrancea) și a celor din zona Banat-Crișana.

Inundații

Conform Legii privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Zone de risc natural, comuna Românași este pe lista UAT-urilor cu risc de inundații pe cursuri de apă și pe torenți.

Conform PMRI, teritoriul comunei nu se află în zone cu risc potențial semnificativ la inundații și nici în zona afectată de inundații istorice. Totuși pe hărțile de risc al inundabilității, totuși, după cum se poate observa în figura următoare, teritoriul comunei Românași se află în scenariu de inundabilitate de apariție de 10%, 1% și 0,1%. Pentru a evita inundarea comunei sunt propuse lucrări de regularizare a râului Agrij din teritoriul comunei Românași

Alunecări de teren

Fragmentarea accentuată a reliefului, structura geologică, declivitatea pantelor, defrișarea pădurilor, precum și modul de folosință a terenurilor (în unele cazuri necorespunzător), constituie factorii care pot favoriza procesele de versant pe anumite suprafețe.

Conform Legii nr. 575/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a V-a Zone de risc natural, teritoriul comunei Românași se află în zonă cu potenția ridicată de producere la alunecările de teren de tipul primară.

2.3. RELAȚII ÎN TERITORIU

2.3.1. Încadrare în teritoriu

Principalele căi de comunicație rutieră care traversează comuna Românași sunt drumul național DN 1F, drumul județene DJ 108A, 108R și 109R și drumurile comunale DC 73.

Comuna Românași nu este conectată direct la sistemul național de căi ferate.

Distanțele dintre comuna Românași și diferiți poli urbani atât din județul Sălaj, cât și din județele învecinate, sunt următoarele:

- 18 km – municipiul Zalău, jud. Sălaj;
- 20 km – orașul Jibou, jud. Sălaj;
- 48 km – orașul Cehu Silvaniei, jud. Sălaj;
- 124 km – municipiul Oradea, jud. Bihor;
- 114 km – municipiul Satu Mare, jud. Satu Mare;

STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

- 82 km – municipiul Baia Mare, jud. Maramureș;
- 72 km – municipiul Cluj-Napoca, jud. Cluj.
- 43 km – orașul Huedin, jud. Cluj.

Din punct de vedere al încadrării în rețeaua de localități, Românași este o localitate de rangul IV, mai exact sat reședință de comună, având influență asupra satelor aparținătoare care sunt localități de rang V.

2.3.2. Structura teritoriului administrativ

Unitatea administrativ-teritorială Românași are o suprafață totală de 6620,38 ha, cuprinzând teritoriile din intravilan și din extravilan.

Repartiția intravilan-extravilan a teritoriului administrativ, în situația existentă, este următoarea:

Tabel 3 - Repartiția intravilan-extravilan a terenurilor din UAT

	Suprafața (ha)	Procente din total (%)
Unitate Administrativ-Teritorială (conform limită furnizată ANCPI)	6620.38	100,00%
Intravilan existent	627.48	9,48%

2.4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE

2.4.1. Date de la nivel suprateritorial

Potențialul de dezvoltare al zonelor rurale din România

Academia de Studii Economice din București a realizat, pentru perioada 2014-2020, *Studiul privind stabilirea potențialului socio-economic de dezvoltare al zonelor rurale*, având ca principal scop furnizarea premiselor teoretice și practice pentru implementarea unor politici de dezvoltare rurală și fundamentarea pe termen mediu și lung a măsurilor de sprijin al comunelor. Raportul întocmit de către ASE București și asumat de Guvernul României, calculează și descrie, deci, potențialul de dezvoltare pentru zonele rurale din țara noastră, indiferent de zonele în care se găsesc. Astfel, în baza a cinci indicatori, a fost stabilit potențialul de dezvoltare socio-economică pentru fiecare dintre comunele din România.

Cei cinci indicatori în baza cărora s-a realizat ierarhia menționată anterior au fost:

- potențialul endogen (numărul de locuitori, suprafața agricolă, numărul de animale, suprafața forestieră, patrimonial cultural);
- caracteristicile fizico-geografice (altitudinea medie, densitatea fragmentării, suprafața siturilor de importanță comunitară, ponderea suprafeței forestiere în suprafața UAT);
- capitalul uman (densitatea populației, ponderea populației de 15-64 ani în totalul populației, ponderea populației cu studii medii, numărul de medici/1000 locuitori, nr elevi/cadru didactic, ponderea populației care utilizează internetul cu vârsta peste 6 ani);
- activități economice (numărul sosiri în unități turistice, nr. agenți economici/1000 locuitori, nr. angajați în IMM, AF și PFA/1000 loc.), număr unități de cazare, ponderea exploatațiilor de peste 5 ha în total exploatațiilor, ponderea populației ocupate în sectorul secundar și terțiar în totalul populației ocupate);
- echipare tehnico-edilitară (ponderea locuințelor alimentate cu apă din rețeaua publică, ponderea locuințelor racordate la canalizare, ponderea locuințelor racordate la rețeaua de gaze, densitatea rețelei de drumuri publice).

Analizând indicatorul privind potențialul socio-economic al zonelor rurale din județul Sălaj, remarcăm o distribuție a acestora în intervalul 168-2756 în ierarhia comunelor în funcție de potențialul socio-economic de dezvoltare înregistrat la nivel național. Între comunele selectate, la nivel național, cea mai dezvoltată din județul Sălaj este comuna Crișeni (situată pe locul 168 în topul comunelor la nivel național). Comuna Românași se găsește pe poziția 761 la nivel național, obținând un scor de 0,4668, cea mai mare valoare, de 0,57, fiind atribuită potențialului endogen (număr de locuitori, suprafață agricolă, număr de animale, suprafață forestieră și patrimoniu cultural).

Produsul intern brut

Conform informațiilor identificate în mediul online și pe site-urile de specialitate, în anul 2019 județul Sălaj ocupa poziția a 15-a în topul județelor României, ca aport la produsul intern brut (PIB) al țării. Astfel, este de precizat faptul că județul Sălaj a avut o contribuție de doar 8,201 milioane de lei la PIB, aducând cel mai mic raport în comparație cu restul județelor ce fac parte din Regiunea Nord-Vest. Desigur, la nivelul județului, ponderea cea mai ridicată la contribuția PIB-ului a fost asigurată de fabrica SILCOTUB S.A care, în anul 2021, înregistra o cifră de afaceri de peste 2,6 miliarde lei. Județul Sălaj are în prezent un număr total de 27 251 agenți economici, având un profit de 1,1 miliarde lei (conform topfirme.com).

Cifra totală de afaceri pe secțiuni din activitate

Conform datelor furnizate de topfirme.ro, cifra totală de afaceri a județului Sălaj se ridică la 10,2 miliarde lei (~2,3 miliarde euro), reprezentând 0,53 % din cifra de afaceri a României. Topul celor mai puternice localități din județul Sălaj în raport cu numărul agenților economici este asigurat de municipiul Zalău, orașele Șimleul Silvaniei, Jibou, Cehu Silvaniei și comuna Crasna. Acestea sunt, de altfel, și printre cele care prezintă cele mai ridicate cifre de afaceri ale județului. Astfel, municipiul Zalău a înregistrat o cifră de afaceri de 6,1 miliarde lei (adică 60,23% din cifra de afaceri a județului), urmat apoi de orașul Șimleul Silvaniei a înregistrat o cifră de afaceri de 753 milioane lei (reprezentând 7,42% din cifra de afaceri a județului). Orașul Jibou are o cifră de afaceri de 366,7 milioane lei, adică 3,61% din cifra de afaceri a județului, urmat de orașul Cehu Silvaniei are o cifră de afaceri de 196,1 milioane lei (1,93% din cifra de afaceri a județului) și de comuna Crasna, cu o cifră de afaceri de 149 milioane lei, adică 1,47% din cifra de afaceri a județului.

Din perspectiva activităților CAEN, pe primele 5 locuri la nivelul județului Sălaj se găsesc:

- Producția de tuburi, țevi, profile tubulare și accesorii pentru acestea, din oțel - cifră de afaceri de 2,6 miliarde de lei;
- Transporturi rutiere de mărfuri - cifră de afaceri de 622,9 milioane de lei;
- Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale - cifră de afaceri de 414,6 milioane de lei;
- Comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare - cifră de afaceri de 309,7 milioane de lei;
- Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzarea predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun - cifră de afaceri de 288,9 milioane de lei.

Numărul întreprinderilor pe domenii de activitate

Conform datelor furnizate de topfirme.ro, în județul Sălaj identificăm în prezent un total de 27 251 de agenți economici, reprezentând 1,16% din totalul agenților economici din România. Din perspectiva numărului de agenți economici, cei mai mulți activează în transporturi rutiere de mărfuri, la nivelul județului fiind identificate 691 de firme. Pe locul al doilea, din perspectiva numărului de agenți economici se găsesc cei din domeniul lucrărilor de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale. Aceștia totalizează 511 de agenți economici la nivelul județului Sălaj. Pe locul al treilea, cu 379 agenți economici, identificăm domeniul comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzarea predominantă de alimente, băuturi și tutun.

Alte domenii de activitate, însă cu un număr mult mai mic de firme, sunt întreținerea și repararea autovehiculelor (229 agenți economici), activități de inginerie și consultanță tehnică legate de acestea (142 de agenți economici) și baruri și alte activități de servire a băuturilor (133 agenți economici).

Se remarcă faptul că, domeniul transporturilor rutiere de mărfuri deține poziția a doua din perspectiva numărului de angajați la nivelul județului, acest domeniu totalizând 1779 de angajați, iar cel al domeniului lucrărilor de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale deține poziția întâi din perspectiva numărului de angajați, cu 2097 de angajați. Domeniul comerțului cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzarea predominantă de alimente, băuturi și tutun ce deține poziția a treia din perspectiva numărului de agenți economici, prezintă un total 899 angajați la nivelul județului Sălaj.

Forța de muncă

Din perspectiva resurselor de muncă, atât la nivelul Macroregiunii Unu cât și la nivelul județului Sălaj au fost înregistrate pierderi. Astfel, în anul 2011 erau menționate 3 446 300 persoane în capacitate de muncă la nivelul Macroregiunii Unu, în timp ce în anul 2021 sunt menționate doar 3 085 200 persoane. Se remarcă, deci, o scădere a numărului populației în capacitate de muncă de aproximativ 361 100 persoane la nivel de macroregiune. În același timp, la nivelul județului Sălaj, în anul 2011 erau menționate 153 500 persoane în capacitate de muncă, în timp ce în anul 2021 sunt precizate 126 300 persoane, deci cu 27 200 de persoane mai puțin. Acest fapt se datorează deopotrivă scăderii tot mai accentuate a natalității și migrației forței de muncă atât către alte județe din țară cât și către zone din afara teritoriului național.

Din perspectiva ratei de ocupare a resurselor de muncă, se remarcă faptul că a fost înregistrată o creștere procentuală din acest punct de vedere la toate nivelurile - Macroregiune, Regiune și Județ. Astfel, la nivel de Macroregiune Unu, rata de ocupare a crescut de la 62,8% în 2011, la 65,8% în anul 2021. La nivel regional, rata de ocupare a înregistrat o creștere de la 65% în anul 2011 la 65,4% în anul 2021.

Populația ocupată

În ceea ce privește populația ocupată de la nivelul județului Sălaj, se remarcă faptul că în anul 2011, cea mai mare parte a populației era ocupată în domenii precum agricultură, silvicultură, pescuit (28,52%), industrie (18,64%) și industrie prelucrătoare (17,10%). Față de această perioadă, în anul 2021, domeniul de activitate al agriculturii, silviculturii și pescuitului a pierdut teren semnificativ. Pe primele 2 locuri situându-se domeniile industrie (19,87%) și industrie prelucrătoare (18,18%). Domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului ocupă în prezent poziția a patra în clasamentul privind procentele de populație ocupată, aici regăsindu-se 9,44% din totalul populației ocupate a județului Sălaj.

Număr de angajați

La nivelul județului Sălaj sunt înregistrați, în anul 2021 (conform INS, baza de date Tempo), un număr de 48 707 de salariați, în creștere față de anul 2011, când erau raportați 38 738 de salariați. În anul 2011, cea mai mare pondere a salariaților era înregistrată în domeniul industriei prelucrătoare. Cu un număr total de 38 738 de salariați, această ramură

ocupa în anul 2011 prima poziție în topul domeniilor din Sălaj în raport cu numărul de persoane angajate. Astfel, industria prelucrătoare cuprindea, la nivelul anului 2011, aproximativ 28,20% din totalul persoanelor salariate din județul Sălaj. Procentul se menține și la nivelul anului 2021, în acest domeniu de activitate fiind în prezent angajați aproximativ 26% din totalul persoanelor salariate din județ (numărul acestor salariați, la nivelul anului 2021, este de 12 683 persoane).

A doua poziție din perspectiva numărului de angajați este ocupată de comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor. În anul 2011, acest domeniu deține 15,51% din numărul de salariați ai județului, în timp ce în anul 2021, procentul a crescut cu foarte puțin, ajungând la 15,96%. Ca valori brute, în anul 2011 erau angajate în acest domeniu de activitate 6010 persoane în timp ce în anul 2021 erau angajate 7776 persoane, conform datelor furnizate de INS, baza de date Tempo.

În anul 2011, pe poziția cu numărul trei în topul domeniilor de activitate se găsea cel al învățământului, din perspectiva numărului de salariați. Acest domeniu număra, la nivelul anului 2011, 4 363 de salariați, reprezentând 11,26% din totalul persoanelor angajate din județ. În anul 2021, poziția a treia a fost ocupată, însă, de domeniul construcțiilor, aici regăsindu-se 5209 de salariați, adică 10,69% din totalul angajaților din județul Sălaj.

2.4.2. Structura economică a comunei

Profilul economic al comunei

Conform informațiilor preluate de pe pagina listafirme.ro, pe teritoriul comunei Românași își desfășoară activitatea 78 de agenți economici, însumând cifra de afaceri a unității administrativ-teritoriale de 53 milioane lei și un profit net de 7,4 milioane lei.

Cifra totală de afaceri pe domenii CAEN

Analiza din perspectiva cifrei de afaceri scoate în evidență două domenii dominante la nivelul comunei Românași. Astfel, se remarcă faptul că cea mai mare pondere a cifrei de afaceri din Comuna Românași îi revine domeniului comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor. Acest domeniu asigură aproape jumătate din cifra de afaceri a Comunei Românași (mai exact 46,77%), fiind urmat de domeniul construcțiilor, a cărui pondere este de 31,85% din cifra de afaceri a localității.

Ca valori brute, comuna Românași din județul Sălaj a înregistrat, în anul 2022, o cifră de afaceri de 53 milioane lei, spune sursa listafirme.ro, aflându-se totuși în creștere față de anii precedenți când la nivelul comunei nu erau raportate decât o valoare de 9,6 milioane lei ca cifră de afaceri. Din această valoare înregistrată în anul 2022, așa cum am precizat anterior, 46,77% revine domeniului dominant al comunei, respectiv comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor iar 31,85% revine domeniului construcții.

2.4.3. Forta de muncă

Populația activă

În raport cu analiza privind potențialul socio-economic al localităților rurale din județul Sălaj, comuna Românași ocupă o poziție intermediară, situându-se pe poziția 761 la nivel național și pe poziția a VIII-a la nivel județean. Astfel, vorbim despre o comună considerată ca având un potențial de dezvoltare socio-economic mediu, comuna Românași prezentând o tendință ușoară de creștere constantă a potențialului său socio-economic, fapt datorat și scăderii dependenței demografice (populația activă reprezintă procente tot mai ridicate din populația totală în intervalul 2011-2023).

Populația ocupată

La nivelul județului Sălaj, populația ocupată înregistrează creșteri în perioada 2011- 2021. Cele mai importante evoluții sunt înregistrate în domeniul construcțiilor, unde creșterea a fost de la 3.700 de persoane ocupate la nivelul județului ce lucrează în acest domeniu în anul 2011, la 6.700 de persoane ocupate la nivelul județului ce lucrează în acest domeniu în anul 2021. Pe locul al doilea din perspectiva creșterii numărului de persoane angajate se găsește domeniul industriei prelucrătoare, unde creșterea a fost de la 21.100 de persoane în anul 2011, la 23.700 în anul 2021. Totuși, amintim faptul că din perspectiva ocupării populației, cea mai mare parte a locuitorilor județului Sălaj lucrează în domenii precum lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale și transporturi rutiere de mărfuri. În cazul celui de-al doilea domeniu de activitate, creșterea nu a fost una semnificativă în perioada 2011-2021, evoluând de la 5.900 de persoane ocupate din totalul populației ocupate din județ, în anul 2011, la 6.300 în anul 2021. Precizăm că au existat domenii care au înregistrat scăderi ale populației ocupate. Între acestea amintim domeniul agriculturii, silviculturii și pescuit, în cadrul căruia numărul de persoane ocupate din populație ocupată din județ reprezenta 35.200 în 2011, iar în anul 2021 nu mai erau decât 12.300. Scăderea a fost, practic, de 22.900.

Șomajul

La nivelul comunei Românași, evoluția numărului de șomeri înregistrați indică o fluctuație ușoară. Se observă, deci, o tendință ușoară de scădere a numărului de șomeri în intervalul 2011-2016, urmată de o creștere bruscă a numărului șomerilor în intervalul 2017-2022. Acest fapt conduce, per total, la o tendință ascendentă în ceea ce privește șomajul din Comuna Românași, numărul total al șomerilor înregistrați în anul 2022 fiind de 93 de persoane, anunță Institutul Național de Statistică.

2.5. POPULAȚIE. ELEMENTE DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE

Populația ocupă un loc central în activitățile de urbanism implicând cunoașterea a trei categorii de aspecte:

- necesitățile obiective de dezvoltare;
- potențialul cantitativ-demografic al populației;
- potențialul calitativ al populației.

Câteva dintre argumentele importanței populației în planurile de urbanism se referă la rolul acesteia ca factor central de care se ține seama în elaborarea soluțiilor de dezvoltare, de beneficiar al tuturor măsurilor de dezvoltare care au ca finalitate creșterea nivelului de trai al acelei populații și de realizator al dezvoltării.

Capitalul uman este cea mai importantă resursă a societății și reprezintă un factor cu influență definitorie în procesul de dezvoltare economică a unui teritoriu. Populația reprezintă concomitent factor de acțiune, factor de consum și beneficiar al dezvoltării.

2.5.1. Date de la nivel suprateritorial

Județul Sălaj are o populație totală de 241 167 locuitori (în anul 2021) conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în scădere constantă față de anii precedenți.

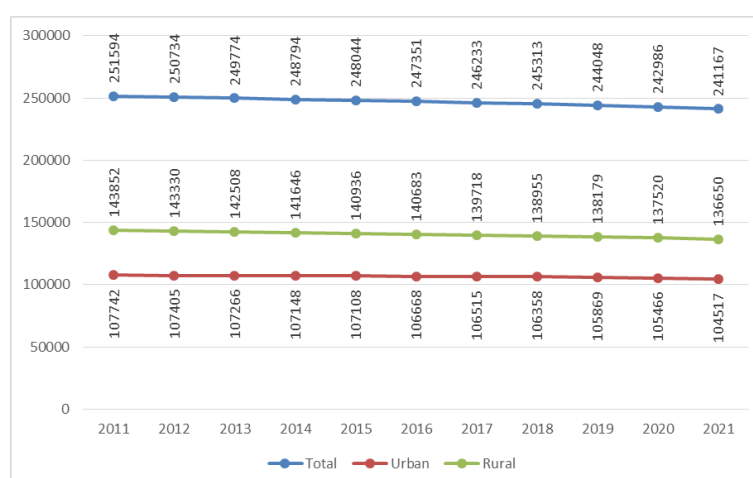

Figura 12 - Evoluția numărului de locuitori la nivelul județului Sălaj în perioada 2011-2021
(Sursa: INS, baza de date Tempo)

Populația județului Sălaj se găsește într-o scădere lină în perioada 2011-2021, populația rurală menținându-se peste populația urbană, din perspectivă numerică. Astfel, în anul 2021, observăm că populația din mediul rural este de 136 650 de persoane, în timp ce populația din mediul urban este de 104 517 persoane.

Analiza datelor privind vârsta medie a populației, la nivelul județului Sălaj, indică o evoluție constantă, de la 41 ani, în 2011, la 42,4 ani în 2021. Se remarcă și în acest caz o situație echilibrată între mediile urban și rural, dat fiind că vârsta medie din mediul urban a crescut de la 38,5 ani în 2012 la 41 ani în 2021, în timp ce vârsta medie din mediul rural a crescut de la 42,6 ani în 2012 la 43,4 ani în 2021. Media de vârstă în județul Sălaj este totuși puțin mai ridicată decât media națională, unde în anul 2021 este menționată o valoare de 42 ani. Mediul urban la nivel național înregistrează în anul 2021 o medie de 42,6 ani, pe când mediul rural înregistrează o valoare de 41,2 ani.

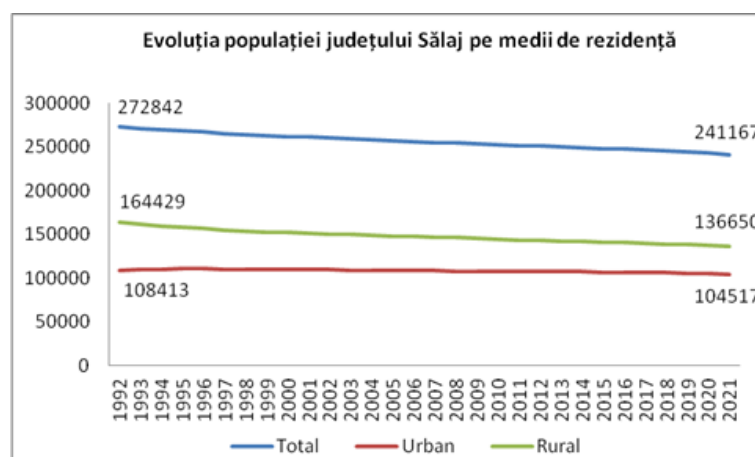

Figura 13 - Evoluția populației județului Sălaj pe medii de rezidență în perioada 1992-2021
(Sursa: INS, baza de date Tempo)

Dacă analizăm populația județului Sălaj între 1992-2021 pe medii de rezidență se observă evoluția descendentă a numărului populației totale cu 31675 persoane (-12%, comparabil cu dispariția populației orașelor Cehu Silvaniei, Jibou și Șimleul Silvaniei împreună), a populației urbane cu doar 3896 persoane (-4%) și a populației rurale cu 27779 persoane, respectiv cu -17%. Reducerea importantă a numărului populației din mediul rural a fost determinată de declararea unor comune ca orașe, dar și de migrația semnificativă spre centre urbane sau alte țări.

2.5.2. Structura și evoluția populației

Comuna Românași este amplasată în centrul județului Sălaj, cel mai apropiat oraș fiind Zalău, situat sub 20 km. Din punctul de vedere al rețelei de localități, comuna Românași are o poziționare excelentă, de-a lungul drumului național E81, un drum foarte tranzitat în zonă. Înglobează localitățile componente Românași (reședința) și satele Poarta Sălajului și Ciumărna. Conform datelor de la ultimele recensăminte ale populației, în anul 2021 au fost înregistrate 3265 persoane, în creștere față de anul 2011, când au fost recenzate 3086 de persoane și față de 2978 locuitori la Recensământul din anul 2002.

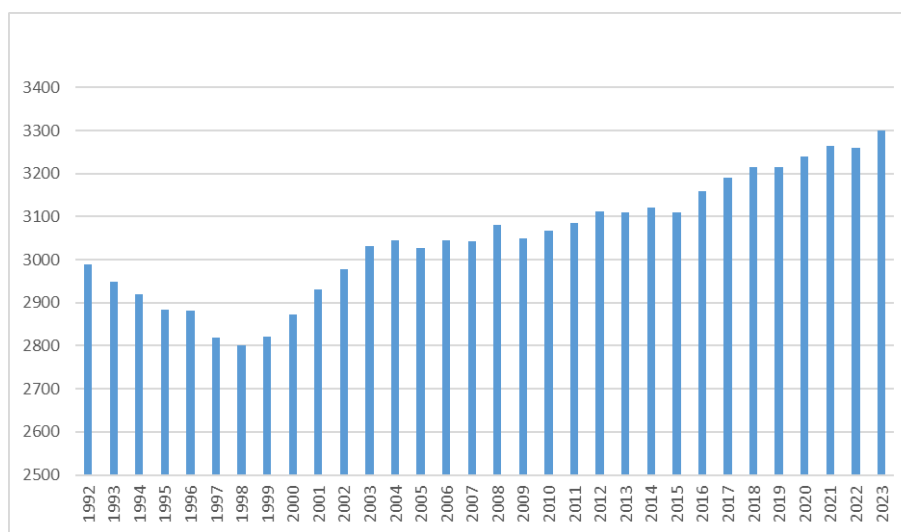

Figura 14 - Evoluția numărului populației comunei Românași, perioada 1992-2022
(Sursa: INS, baza de date Tempo)

Structura populației pe grupe de vârstă și sexe

La 1 ianuarie 2023 populația comunei Românași avea o structură demografică relativ echilibrată, respectiv 1704 de bărbați la 1597 de femei. Din graficul de mai jos se observă faptul că populația comunei este masculinizată la grupele de vârstă tinere și active, respectiv 15-64 ani și feminizată la grupele cu vârsta peste 65 ani cu un număr destul de considerabil.

Reprezentarea structurii pe grupe de vârstă permite evaluarea nivelului de îmbătrânire al populației. După cum se observă în graficul reprezentând populația la momentele 2011 și 2023, modificările nu sunt semnificative la grupa de vârstă tânără, 0-14 ani, creșterea fiind importantă, de la 22,65 % în 2011 ani la doar 23,08% în 2023. Doar grupa de vârstă peste 65 de ani a scăzut numeric. Creșterea numărului tinerilor cu vârstă între 0-14 ani este determinat de creșterea ratei natalității.

În viitorul apropiat, populația cu efective reduse născută după 1990, care în 2011 avea în jur de 20 de ani și se afla la vârsta fertilității, se caracterizează prin comportament reproductiv modern și o propensitate crescută către migrație, dat fiind contextul liberei circulații a persoanelor. Ca rezultat, contribuția lor demografică va fi mai mică în comparație cu generațiile anterioare.

Structura etnică a populației

Comuna Românași nu are o diversitate etnică, putem întâlni doar populația română și populația romă. Românii constituie cea mai mare parte a populației, reprezentând aproximativ 73.89%, în timp ce romii dețin un procent mai scăzut de 13.41%. Există și alte grupuri etnice în comunitate, dar acestea sunt reprezentate în proporții foarte mici, cu doar 0.29% din populație. De asemenea populația care alege să nu își declare etnia dețin un procent destul de mare și anume 12.41% din locuitorii comunei Românași. Este important să subliniem prezența semnificativă a comunității rome în această localitate și să atragem atenția asupra problemelor socio-economice cu care se confruntă această comunitate. Integrarea și îmbunătățirea nivelului de trai al membrilor comunității rome necesită sprijin din partea autorităților locale. Este esențial ca aceste autorități să dezvolte și să implementeze programe și politici care să vizeze sprijinul social, educația, formarea profesională și accesul la locuri de muncă pentru membrii comunității rome. O abordare colaborativă și empatică din partea autorităților și a întregii comunități poate contribui la construirea unei societăți mai incluzive și mai echitabile pentru toți locuitorii comunei Românași.

2.6. CIRCULAȚIE

2.6.1. Circulația rutieră

Comuna Românași este conectată la sistemul național de căi de comunicație rutieră, fiind traversată de drumul național DN 1F. Drumul național DN 1F conectează comuna de municipiul Zalău

Principalele căi de comunicație rutieră care traversează comuna Românași sunt drumul național DN 1F, drumurile județene DJ 108A, 108R și 109A dar și de drumul comunal DC 73..

Drumul național DN 1F traversează reședința de comună Românași și satele Poarta Sălajului și Ciumărna. Drumul județean 108A asigură conexiunea cu satele Romița, Chichișa și Păușa. Drumul comunal 73 reprezintă o alternativă pentru dorința locuitorilor satelor Chichișa și Păușa de a se deplasa spre satul Stâna, component al municipiului Zalău.

2.6.2. Circulația feroviară

Din punct de vedere al căilor de comunicație feroviară, comuna Românași nu cuprinde tresee de cale ferată sau amenajări aferente. Comuna nu este conectată la sistemul național de căi ferate.

2.7. INTRAVILAN EXISTENT. ZONE FUNCȚIONALE. BILANȚ TERITORIAL

2.7.1. Intravilanul existent total. Zonificare funcțională la nivelul teritoriului administrativ

Unitatea administrativ-teritorială Românași are o suprafață totală de 6620.38 ha, cuprinzând teritoriile din intravilan și din extravilan.

Conform Planului Urbanistic General al comunei Românași aprobat în anul 1998 și a datelor furnizate de OCPI, intravilanul existent total măsoară 627.48 ha. Această suprafață cuprinde intravilanul aferent tuturor localităților care alcătuiesc comuna.

2.7.2. Intravilanul existent al reședinței de comună Românași. Zone funcționale

Conform Planului Urbanistic General al comunei Românași aprobat în anul 1998 și a datelor furnizate de OCPI, intravilanul existent al reședinței de comună Românași măsoară 158.40 ha.

Intravilanul existent al reședinței de comună Românași cuprinde 9 trupuri de intravilan, după cum urmează:

BILANȚ TERITORIAL AL TRUPURILOR DE INTRAVILAN – ROMÂNĂȘI	
Trupuri intravilan existent	Suprafață existentă (ha)
A1 – TRUP PRINCIPAL DE INTRAVILAN	151.74
A2 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	3.26
A3 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	2.51
A4 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.53
A5 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.11
A6 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.08
A7 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.07
A8 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.07
A9 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.03
TOTAL	158.40

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională existentă a reședinței de comună Românași este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – reședința de comună - ROMÂNĂȘI		
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1998 + PUZ	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	120.76	76.24
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	2.41	1.52
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	1.19	0.75
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	3.86	2.44
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOEHNICE	7.60	4.80
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	3.98	2.51
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	3.17	2.00
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.36	0.23
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	13.12	8.28
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	13.12	8.28
CĂI DE COMUNICAȚIE FERROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.13	0.08
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	1.82	1.15
TOTAL	158.40	100.00

2.7.3. Intravilanul existent al satului aparținător Ciumărna. Zone funcționale

Conform Planului Urbanistic General al comunei Românași aprobat în anul 1998 și a datelor furnizate de OCPI, intravilanul existent al satului Ciumărna măsoară 128.99 ha.

Intravilanul existent al satului Ciumărna cuprinde 8 trupuri de intravilan, după cum urmează:

BILANȚ TERITORIAL AL TRUPURILOR DE INTRAVILAN – sat CIUMĂRNA	
Trupuri intravilan existent	Suprafață existentă (ha)
B1 – TRUP PRINCIPAL DE INTRAVILAN	103.96
B2 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	13.95
B3 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	6.06
B4 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	3.70
B5 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	1.15
B6 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.11
B7 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.03
B8 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.03
TOTAL	128.99

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională existentă a satului Ciumărna este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat CIUMĂRNA		
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1998 + PUZ	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	109.06	84.55
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	1.48	1.15
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	4.58	3.55
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOEHNICE	0.43	0.33
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.56	0.43
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	0.36	0.28
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.06	0.05
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	10.06	7.80
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	10.06	7.80
CĂI DE COMUNICAȚIE FERROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	2.40	1.86
TOTAL	128.99	100.00

2.7.4. Intravilanul existent al satului aparținător Chichișa. Zone funcționale

Conform Planului Urbanistic General al comunei Românași aprobat în anul 1998 și a datelor furnizate de OCPI, intravilanul existent al satului Chichișa măsoară 61.54 ha.

Intravilanul existent al satului Chichișa cuprinde 4 trupuri de intravilan, după cum urmează:

BILANȚ TERITORIAL AL TRUPURILOR DE INTRAVILAN – sat CHICHIȘA	
Trupuri intravilan existent	Suprafață existentă (ha)
C1 – TRUP PRINCIPAL DE INTRAVILAN	61.40
C2 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.14
TOTAL	61.54

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională existentă a satului Chichișa este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat CHICHIȘA		
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1998 + PUZ	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	54.01	87.76
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	1.25	2.03
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	0.09	0.15
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.38	0.62
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOtehNICE	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.00	0.00
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	0.54	0.88
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.14	0.23
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	4.79	7.78
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	4.79	7.78
CĂI DE COMUNICAȚIE FERROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.34	0.55
TOTAL	61.54	100.00

2.7.5. Intravilanul existent al satului aparținător Romița. Zone funcționale

Conform Planului Urbanistic General al comunei Românași aprobat în anul 1998 și a datelor furnizate de OCPI, intravilanul existent al satului Romița măsoară 93.37 ha.

Intravilanul existent al satului Romița cuprinde 3 trupuri de intravilan, după cum urmează:

BILANȚ TERITORIAL AL TRUPURILOR DE INTRAVILAN – sat ROMIȚA	
Trupuri intravilan existent	Suprafață existentă (ha)
D1 – TRUP PRINCIPAL DE INTRAVILAN	93.20
D2 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.10
D3 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.07
TOTAL	93.37

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională existentă a satului Romița este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat ROMIȚA		
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1998 + PUZ	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	82.92	88.81
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	2.14	2.29
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	0.04	0.04
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOtehNICE	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.55	0.59
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	0.22	0.24
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.17	0.18
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	6.66	7.13
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	6.66	7.13
CĂI DE COMUNICAȚIE FERROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.67	0.72
TOTAL	93.37	100.00

2.7.6. Intravilanul existent al satului aparținător Poarta Sălajului. Zone funcționale

Conform Planului Urbanistic General al comunei Românași aprobat în anul 1998 și a datelor furnizate de OCPI, intravilanul existent al satului Poarta Sălajului măsoară 92.71 ha.

STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

Intravilanul existent al satului Poarta Sălajului cuprinde 3 trupuri de intravilan, după cum urmează:

BILANȚ TERITORIAL AL TRUPURILOR DE INTRAVILAN – sat POARTA SĂLAJULUI	
Trupuri intravilan existent	Suprafață existentă (ha)
E1 – TRUP PRINCIPAL DE INTRAVILAN	92.54
E2 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.14
E3 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.03
TOTAL	92.71

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională existentă a satului Poarta Sălajului este după cum urmează:

ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1998 + PUZ	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	79.08	85.30
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	0.77	0.83
ZONĂ COMERT ȘI SERVICII	1.89	2.04
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOtehNICE	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.31	0.33
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	1.03	1.11
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.03	0.03
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	8.66	9.34
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	8.66	9.34
CĂI DE COMUNICAȚIE FERVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.94	1.01
TOTAL	92.71	100.00

2.7.7. Intravilanul existent al satului aparținător Păușa. Zone funcționale

Conform Planului Urbanistic General al comunei Românași aprobat în anul 1998 și a datelor furnizate de OCPI, intravilanul existent al satului Păușa măsoară 92.47 ha.

Intravilanul existent al satului Păușa cuprinde 3 trupuri de intravilan, după cum urmează:

BILANȚ TERITORIAL AL TRUPURILOR DE INTRAVILAN – sat PĂUȘA	
Trupuri intravilan existent	Suprafață existentă (ha)
F1 – TRUP PRINCIPAL DE INTRAVILAN	92.31
F2 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.15
F3 – TRUP SECUNDAR DE INTRAVILAN	0.01
TOTAL	92.47

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională existentă a satului Păușa este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI EXISTENTE – sat PĂUȘA		
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă cf. PUG 1998 + PUZ	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	79.54	86.02
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	1.47	1.59
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	0.03	0.03
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	2.24	2.42
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	1.60	1.73
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.01	0.01
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	6.85	7.41
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	6.85	7.41
CĂI DE COMUNICAȚIE FERROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.73	0.79
TOTAL	92.47	100.00

2.8. ZONE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ

Pe teritoriul administrativ al comunei Românași, în intravilanul reședinței de comună Românași, Ministerul Afacerilor Interne deține în administrare un imobil cu rolul de post de poliție.

Acest imobil (teren și construcții) este inclus în Zona cu destinație specială din intravilan.

2.9. ECHIPAREA TEHNICO-EDILITARĂ

2.9.1. Alimentarea cu apă potabilă

În comuna Românași, situația rețelei de alimentare cu apă este una complexă. La momentul actual, există o rețea de alimentare cu apă în comună, aceasta asigură alimentarea cu apă la majoritatea locuințelor. Rețeaua este distribuită pe aproape toate străzile din comuna Românași. Foarte puține gospodării nu beneficiază de rețeaua de apă din comună. Zonele care nu au acces la rețeaua de apă sunt în general zone de la marginea localității sau a intravilanului iar principala problemă în a conecta aceste locuințe la sistemul de apă este reprezentat de relieful greu accesibil.

Această problemă este una temporară deoarece în viitor se vor implementa proiecte de extindere și pentru zonele unde apa încă nu este accesibilă.

2.9.2. Canalizarea

În ceea ce privește infrastructura de canalizare în comuna Românași aceasta nu deservește toate locuințele. În momentul de față în satele Românași, Chichișa și Poarta Sălajului sistemul de canalizare este existent și funcțional, există puține locuințe care nu sunt conectate la acest sistem. Pentru satele Romița, Păușa și Ciurmăna rețeaua de canalizare este prezentă în teritoriu. Chiar dacă aceasta nu este funcțională, au fost efectuate teste iar rezultatul nu a fost unul pozitiv urmând ca în viitorul apropiat să fie dată în funcțiune.

În absența sistemelor de canalizare centralizate, colectarea apelor uzate este gestionată în principal la nivel local. Satele utilizează probabil fose septice sau alte sisteme individuale de gestionare a apelor uzate. Aceasta poate duce la diverse probleme, inclusiv poluarea solului și a apelor subterane în absența unor metode adecvate de tratare a apelor uzate.

De asemenea, colectarea apelor pluviale este realizată în principal prin intermediul rigolelor și șanțurilor existente de-a lungul drumurilor. Aceste ape pluviale sunt apoi transportate și deversate în cursurile de apă care traversează localitatea. Cu toate acestea, în lipsa unei infrastructuri adecvate de canalizare, există riscul ca apa pluvială să transporte poluarea și să afecteze calitatea apelor din râuri și pâraie.

2.9.3. Alimentarea cu gaze naturale și încălzirea

În România, țara cu a doua cea mai mare producție de gaze naturale din UE, mai bine de jumătate din populație se încălzește în condiții primare, în general la sobe alimentate cu lemne, învechite și neperformante, care afectează sănătatea utilizatorilor și poluează mediul.

Pe teritoriul județului Sălaj există, în prezent, circa 533,5 km de conducte de transport gaze naturale. Însă, pe teritoriul administrativ al comunei Românași nu există un sistem centralizat de alimentare cu gaze naturale.

În comuna Românași nu există servicii de alimentare cu gaze naturale existente. Există un proiect ce urmează să fie derulat pe teritoriul întregului UAT. Toate satele vor beneficia de o rețea de alimentare cu gaze naturale în viitor. Stația de reglare-măsurare propusă va fi poziționată între satele Chichișa și Românași la est de intravilanul acestora. În prima fază a proiectului satele Chichișa și Românași vor fi primele care vor beneficia de acest proiect de rețea de gaze naturale

urmând ca restul satelor să beneficieze ulterior.

Momentan pentru locuitorii din această comună, lipsa alimentării cu gaze naturale poate impune dependența de alte surse de energie, precum lemnele sau cărbunile, care pot fi mai dificil de procurat și mai poluante. De asemenea, se pot baza pe sisteme de încălzire și gătit mai scumpe, cum ar fi energiile alternative sau buteliile de gaz, ceea ce poate genera costuri suplimentare pentru gospodării.

Disparitățile în accesul la gaze naturale pot accentua și mai mult discrepanțele sociale și economice în comunitatea rurală. Familiile care nu au acces la acest serviciu pot fi într-o poziție mai precară în comparație cu cele care se bucură de avantajele gazului natural în ceea ce privește confortul și costurile reduse.

Această tendință a condus la o defrișare accelerată în regiune, deoarece mulți oameni recurg la tăierea copacilor pentru a-și asigura necesarul de lemne de foc. Efectele negative ale defrișării sunt multiple, afectând biodiversitatea, solul și calitatea aerului. Este o problemă urgentă și alarmantă, care necesită intervenție imediată pentru a proteja mediul înconjurător și pentru a menține echilibrul ecologic.

Cu toate acestea, în contextul preocupărilor privind conservarea pădurilor și a mediului înconjurător, comunitatea locală și autoritățile au început să exploreze alternative sustenabile pentru încălzirea locuințelor. Un pas important în această direcție este trecerea la surse regenerabile de energie, cum ar fi energia solară.

Zona comunei Românași dispune de un potențial solar semnificativ pe tot parcursul anului, ceea ce face energia solară o opțiune atrăgătoare și viabilă pentru încălzirea locuințelor. Instalarea panourilor solare poate contribui la reducerea dependenței de lemne și alte surse de energie fosile, având în același timp un impact pozitiv asupra mediului.

Prin promovarea și implementarea utilizării energiei solare, comunitatea poate reduce emisiile de carbon și poate contribui la lupta împotriva schimbărilor climatice, asigurând totodată o sursă de energie durabilă și accesibilă pentru toți locuitorii. Este un pas important către un viitor mai verde și mai sustenabil pentru întreaga comunitate.

2.9.4. Alimentarea cu energie electrică

Comuna Românași este racordată la Sistemul Energetic National prin linii electrice de înaltă tensiune 20 kV de tip aerian, montate pe stâlpi de beton. Liniile de energie electrică de înaltă tensiune de 400 kV ajunge la stația de transformare de la Jibou. Din această stație, curentul electric este transportat prin intermediul celor de 20 kV spre comuna Românași. Acești stâlpi intră în comuna Românași prin parte nordică și alimentează satele Romița, Chichișa. După ce traversează comuna Românași aceste linii de 20 kV pornesc către satele Poarta Sălajului și Păușa. Satul Ciumârna este alimentat cu energie de joasă tensiune.

Existența posturilor de transformare asigură alimentarea rețelelor electrice de joasă tensiune care deservește toți consumatorii din localitate, atât pe cei casnici cât și societățile comerciale. Rețelele de joasă tensiune sunt de tip aerian, realizate în sistem clasic cu conductoare din aluminiu independente, sau cu conductoare torsadate pentru prelungirile de rețea sau pentru cele modernizate. Nu există nici o sursă de producerea energiei electrice alternative.

Sistemul de iluminare stradal este activ pe rețeaua de drumuri comunale DC 73, drumul județean DJ 108 și drumul național DN E81 dar și pe anumite străzi mai frecventate din cadrul comunei, în special în zonele de interes, în zonele industriale și cele de lângă zonele de exploatare.

Alimentarea cu energie electrică a comunei Românași nu este realizată în proporție de 100%, ar fi nevoie de extindere la terenurile nou intrate în intravilan dar și în zonele marginase unde încă există dorința de extindere.

2.9.5. Rețeaua de telecomunicații

Populația din comuna Românași se bucură de acces la o gamă variată de servicii de telecomunicații, incluzând telefonie fixă și mobilă, internet și televiziune prin cablu și fibră optică. Infrastructura de telecomunicații din zonă este bine dezvoltată, asigurând acoperire bună și foarte bună în toate satele localității, iar numărul locuitorilor conectați la aceste servicii este în continuă creștere.

Serviciile de telefonie fixă și mobilă sunt oferite de furnizori majori precum DIGI, Orange și Vodafone, asigurând o acoperire extinsă și fiabilitate în comună. Astfel, locuitorii au posibilitatea de a comunica rapid și eficient, indiferent de locația în care se află.

În ceea ce privește internetul și televiziunea, există o varietate de opțiuni disponibile, inclusiv conexiuni prin cablu și fibră optică. Aceste servicii sunt furnizate de aceiași operatori mari de telecomunicații și asigură o acoperire de calitate în toată comuna. Astfel, locuitorii au acces la o gamă diversificată de conținut online și TV, beneficiind de viteze ridicate de internet și de o experiență de vizionare a programelor TV înalt calitativă.

În ansamblu, accesul la serviciile de telecomunicații moderne în comuna Românași contribuie la conectarea locuitorilor la lumea digitală și la facilitarea comunicațiilor și accesului la informație. Aceste servicii sunt parte integrantă din viața cotidiană a comunității și joacă un rol important în îmbunătățirea calității vieții în zonă.

2.9.6. Disfuncționalități

Principalele probleme și neajunsuri în comuna Românași sunt legate de absența sau insuficiența anumitor rețele edilitare, ceea ce determină gospodăriile să găsească soluții individuale pentru necesitățile lor. Lipsa infrastructurii adecvate poate conduce la contaminarea surselor naturale de apă potabilă și a cursurilor de apă, din cauza creșterii nivelului de nitrați și a altor poluanți.

Aglomerarea localităților și distanțele mici între case, fântâni, grajduri și depozite de deșeuri contribuie la

nerespectarea zonelor de protecție sanitară pentru fântâni. Acest lucru duce la deteriorarea calității apei din fântâni, atât din punct de vedere chimic, cât și bacteriologic, punând în pericol sănătatea locuitorilor.

În ceea ce privește colectarea apelor uzate, majoritatea gospodăriilor utilizează fose septice, dar multe dintre acestea sunt colmatate sau nu funcționează eficient. Acest lucru poate duce la scurgeri și poluarea solului și a apelor subterane, amplificând riscul de îmbolnăviri și degradarea mediului înconjurător.

Pentru a soluționa aceste probleme, este necesară o investiție semnificativă în dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apă, canalizare și gestionare a deșeurilor. Implementarea unor rețele adecvate și eficiente ar putea reduce riscul de contaminare a surselor de apă și ar îmbunătăți sănătatea și calitatea vieții locuitorilor.

De asemenea, este esențială educarea și conștientizarea comunității cu privire la practici durabile de gestionare a resurselor de apă și a deșeurilor. Promovarea igienei și a măsurilor de protecție a mediului ar putea contribui la prevenirea problemelor legate de calitatea apei și degradarea habitatului natural.

În concluzie, abordarea acestor probleme necesită o colaborare între autorități locale, comunitate și alte părți interesate, precum și investiții semnificative în infrastructură și programe de educație și conștientizare. Astfel, se poate asigura un mediu sănătos și durabil pentru locuitorii din comuna Românași.

2.10. PROBLEME DE MEDIU

2.10.1. Expunerea la riscuri naturale

Riscul seismic

Zona comunei Românași este o zonă cu seismicitate redusă, unde nu au fost înregistrate cutremure de magnitudine ridicată și nici nu s-au produs evenimente importante.

Zona este influențată de seismele mai puternice ce se produc în epicentrul de la curbura Carpaților (Vrancea) și a celor din zona Banat-Crișana.

Riscuri hidrologice

Hărțile de hazard și risc la inundații sunt elaborate, conform Directivei 2007/60/CE, pentru 3 scenarii de inundabilitate:

- Scenariul cu probabilitate mică (pentru debite maxime cu probabilitate de depășire 0,1%, respectiv inundații care se pot produce o dată la 1000 de ani);
- Scenariul cu probabilitate medie (pentru debite maxime cu probabilitate de depășire 1%, respectiv inundații care se pot produce o dată la 100 de ani);
- Scenariul cu probabilitate mare (pentru debite maxime cu probabilitate de depășire 10%, respectiv inundații care se pot produce o dată la 10 ani).

Conform Directivei 2007/60/CE, comuna Românași se regăsește supusă în toate aceste scenariile de probabilitate a producerii de inundații.

Riscuri la alunecări de teren

Alunecările de teren sunt periculoase, având efecte negative pentru populație, întrucât pot distruge, parțial sau total, locuințe și clădiri, pot afecta terenurile, pot distruge rețelele edilitare sau pot bloca unele căi de comunicații.

Conform Legii nr. 575/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a V-a Zone de risc natural, teritoriul comunei Românași se află în zonă cu potenția ridicată de producere la alunecările de teren de tipul primară.

2.10.2. Expunerea la riscuri antropice

Riscuri antropice

Activitățile socio-economice (generatoare de riscuri antropice) sunt condiționate în mare măsură de potențialul cadrului natural, iar schema generală de studiere a problematicii riscurilor antropice se bazează pe triada deterministă: Om-Natură-Societate.

Din analiza complexă a riscurilor antropice care se pot manifesta pe teritoriul administrativ al comunei, în corelație cu condițiile naturale specifice, pot fi identificate unele probleme de mediu și disfuncționalități, specifice unui sistem rural, cu o dinamică moderată din punct de vedere socio-economic.

Din punct de vedere al programelor de măsuri, tipurile de risc identificate necesită o abordare prin acțiuni concrete în vederea minimizării acestora sau chiar a eliminării cauzelor generatoare de risc. Pe plan local se poate acționa doar la nivelul reducerii efectelor imediate, măsuri care nu vor remedia în totalitate riscul, rămânând în continuare un risc rezidual, latent. O categorie aparte, încă insuficient studiată și cunoscută o constituie aceea a riscurilor generate de poluarea latentă și remanentă, precum și cea indusă de schimbările globale ale mediului (încălzirea climatului, degradarea stratului de ozon, etc.).

Principalele riscuri antropice manifestate pe teritoriul administrativ al comunei Românași sunt:

- Riscul poluării apelor de suprafață datorat activităților menajere, agricole și industriale;

- Riscul poluării aerului atmosferic, a poluării sonore și a accidentelor datorate traficului rutier;
- Riscul poluării mediului datorat depozitării necontrolate a deșeurilor.

Soluționarea cauzelor acestor riscuri implică respectarea reglementărilor de mediu și acțiuni atât la nivel local (conduceri de întreprinderi, consilii locale), regional (consilii județene, APM-uri, filiale CNAR, etc.), dar și la nivel național prin toate organismele abilitate.

Din punct de vedere al calității mediului, activitățile antropice ce se desfășoară pe teritoriul administrativ al comunei contribuie la poluarea aerului, apei și solului, efectele însumându-se pe arii relativ puțin extinse. Astfel mediul hidric, apele de suprafață și apele subterane freatice contribuie la transportul și diseminarea poluanților la mari distanțe, aceștia trecând dintr-un sector în altul, urmând sensul de curgere al fiecărui subbazin hidrografic.

Poluanții aerului alcătuiți din gaze toxice, pulberi sedimentabile și pulberi în suspensie sunt vehiculați la distanță datorită mișcării maselor de aer, caracteristice fiecărei zone, proces ce este dependent de condițiile de dispersie ce depind de factorii climatici legați de inversiunile termice, dominanța unor vânturi în curenții de aer, de geomorfologia zonei, etc.

Calitatea solului este și ea afectată de aceste procese de transport ale elementelor poluante de către aer și apă, aria de diseminare a acestora fiind dependentă de procesele de sedimentare-decantare-depunere a particulelor poluante sau de extinderea ariilor ploilor acide.

Starea și calitatea factorilor de mediu

În această etapă de diagnoză a stării și calității mediului au fost luate în considerare aspectele relevante și semnificative pentru elaborarea strategiilor de planificare și protecție a mediului. Planificarea acțiunilor de mediu vizează și comunitatea locală și necesită implicarea autorităților, instituțiilor, organizațiilor locale și județene sau a grupurilor de experți însărcinați cu realizarea și implementarea de planuri și programe specifice în localitate.

Principalele probleme de mediu identificate la nivelul comunei sunt următoarele:

- Poluarea aerului datorată traficului rutier și utilizării combustibililor fosili la încălzirea locuințelor;
- Poluarea solului și a apelor subterane datorită activităților agricole;
- Degradarea terenurilor și accentuarea fenomenelor de eroziune a solului;
- Probleme asociate traficului rutier pe principalele artere de transport (ex. poluare fizico-chimică, accidente, zgomot, vibrații);
- Afectarea ariilor naturale protejate, a habitatelor naturale, florei și faunei sălbatice prin activități antropice și fenomene naturale;
- Poluarea mediului datorită gestiunii necorespunzătoare a deșeurilor;
- Insuficiența acțiunilor de voluntariat în domeniul protecției și conservării mediului, a informării și a responsabilității individuale și de grup în cadrul comunității locale;
- Educația insuficientă privind protecția mediului.

2.10.3. Arii naturale protejate

Pe teritoriul comunei Românași nu există o arie naturală protejată Natura 2000:

2.10.4. Impactul schimbărilor climatice

Ca urmare a studiilor de specialitate realizate la nivel național a fost scoasă în evidență tendința generală de creștere a temperaturii medii anuale și a creșterii frecvenței proceselor climatice de risc.

Fenomene meteorologice extreme

Ca și fenomene meteorologice deosebite pentru comuna studiată, sunt pronunțate cele din sezonul cald, având în vedere temperaturile și cantitatea de precipitații de la nivelul acesteia. Astfel, în timpul verii sunt frecvente fenomene, precum furtuna, care adesea este însoțită de cele orajoase (tunete, descărcări electrice), grindina (particule de gheață, cu formă neregulată).

Aspecte bioclimatice

În vederea analizei situației bioclimatice de pe teritoriul comunei s-a utilizat indicele de disconfort THOM pentru perioada 1961 - 1990. Prin intermediul acestui indice sunt evidențiate zonele de disconfort, ca urmare a interacțiunii unor factori complementari, dintre care reprezentativi sunt temperatura aerului, umezeala din aer sau mișcarea aerului percepută de către organismul uman. Creșterea evapotranspirației și a temperaturii va afecta nu numai populația din zonă, ci și fauna locală, la care se adaugă indirect și flora.

Un alt aspect bioclimatic este legat de stresul caloric ce poate apărea în lunile de vară, în acest sens fiind relevant Indicele de Căldură ce permite evaluarea disconfortului bioclimatic ca urmare a expunerii la condiții meteorologice caracterizate prin valori mari ale temperaturii și umezelii relative a aerului.

2.11. DISFUNCȚIONALITĂȚI

În urma analizei situației existente și pe baza studiilor de fundamentare elaborate în cadrul PUG, pentru teritoriul comunei Românași s-au identificat o serie de disfuncționalități. Disfuncționalitățile structurate pe categorii sunt prezentate în cele ce urmează.

Morfologia localităților și patrimoniul cultural construit

În ceea ce privește morfologia localităților și patrimoniul cultural construit, principalele disfuncționalități de pe teritoriul comunei Românași sunt:

- În ultimele trei decenii, urbanismul de pe teritoriul comunei are tendința de a nu se realiza în concordanță cu specificul tradițional local;
- Valorile de patrimoniu cultural construit de pe teritoriul comunei nu sunt suficient puse în valoare din punct de vedere turistic.

Cadrul natural și elemente de mediu

Principalele disfuncționalități în ceea ce privește protecția mediului și expunerea la riscuri naturale și antropice de pe teritoriul comunei sunt:

- Existența zonelor cu risc de inundabilitate;
- Existența zonelor cu posibilitate de producere a alunecărilor de teren;
- Poluarea aerului datorată traficului rutier și utilizării combustibililor fosili la încălzirea locuințelor;
- Poluarea solului și a apelor subterane datorită activităților agricole;
- Poluarea solului, apelor subterane și de suprafață datorată deversării apelor uzate;
- Poluarea solului și apelor de suprafață datorată depozitării necontrolate a deșeurilor;
- Colmatarea albiilor râurilor și pâraielor cu materiale de proveniență naturală sau antropică (aluviuni, vegetație, deșeuri);
- Subdimensionarea rețelei de canalizare pluvială din zonele rezidențiale;
- Insuficiența acțiunilor de voluntariat în domeniul protecției și conservării mediului, a informării și a responsabilității individuale și de grup în cadrul comunității locale;
- Educația insuficientă privind protecția mediului;
- Activitățile umane necontrolate corespunzător care pot afecta obiectivele de conservare din cadrul ariilor naturale protejate Natura 2000;
- Insuficienta valorificare a resurselor turistice ale cadrului natural.

Populație și caracteristici demografice

În ceea ce privește aspectele socio-demografice, teritoriul comunei Românași prezintă următoarele disfuncționalități:

- Numărul populației a avut o scădere semnificativă până în anul 2010 iar mai apoi aceasta începe din nou să crească.
- Doar grupa de vârstă peste 65 ani a scăzut. Numărului tinerilor cu vârsta între 0-14 ani a crescut cu 0,43%.
- Modificările în structura pe grupe de vârstă indică o scădere de 3,83% a numărului populației cu vârsta peste 65 de ani în 2023 față de 2011, ilustrând un proces lent de îmbătrânire demografică.
- Populația preșcolară (cu vârsta între 3-6 sau 3-5 ani) a crescut, de la un minim de 90 în anul 1992, la maximum perioadei de 216 în anul 2023.
- Ridicarea ratei natalității a condus la o creștere a proporției populației tinere.
- Tendința de creștere a numărului populației analizate – indicele de vitalitate crește.
- Tendința de creștere a populației în vârstă de muncă.
- Sporurile natural și migrator au înregistrat valori preponderent negative,

Activități economice

Ca urmare a analizei situației economice existente și a evoluției acesteia în perioada recentă la nivelul comunei Românași din județul Sălaj, contextualizând la nivelul întregului județ și regiune, au fost formulate următoarele disfuncționalități și respectiv, priorități de intervenție:

Sectorul economic al comunei Românași este dominat, în cazul cifrei totale de afaceri, de două domenii importante – comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor și construcții. Alte domenii importante din comună, din perspectiva cifrei de afaceri, sunt industria prelucrătoare și agricultura, silvicultura și pescuitul. Este necesară o diversificare a ariilor de dezvoltare economică, în special prin prisma valorificării dispunerii în teritoriul județean a acestei comune, într-o zonă cu un ridicat potențial agro-turistic și cu un grad ridicat de împădurire. Nu în ultimul rând, este necesară valorificarea dispunerii acestei comune în proximitatea imediată a Municipiului Zalău, reședința de județ a Sălajului.

Cel mai mare număr de angajați, conform datelor colectate la nivelul comunei Românași, se găsește, de asemenea, în domeniile construcții și comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor. Domeniul activității de servicii administrative și activități de servicii suport se găsește pe locul al treilea din perspectiva

numărului de angajați, însă la o distanță foarte mare față de numărul de angajați ai primelor două domenii de activitate menționate anterior. Construcțiile asigură 32,43% din totalul angajaților din comună, pe când domeniul comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor asigură un procent de 29,73% din totalul angajaților. Prin comparație, domeniul activității de servicii administrative și activități de servicii suport asigură doar 13,51% din totalul numărului de angajați. Este necesară atragerea de noi investitori și investiții, crearea noilor locuri de muncă pentru a încuraja retenția forței de muncă active în cadrul acestei unități administrativ-teritoriale. Se recomandă valorificarea calităților și competențelor distinctive de care dispune Românași, aceasta fiind considerată ca având un potențial agroturistic ridicat la nivel local.

Echipare tehnico-edilitară

Principalele probleme și neajunsuri în comuna Românași sunt legate de absența sau insuficiența anumitor rețele edilitare, ceea ce determină gospodăriile să găsească soluții individuale pentru necesitățile lor. Lipsa infrastructurii adecvate poate conduce la contaminarea surselor naturale de apă potabilă și a cursurilor de apă, din cauza creșterii nivelului de nitrați și a altor poluanți.

Aglomerarea localităților și distanțele mici între case, fântâni, grajduri și depozite de deșeuri contribuie la nerespectarea zonelor de protecție sanitară pentru fântâni. Acest lucru duce la deteriorarea calității apei din fântâni, atât din punct de vedere chimic, cât și bacteriologic, punând în pericol sănătatea locuitorilor.

În ceea ce privește colectarea apelor uzate, majoritatea gospodăriilor utilizează fose septice, dar multe dintre acestea sunt colmatate sau nu funcționează eficient. Acest lucru poate duce la scurgeri și poluarea solului și a apelor subterane, amplificând riscul de îmbolnăviri și degradarea mediului înconjurător.

Infrastructura socio-culturală și servicii publice

În ceea ce privește infrastructura socio-culturală și serviciile publice, teritoriul comunei Românași prezintă următoarele disfuncționalități:

- Infrastructura de sănătate de pe teritoriul comunei necesită dezvoltare. Se observă dependența de servicii mai complexe de sănătate din afara comunei.

2.12. NECESITĂȚI ȘI OPȚIUNI ALE POPULAȚIEI

Necesitățile și opțiunile populației au fost analizate în cadrul studiului de fundamentare privind analiza factorilor interesați - anchete sociale. În cadrul acestei etape s-a realizat consultarea locuitorilor comunei.

Necesitățile și opțiunile populației au fost analizate prin intermediul unui chestionar tip. Acesta a fost distribuit în teren în perioada octombrie-noiembrie 2024, având la bază un eșantion de oportunitate. Chestionarul a fost conceput în scopul identificării problemelor și calităților percepute ale comunei, din perspectiva locuitorilor săi. Distribuirea chestionarului către locuitori s-a realizat în format digital și în format fizic (în teren).

Temele abordate de chestionar vizează următoarele categorii de factori:

- descrierea populației respondente (vârstă, sex, nivel de educație, ocupație);
- identificarea problemelor și a calităților percepute ale comunei, în general;
- identificarea problemelor și a calităților percepute ale comunei pe sectoare specifice.

2.12.1. Populația investigată

Populația investigată a cuprins locuitori din toate cele 6 sate ale comunei.

Din perspectiva celor două sexe, se remarcă faptul că populația masculină este mai prezentă în cadrul anchetei decât populația feminină. Astfel, în acest studiu, bărbații care au participat la sondaj reprezintă 55.60% din totalul participanților în timp ce femeile reprezintă 44.40%. Distribuția este totuși echilibrată, ilustrând o bună reprezentare a celor două sexe în cadrul anchetei.

Conform rezultatelor studiului desfășurat, la acest formular au răspuns doar persoane adulte cu vârsta de peste 18 ani. Categoria cu cel mai mic procentaj este cea care cuprinde vârstele 30-39 de ani, urmată de categoria de vârstă cuprinsă între 50-64 de ani cu un procent de 33.3%, cel mai mare procentaj îl deține categoria de vârstă cuprinsă între 40-49 de ani cu un procentaj de 44.4% în timp ce populația vârstnică (65 ani și peste) lipsește. Neavând răspunsuri de la grupa de vârstă a tinerilor nu am putut obține o opinie a acestora asupra comunei.

2.12.2. Rezultatele anchetei sociale

În cadrul sondajului, locuitorii menționează că principale probleme ale locuirii în comuna Românași sunt lipsa locurilor de muncă, lipsa oportunităților pentru tineri și îmbătrânirea demografică. Cu privire la acest ultim punct, locuitorii menționează deopotrivă migrația populației și scăderea natalității, fapt datorat în principal lipsei dotărilor ce ar asigura atractivitatea comunei pentru populația în vârstă activă.

Locuitorii menționează calități precum cadrul natural valoros, calitatea locuitorilor, aerul curat, liniștea, specificând faptul că această comună are un mare potențial de dezvoltare turistică.

În ciuda problemelor semnalate, participanții la studiu arată un mare nivel de atașament față de cadrul lor de viață, indicând un nivel de mulțumire cu locuirea destul de ridicat.

3. PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

3.1. STUDII DE FUNDAMENTARE

Prezentul subcapitol descrie tipologia studiilor de fundamentare realizate în cadrul PUG, detaliază modul în care prevederile acestora au fost preluate în cadrul PUG.

Concomitent cu actualizarea Planului Urbanistic General, au fost elaborate următoarele studii de fundamentare, realizate de specialiști din domenii conexe:

A. STUDII DE FUNDAMENTARE ANALITICE

Actualizarea suportului topografic

Studiul de fundamentare „Actualizarea suportului topografic” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Suportul topografic actualizat reprezintă baza pieselor desenate și a propunerilor de zonificare funcțională și de configurare a intravilanului propus din cadrul PUG. În urma actualizării suportului topografic, la nivelul anului curent, față de anul 1998 în care a fost aprobat PUG al comunei Românași aflat în vigoare, se observă tendințele de extindere a localităților comunei prin parcelele și construcțiile nou apărute. În urma analizării tendințelor de extindere și a caracteristicilor morfologice ale parcelarului, prin prezenta documentație se propune reconfigurarea zonificării funcționale și a limitelor de intravilan. Analiza situației existente privind aspectele anterior menționate este detaliată în cadrul subcapitolului 2.7, iar propunerile sunt detaliate în cadrul subcapitolului 3.8 din prezentul Memoriu General.

Condiții geotehnice și hidrotehnice

Studiul de fundamentare „Condiții geotehnice și hidrotehnice” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Acest studiu analizează structura geologică și relieful, solul și rețeaua hidrografică de pe teritoriul comunei Românași. Studiul cuprinde prevederi legate de expunerea teritoriului comunei la cutremure de pământ, inundații și alunecări de teren. Aceste elemente sunt detaliate în subcapitolele 2.2 și 2.9 din prezentul Memoriu General. Prevederile studiului referitoare la măsurile care se impun în zonele afectate de cutremure de pământ, în zonele expuse riscului la inundații și la alunecări de teren sunt detaliate în subcapitolul 3.9 din prezentul Memoriu General.

Protecția mediului, riscuri naturale și antropice

Studiul de fundamentare „Protecția mediului, riscuri naturale și antropice” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Acest studiu analizează situația existentă de pe teritoriul comunei Românași în ceea ce privește elementele cadrului natural și zonele expuse la riscuri naturale și antropice. Studiul subliniază problemele de mediu existente pe teritoriul comunei, cât și măsurile care se impun pentru protecția mediului și măsurile care se impun în zonele expuse riscurilor naturale și antropice. Prevederile studiului în ceea ce privește situația existentă sunt preluate în cadrul subcapitolelor 2.2, 2.9 și 2.11 din prezentul Memoriu General. Prevederile studiului referitoare la măsurile de protecție a mediului și măsurile care se impun în zonele afectate de riscuri sunt preluate în subcapitolele 3.9 și 3.11 din prezentul Memoriu General.

Studiu istoric, peisagistic. Studiu arheologic

Studiul de fundamentare „Studiu istoric, peisagistic” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Studiul de fundamentare arheologic a fost elaborat de Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău.

Valori ale patrimoniului cultural construit

Pe teritoriul comunei Românași există următoarele obiective înscrise în Lista Monumentelor Istorice 2015.

Nr. crt	COD LMI 2015	DENUMIRE	LOCALITATE	ADRESĂ	DATARE
1	SJ-I-s-A-04953	Castrul și vicus militar	sat Românași, comuna Românași	„La Cetate”, la 300 m S de primele case din sat, spre Zalău	sec. II-III p. Chr
2	SJ-II-m-B-05037	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”	sat Chichișa, comuna Românași	72	sec. XVII, modif. 1739

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

3	SJ-II-m-A-05040	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”	sat Ciumărna, comuna Românași	240	înc. sec. XVIII
4	SJ-II-m-A-05092	Biserica de lemn „Sf. Ierarh Nicolae”	sat Păușa, comuna Românași	99	1730
5	SJ-II-m-A-05095	Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”	sat Poarta Sălajului, comuna Românași	97	înc. sec. XVIII
6	SJ-II-m-B-05106	Cazarmă, azi moară	sat Românași, comuna Românași	165	sec. XIX
7	SJ-II-m-A-05107	Biserica de lemn „Sf. Nicolae”	sat Romita, comuna Românași	133	înc. sec. XVIII

Pe teritoriul comunei Românași există următoarele situri arheologice înscrise în Repertoriul Arheologic Național și neclasate:

Nr. crt.	Cod RAN	Cod LMI	Denumire	Categorie	Tip	Localitate	Cronologie
1.	142453.03		Valul de epocă romană de la Ciumărna - Sub Păstaie	locuire	sistem defensiv	Ciumărna, com. Românași	Epoca romană / secolele al II-lea - al III-lea p. Chr.
2.	142435.01	SJ-I-s-A-04953	Situl arheologic de epocă romană de la Românași - La Cetate	locuire	așezare militară	Românași, com. Românași	Epoca romană, Neolitic / secolele al II-lea-al III-lea p. Chr.
3.	142480.01		Topoare preistorice la Romita	descoperire izolată	artefact	Romita, com. Românași	Preistorie
4.	142435.03		Așezarea celtică de la Românași. în hotarul localității	locuire	așezare	Românași, com. Românași	
5.	142435.02		Așezarea hallstattiană de la Românași - Stația de Carburanți a SC Comesco	locuire	așezare	Românași, com. Românași	Hallstatt
6.	142471.02		Drumul de epocă romană (Napoca-Porolissum) de la Poarta Sălajului - Drumul lui Traian	cale de comunicație	drum	Poarta Sălajului, com. Românași	Epoca romană

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

7.	142462.01		Nucleu neolitic din obsidian de la Păușa	descoperire izolată	artefact	Păușa, com. Românași	Eneolitic
8.	142453.01		Unelte neolitice la Ciumărna-Poderei, Est de Meseș	descoperire izolată	artefact	Ciumărna, com. Românași	Neolitic

Zone de protecție și zone protejate aferente patrimoniului cultural construit

Prin studiul istoric, peisagistic și arheologic s-au delimitat zonele de protecție ale siturilor arheologice și zonele istorice de referință (ZIR) pentru teritoriul administrativ al comunei.

Zonele de protecție ale siturilor arheologice sunt marcate în planșele de reglementări urbanistice aferente PUG, împreună cu coordonatele Stereo 1970 aferente acestora. Zonele istorice de referință (ZIR) aferente localităților comunei sunt marcate pe planșa *Reglementări – Patrimoniu cultural construit* aferentă PUG.

Tipuri de proprietate

Studiul de fundamentare „Tipuri de proprietate” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Prevederile acestui studiu sunt detaliate în cadrul subcapitolului 3.13 din prezentul Memoriu General. Studiul analizează tipurile de proprietate asupra terenurilor identificate în UAT Românași, obiectivele de utilitate publică și circulația terenurilor de pe teritoriul comunei.

Infrastructura tehnico-edilitară

Studiul de fundamentare „Infrastructura tehnico-edilitară” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Acest studiu detaliază nivelul de dezvoltare curent al infrastructurii tehnico-edilitare de pe teritoriul comunei prin analiza rețelelor de alimentare cu apă potabilă și a sistemului de colectare a apelor uzate, a rețelelor de alimentare cu energie termică, a rețelelor de alimentare cu energie electrică, a rețelelor de telecomunicații și a măsurii în care sursele regenerabile de producere a energiei sunt utilizate. De asemenea, studiul expune posibilitățile de extindere și dezvoltare a tuturor tipurilor de rețele tehnico-edilitare.

Prevederile acestui studiu legate de situația existentă a infrastructurii tehnico-edilitare de pe teritoriul comunei sunt detaliate în cadrul subcapitolului 2.10 din prezentul Memoriu General, iar propunerile de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare sunt detaliate în cadrul subcapitolului 3.10 din prezentul Memoriu General.

B. STUDII DE FUNDAMENTARE CONSULTATIVE

Analiza factorilor interesați, anchete sociale

Studiul de fundamentare „Analiza factorilor interesați, anchete sociale” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Acest studiu analizează necesitățile și opțiunile populației în ceea ce privește dezvoltarea comunei Românași. Necesitățile și opțiunile populației au fost analizate prin intermediul unui chestionar tip. Acesta a fost distribuit în teren în anul 2024, având la bază un eșantion de oportunitate. Chestionarul a fost conceput în scopul identificării problemelor și calităților percepute ale comunei, din perspectiva locuitorilor săi.

Acest studiu este detaliat în cadrul subcapitolului 2.13 din cadrul prezentului Memoriu General.

C. STUDII DE FUNDAMENTARE PROSPECTIVE

Evoluția activităților economice

Studiul de fundamentare „Evoluția activităților economice” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Studiul conturează profilul economic al comunei Românași detaliind aspecte privind domeniile principale de activitate, cifrele de afaceri aferente domeniilor principale de activitate, profitul net pe domenii de activitate, numărul de întreprinderi pe domenii de activitate, structurile asociative și forța de muncă. Studiul formulează și o serie de măsuri de dezvoltare a activităților economice din comuna Românași și elaborează o prognoză a evoluției economice.

Acest studiu este detaliat în cadrul subcapitolelor 2.4 și 3.5 din cadrul prezentului Memoriu General.

Evoluția socio-demografică

Studiul de fundamentare „Evoluția socio-demografică” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Studiul analizează structura și evoluția populației comunei Românași detaliind aspecte privind numărul

locuitorilor și evoluția populației, structura demografică pe sexe și grupe de vârstă, structura etnică, natalitatea, mortalitatea, sporul natural și sporul migrației. Studiul formulează disfuncționalitățile socio-demografice de pe teritoriul comunei și realizează prognoze ale evoluției populației după modelul de creștere tendențială.

Acest studiu este detaliat în cadrul subcapitolelor 2.5 și 3.6 din cadrul prezentului Memoriu General.

Impactul schimbărilor climatice

Studiul de fundamentare „Impactul schimbărilor climatice” a fost elaborat de S.C. AEDILIS PROIECT S.R.L.

Acest studiu analizează efectele vizibile ale schimbărilor climatice de pe teritoriul comunei Românași, detaliind influența acestora asupra temperaturii aerului, asupra umezelii aerului, asupra precipitațiilor atmosferice și asupra regimului vânturilor. Studiul detaliază de asemenea aspecte cum ar fi fenomenele meteorologice extreme, aspectele bioclimatice și prevede o serie de măsuri în scopul reducerii efectelor negative generate de schimbările climatice.

Acest studiu este detaliat în cadrul subcapitolelor 2.11 și 3.11 din cadrul prezentului Memoriu General.

O sinteză succintă și principalele concluzii ale studiului privind impactul schimbărilor climatice sunt descrise în cele ce urmează.

Ca și fenomene meteorologice deosebite pentru comuna Românași, sunt pronunțate cele din sezonul cald, având în vedere temperaturile și cantitatea de precipitații de la nivelul acesteia. Astfel, în timpul verii sunt frecvente fenomene, precum furtuna și grindina. Aceste fenomene au provocat până acum pagube majore, ca urmare a precipitațiilor abundente.

În ceea ce privește efectele schimbărilor climatice asupra vegetației și faunei, principalele amenințări pentru teritoriul comunei Românași constau în modificări de comportament ale speciilor ca urmare a stresului indus asupra capacității acestora de adaptare, modificarea distribuției și compoziției habitatelor ca urmare a modificării componenței speciilor, creșterea numărului de specii exotice la nivelul habitatelor naturale actuale și creșterea potențialului ca acestea să devină invazive, modificarea distribuției ecosistemelor specifice zonelor umede, modificări ale ecosistemelor acvatice de apă dulce generate de încălzirea apei și creșterea riscului de diminuare a biodiversității prin dispariția unor specii de floră și faună, datorită diminuării capacităților de adaptare și supraviețuire.

3.2. EVOLUȚIA POSIBILĂ, PRIORITĂȚI

Datorită potențialului natural și cultural existent, a amplasării geografice și a poziționării la nivel național și județean, pentru teritoriul comunei Românași au fost identificate mai multe direcții posibile de dezvoltare:

- Dezvoltarea suplimentară a relațiilor din cadrul rețelei de localități de la nivel județean, prin cooperare funcțională și economică cu polii urbani din proximitate;
- Dezvoltarea și diversificarea activităților economice din comună, din sectoarele non-agricole;
- Dezvoltarea suplimentară a activităților agricole și agro-zootehnice prin valorificarea specificului local din punct de vedere economic;
- Dezvoltarea sectorului turistic prin valorificarea elementelor de patrimoniu cultural construit și patrimoniu natural;
- Creșterea nivelului de calitate a vieții locuitorilor prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, de transport și a dotărilor socio-culturale;
- Dezvoltarea suplimentară a resursei umane prin formarea de specialiști la nivel local, în domenii diversificate.

3.3. OPTIMIZAREA RELAȚIILOR ÎN TERITORIU

Sistemul de transport major existent pe teritoriul comunei Românași este eficient funcțional deoarece conectează satele componente și mai departe își demonstrează eficiența tehnico-economică și socială leagând comuna de localitățile urbane principale din zonă și regiune, oferind șansa la mobilitate și accesibilitate la locurile de muncă aflate în exteriorul comunei.

Creșterea mobilității reprezintă șansa reală de dezvoltare a comunei prin schimburile cu teritoriul de influență care prezintă un potențial economic evident.

În scopul optimizării relațiilor din teritoriu ale comunei Românași se propune:

- Dezvoltarea suplimentară a relațiilor economice cu polii urbani din proximitate;
- Creșterea mobilității în teritoriu prin extinderea/reabilitarea căilor de comunicație rutieră, dezvoltarea rețelei de transport în comun, crearea de conexiuni cu localitățile învecinate prin piste velo.

3.4. EVOLUȚIA POPULAȚIEI

Prognoza evoluției populației s-a realizat după modelul de creștere tendențială, prin luarea în considerare a sporului mediu anual (spor natural și migrator).

3.4.1. Modelul de creștere tendențială

Pentru a realiza prognoza populației comunei Românași s-a analizat evoluția populației în perioada precedentă și evoluția probabilă a mișcării naturale și migratorii. Sporurile natural și migratoriu s-au considerat constante pentru perioada previzionată.

Prin metoda sporului natural s-a stabilit mai întâi sporul mediu anual al populației în ultimii 6 ani, respectiv intervalul 2019-2024, rezultând o creștere lentă dar sigură. Presupunând constantă evoluția populației, aceasta va ajunge în anul 2035, la cifra de 3427.

Prognoza populației, folosind modelul creșterii tendențiale prin luarea în considerare a sporului mediu anual total (spor natural și migratoriu) se prezintă în graficul de mai jos:

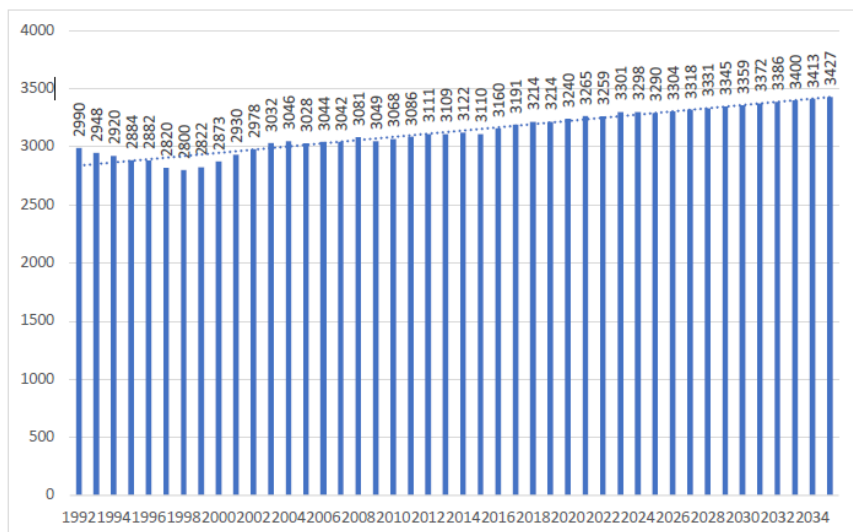

Figura 15 - Evoluția populației comunei Românași, orizont 2035

3.5. ORGANIZAREA CIRCULAȚIEI

3.5.1. Organizarea circulației rutiere

Principalele căi de comunicație rutieră care traversează comuna Românași sunt drumul național DN 1F, drumurile județene DJ 108A, DJ 108R și DJ 109A dar și drumurile comunale DC 73

Ierarhizarea și dimensionarea arterelor de circulație

Pentru dezvoltarea capacității de circulație a drumurilor publice în traversarea localităților rurale, distanța între axul drumului și gardurile sau construcțiile situate de o parte și de alta a drumurilor va fi de minimum 13 m pentru drumurile naționale, de minimum 12 m pentru drumurile județene și de minimum 10 m pentru drumurile comunale, conform Ord. nr. 43/1997 privind regimul drumurilor.

Conform Ord. nr. 43/1997 privind regimul drumurilor, zonele de protecție a drumurilor sunt cuprinse între marginile exterioare ale zonelor de siguranță și marginile zonei drumului. Zona drumului reprezintă distanța de la axul drumului până la marginea exterioară a zonei de protecție. Pentru drumurile naționale zona de protecție este 22 m, pentru drumurile județene zona de protecție este 20 m, iar pentru drumurile comunale zona de protecție este 18 m.

Amplasarea construcțiilor în zona de protecție a drumului național, județean și comunal este posibilă doar în condițiile existenței acordului prealabil și a autorizației de amplasare și/sau de acces în zona drumului public emise de administratorul drumului.

La proiectarea, execuția și intervenția asupra drumurilor se va ține seama de categoriile funcționale ale acestora, de traficul rutier, de siguranța circulației, de normele tehnice, de factorii economici, sociali și de apărare, de utilizarea rațională a terenurilor, de conservarea și protecția mediului și de planurile de urbanism și amenajare a teritoriului, aprobate potrivit legii, precum și de normele tehnice în vigoare pentru adaptarea acestora la cerințele pietonilor, cicliștilor, persoanelor cu handicap și de vârstă a treia.

Profilele drumurilor vor fi restructurate în zonele neamenajate corespunzător în scopul includerii trotuarelor, a sistemelor adecvate (preferabil subterane) de colectare a apelor pluviale și a pistelor velo.

Lipsa trotuarelor defavorizează circulația pietonală, în contextul în care, la nivel european, se pune accent pe circulația orientată către pieton, nu către vehicul. De asemenea crește riscul accidentelor rutiere datorită faptului că pietonii circulă pe partea carosabilă.

Odată cu realizarea unui sistem de colectare al apelor subteran se va avea în vedere și înlocuirea dispozitivelor

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

de suprafață de colectare a apelor cu cele din subteran, și transformarea celor de suprafață în zone verzi.

Pe străzile unde gabaritul permite se pot amenaja și piste de biciclete. Stabilirea traseului acestora va ține cont de valori de trafic, obiective turistice, instituții publice, legarea acestora de alte piste, etc.

Structura rutieră propusă este o structură suplă/semirigidă, iar dimensionarea acesteia se va face în funcție de valorile de trafic la momentul modernizării și de caracteristicile terenului de fundare.

Dezvoltarea căilor de comunicație rutieră și amenajarea intersecțiilor

Rezervarea terenurilor necesare unei dezvoltări viitoare a drumurilor naționale se va realiza prin interzicerea construirii a orice fel de elemente în zona de siguranță a drumului național și mutarea celor existente (împrejmuiri și garduri) pe cât posibil în afara zonei de siguranță astfel încât să fie respectate condițiile de vizibilitate sau orice alte condiții impuse de proiectantul lucrărilor de modernizare/lărgire a drumului național.

Pentru zonele introduse în intravilan în apropierea drumurilor naționale se va asigura accesul locuitorilor la proprietăți prin drumuri colectoare care să deșezeze în drumul național în intersecții existente.

Pentru intersecțiile din intravilan se propune amenajarea acestora pe criteriul priorității, sau cu prioritate de dreapta, în funcție de situație. Indiferent de tipul de amenajare, intersecțiile vor fi semnalizate corespunzător, cel puțin prin semnalizare verticală.

3.6. INTRAVILAN PROPUȘ. ZONE FUNCȚIONALE. BILANȚ TERITORIAL.

3.6.1. Intravilanul propus total. Zonificare funcțională la nivelul teritoriului administrativ

Unitatea administrativ-teritorială Românași are o suprafață totală de 6620.38 ha, cuprinzând teritoriile din intravilan și din extravilan.

Intravilanul total propus, pentru toate localitățile comunei, are o suprafață de 640.79 ha.

Bilanțul privind modificările categoriilor de folosință a terenurilor din UAT Românași (intravilan și extravilan), în situația propusă, este după cum urmează:

BILANȚ PRIVIND FOLOSINȚA TERENURILOR DIN UNITATEA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ ROMÂNĂȘI									
CATEGORIA DE FOLOSINȚĂ		SITUAȚIA EXISTENTĂ				SITUAȚIA PROPUȘĂ			
		INTRAVILAN	EXTRAVILAN	TOTAL		INTRAVILAN	EXTRAVILAN	TOTAL	
		ha	ha	ha	%	ha	ha	ha	%
AGRICOL	Arabil	0.00	1119.62	1119.62	16.91	0.00	1118.47	1118.47	16.89
	Pășuni	0.00	1658.37	1658.37	25.05	0.00	1657.01	1657.01	25.03
	Fânețe	0.00	910.36	910.36	13.75	0.00	910.96	910.96	13.76
	Vii	0.00	0.43	0.43	0.01	0.00	0.43	0.43	0.01
	Livezi	0.00	10.45	10.45	0.16	0.00	10.48	10.48	0.16
	TOTAL	0.00	3699.23	3699.23	55.88	0.00	3697.35	3697.35	55.85
NEAGRICOL	Păduri	0.00	2165.85	2165.85	32.71	0.00	2168.32	2168.32	32.75
	Ape	6.90	30.80	37.70	0.57	6.75	30.95	37.70	0.57
	Căi de comunicație	50.14	79.81	129.95	1.96	51.62	78.58	130.20	1.97
	Curți, construcții	570.44	15.97	586.41	8.86	582.42	3.15	585.57	8.84
	Neproductiv	0.00	1.24	1.24	0.02	0.00	1.24	1.24	0.02
	TOTAL	627.48	2293.67	2921.15	44.12	640.79	2282.24	2923.03	44.15
TOTAL UAT	627.48	5992.90	6620.38	100.00	640.79	5979.59	6620.38	100.00	

3.6.2. Modificări propuse pentru intravilanul localităților

Intravilanul existent total al comunei Românași măsoară în total 627.48 ha. Intravilanul total propus al comunei Românași măsoară în total 640.79 ha. În situația propusă intravilanul comunei Românași crește cu 13.31 ha, mai exact cu 2.12%.

Intravilanul existent al reședinței de comună Românași măsoară 158.40 ha. Intravilanul propus al reședinței de comună Românași măsoară 170.21 ha. În situația propusă intravilanul reședinței de comună Românași se mărește cu 11.81 ha, mai exact cu 7.46%.

Intravilanul existent al satului Ciumărna măsoară 128.99 ha. Intravilanul propus al satului Ciumărna măsoară 130.13 ha. În situația propusă intravilanul satului Ciumărna crește cu 1.14 ha, mai exact cu 0.88%.

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

Intravilanul existent al satului Chichișa măsoară 61.54 ha. Intravilanul propus al satului Chichișa măsoară 61.40 ha. În situația propusă intravilanul satului Chichișa se reduce cu 0,14 ha, mai exact cu 0.23%.

Intravilanul existent al satului Romița măsoară 93.37 ha. Intravilanul propus al satului Romița măsoară 93.20 ha. În situația propusă intravilanul satului Romița se reduce cu 0.17 ha, mai exact cu 0.18%.

Intravilanul existent al satului Poarta Sălajului măsoară 92.71 ha. Intravilanul propus al satului Poarta Sălajului măsoară 93.11 ha. În situația propusă intravilanul satului Poarta Sălajului crește cu 0.40 ha, mai exact cu 0.43%.

Intravilanul existent al satului Păușa măsoară 92.47 ha. Intravilanul propus al satului Păușa măsoară 92.74 ha. În situația propusă intravilanul satului Poarta Sălajului crește cu 0.27 ha, mai exact cu 0.29%.

Bilanțul teritorial privind intravilanul existent și propus la nivelul întregii comune, cât și repartitia pe trupuri a intravilanului propus, este după cum urmează:

BILANȚ CENTRALIZATOR INTRAVILAN					
INTRAVILAN EXISTENT		INTRAVILAN PROPUS			
Suprafață (ha)	% din total intravilan UAT	Ind. trup	Denumire trup	Suprafață (ha)	% din total intravilan UAT
01. Reședința de comună - ROMÂNĂȘI					
158.40	25.24	A1	Trup principal de intravilan	164.44	25.66
		A2	Trup secundar de intravilan	3.26	0.51
		A3	Trup secundar de intravilan	2.51	0.39
		TOTAL suprafață intravilan propus sat		170.21	26.56
02. Sat CIUMĂRNA					
128.99	20.56	B1	Trup principal de intravilan	105.16	16.41
		B2	Trup secundar de intravilan	13.95	2.18
		B3	Trup secundar de intravilan	6.06	0.95
		B4	Trup secundar de intravilan	3.70	0.58
		B5	Trup secundar de intravilan	1.15	0.18
		B6	Trup secundar de intravilan	0.11	0.02
TOTAL suprafață intravilan propus sat		130.13	20.31		
03. Sat CHICHIȘA					
61.54	9.81	C1	Trup principal de intravilan	61.40	9.58
		TOTAL suprafață intravilan propus sat		61.40	9.58
04. Sat ROMIȚA					
93.37	14.88	D1	Trup principal de intravilan	93.20	14.54
		TOTAL suprafață intravilan propus sat		93.20	14.54
05. Sat POARTA SĂLAJULUI					
92.71	14.77	E1	Trup principal de intravilan	92.88	14.49
		E2	Trup secundar de intravilan	0.23	0.04
		TOTAL suprafață intravilan propus sat		93.11	14.53
06. Sat PĂUȘA					
92.47	14.74	F1	Trup principal de intravilan	92.74	14.47
		TOTAL suprafață intravilan propus sat		92.74	14.47
TOTAL SUPRAFATĂ				TOTAL SUPRAFATĂ	
627.48				640.79	

3.6.3. Bilanțul teritorial al zonelor cuprinse în intravilan

Reședința de comună Românași

Intravilanul propus al reședinței de comună Românași măsoară 158.40 ha. Intravilanul propus al reședinței de comună Românași cuprinde 3 trupuri de intravilan (A1-A3), dintre care A1 reprezintă trupul principal al localității, iar restul au rol de trupuri secundare.

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională propusă a reședinței de comună Românași este după cum urmează:

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI PROPUSE – reședința de comună - ROMÂNĂȘI				
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă		Situația propusă	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)	ha	%
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	120.76	76.24	125.58	73.78
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	2.41	1.52	6.32	3.71
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	1.19	0.75	3.19	1.87
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	3.86	2.44	4.25	2.50
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE	7.60	4.80	7.60	4.47
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	3.98	2.51	3.98	2.34
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	3.17	2.00	3.17	1.86
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.36	0.23	0.00	0.00
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	13.12	8.28	14.30	8.40
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	13.12	8.28	14.30	8.40
CĂI DE COMUNICAȚIE FEROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.13	0.08	0.13	0.08
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	1.82	1.15	1.69	0.99
TOTAL	158.40	100.00	170.21	100.00

Satul aparținător Ciumărna

Intravilanul propus al satului Ciumărna măsoară 130.13 ha. Intravilanul propus al satului Ciumărna cuprinde 6 trupuri de intravilan (B1-B6), dintre care B1 reprezintă trupul principal al localității, iar restul au rol de trupuri secundare. Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională propusă a satului Ciumărna este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI PROPUSE – sat CIUMĂRNA				
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă		Situația propusă	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)	ha	%
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	109.06	84.55	110.08	84.59
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	1.48	1.15	1.48	1.14
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	4.58	3.55	4.58	3.52
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE	0.43	0.33	0.43	0.33
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.56	0.43	0.56	0.43
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	0.36	0.28	0.36	0.28
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.06	0.05	0.00	0.00
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	10.06	7.80	10.26	7.88
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	10.06	7.80	10.26	7.88
CĂI DE COMUNICAȚIE FEROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	2.40	1.86	2.38	1.83
TOTAL	128.99	100.00	130.13	100.00

Satul aparținător Chichișa

Intravilanul propus al satului Chichișa măsoară 61.40 ha. Intravilanul propus al satului Chichișa cuprinde un trup principal al localității. Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională propusă a satului Chichișa este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI PROPUSE – sat CHICHIȘA				
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă		Situația propusă	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)	ha	%
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	54.01	87.76	54.01	87.96
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	1.25	2.03	1.25	2.04
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	0.09	0.15	0.09	0.15
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.38	0.62	0.38	0.62
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	0.54	0.88	0.54	0.88
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.14	0.23	0.00	0.00
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	4.79	7.78	4.79	7.80
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	4.79	7.78	4.79	7.80
CĂI DE COMUNICAȚIE FEROVIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.34	0.55	0.34	0.55
TOTAL	61.54	100.00	61.40	100.00

Satul aparținător Romița

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

Intravilanul propus al satului Romița măsoară 61.40 ha. Intravilanul propus al satului Romița cuprinde un trup principal al localității.

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională propusă a satului Romița este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI PROPUSE – sat ROMIȚA				
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă		Situația propusă	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)	ha	%
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	82.92	88.81	82.92	88.97
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	2.14	2.29	2.14	2.30
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	0.04	0.04	0.04	0.04
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.55	0.59	0.55	0.59
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	0.22	0.24	0.22	0.24
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.17	0.18	0.00	0.00
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	6.66	7.13	6.66	7.15
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	6.66	7.13	6.66	7.15
CĂI DE COMUNICAȚIE FEROVIIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.67	0.72	0.67	0.72
TOTAL	93.37	100.00	93.20	100.00

Satul aparținător Poarta Sălajului

Intravilanul propus al satului Poarta Sălajului măsoară 93.11 ha. Intravilanul propus al satului Poarta Sălajului cuprinde 2 trupuri de intravilan (E1-E6), dintre care E1 reprezintă trupul principal al localității, iar restul au rol de trupuri secundare.

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională propusă a satului Poarta Sălajului este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI PROPUSE – sat POARTA SĂLAJULUI				
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă		Situația propusă	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)	ha	%
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	79.08	85.30	79.43	85.31
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	0.77	0.83	0.77	0.83
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	1.89	2.04	1.89	2.03
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	0.31	0.33	0.31	0.33
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	1.03	1.11	1.03	1.11
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.03	0.03	0.00	0.00
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	8.66	9.34	8.74	9.39
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	8.66	9.34	8.74	9.39
CĂI DE COMUNICAȚIE FEROVIIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.94	1.01	0.94	1.01
TOTAL	92.71	100.00	93.11	100.00

Satul aparținător Păușa

Intravilanul propus al satului Păușa măsoară 92.74 ha. Intravilanul propus al satului Păușa cuprinde un trup principal al localității.

Bilanțul teritorial privind zonificarea funcțională propusă a satului Păușa este după cum urmează:

BILANȚUL TERITORIAL AL SITUAȚIEI PROPUSE – sat PĂUȘA				
ZONE FUNCȚIONALE	Situația existentă		Situația propusă	
	Suprafața (ha)	Procente din total (%)	ha	%
ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE	79.54	86.02	79.80	86.05
ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE	1.47	1.59	1.47	1.59
ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII	0.03	0.03	0.03	0.03
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT	2.24	2.42	2.24	2.42
ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE	1.60	1.73	1.60	1.73
ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ	0.01	0.01	0.00	0.00
ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI	6.85	7.41	6.87	7.41
CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	6.85	7.41	6.87	7.41
CĂI DE COMUNICAȚIE FEROVIIARĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ	0.00	0.00	0.00	0.00
ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE	0.73	0.79	0.73	0.79
TOTAL	92.47	100.00	92.74	100.00

3.7. MĂSURI ÎN ZONELE CU RISCURI NATURALE

3.7.1. Zone afectate de cutremure de pământ

Amplasarea și conformarea construcțiilor în raport cu gradul de seismicitate

La stabilirea sistemului tehnic constructiv privind structura de rezistență a clădirilor proiectanții vor avea în vedere normativele tehnice de proiectare antiseismică, ținând cont și de clasa de importanță a clădirilor.

Construcțiile noi care în funcție de gabarit sunt adecvate pentru diferite funcțiuni se clasifică astfel:

- Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp ADC) - adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale și anexele gospodărești ale acestora, cabinete medicale, puncte farmaceutice, ateliere meșteșugărești sau de producție de mici dimensiuni, centre comunitare cu rol social, agropensiuni;
- Construcții noi cu gabarit mediu (120-250 mp ADC) - adecvate pentru funcțiuni de tipul: locuințe individuale și anexele gospodărești ale acestora, funcțiuni educaționale (creșe, grădinițe, afterschool, etc.), servicii, birouri, administrație, ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni medii;
- Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp ADC) de tip monovolum - realizate în sistem pavilionar sau ca monovolum descompus, adecvate pentru funcțiuni precum: servicii, birouri, administrație, industrie, agrozootehnie, etc.

Proiectarea și construirea antiseismică

La proiectarea construcțiilor se va ține cont de Normativul P 100-1-2013. Comuna Românași are valoarea de vârf a accelerației terenului pentru $IMR = 100$ ANI $a_g = 0,10$ g și perioada de control a spectrului de răspuns $T_c = 0,7$ sec.

Zone ce necesită măsuri de reducere a riscului la seism

Pe raza comunei nu au fost identificate zone în cadrul fondului construit existent care necesită măsuri de consolidare pentru reducerea riscului la seism.

3.7.2. Zone inundabile

În planșele aferente PUG sunt marcate zonele cu risc de inundabilitate, iar Regulamentul Local de Urbanism instituie obligativitatea ca orice fel de lucrări de construire în zonele cu risc de inundabilitate vor avea la bază avizul Sistemului de Gospodărire al Apelor, precum și cel al Inspectoratului pentru Situații de Urgență.

Programe, studii și proiecte privind măsurile de eliminare a cauzelor

În zonele cu risc de inundabilitate se vor promova programe, studii și proiecte privind măsurile de eliminare a cauzelor de inundabilitate. În Planul de acțiune pentru implementare și programul de investiții publice propuse prin PUG sunt incluse acțiuni care vor duce la eliminarea cauzelor de producere a inundațiilor, care constau în: lucrări de regularizare a cursurilor de apă, îndiguirea lor și executarea de lucrări de specialitate (drenuri pentru colectarea și dirijarea apelor), decolmatarea albiilor.

Informarea populației asupra riscului potențial

Autoritățile locale vor informa populația din zonele inundabile în ceea ce privește riscurile la care se expun. În cazul producerii inundațiilor, autoritățile locale precum și Inspectoratul pentru Situații de Urgență vor lua măsuri operative pentru salvarea oamenilor și bunurilor.

Este recomandat ca locuitorii comunei să prezinte o atitudine corespunzătoare față de managementul deșeurilor și să păstreze albiile cursurilor de apă și a afluenților principali cât mai curate, astfel încât la momentul transportului unui volum mare de apă să nu se realizeze blocaje ce să conducă astfel la revărsări ale apei.

Condiții elementare de realizare și de conformare a construcțiilor

În zonele cu risc de inundabilitate, construcțiile se vor putea realiza cu obligativitatea realizării studiilor geotehnice de stabilitate (realizate de firme specializate), obținerii avizului de la Apele Române și de la Inspectoratul pentru Situații de Urgență, realizarea de rigole și șanțuri în vederea preluării apelor, realizarea de drenuri, cota $\pm 0:00$ a construcțiilor se va stabili ținând cont și de cota de inundabilitate. Construcțiile se vor realiza din materiale durabile și rezistente. Se pot face diguri locale pentru protecția construcțiilor.

Îmbunătățirea/inlocuirea infrastructurii tehnico-edilitare depreciate și situate în zonele inundabile

Se lua măsuri de eliminare a riscului de inundabilitate pentru zona în care sunt situate captările de apă, stația de epurare, precum și toate obiectivele de interes public.

Dezafectarea unităților poluante și a oricăror surse de poluare

În zona inundabilă nu există unități poluante. Administrația publică locală va interzice depozitarea deșeurilor de orice natură în zonele inundabile, în albia râurilor și va lua măsuri coercitive asupra celor care o fac.

Gestionarea situațiilor de urgență

Gestionarea situațiilor de urgență generate de inundații, fenomene meteorologice periculoase, accidente la construcțiile hidrotehnice, poluări accidentale pe cursurile de apă se face prin sistemul informațional meteorologic și hidrologic care constă în observarea, măsurarea, înregistrarea și prelucrarea datelor meteorologice și hidrologice, elaborarea prognozelor, avertizărilor și alarmărilor, precum și în transmiterea acestora factorilor implicați în managementul situațiilor de urgență, în vederea luării deciziilor și măsurilor necesare.

3.7.3. Zone cu risc de alunecări de teren

În planșele aferente PUG sunt marcate zonele cu risc de alunecări de teren identificate.

Condiții geotehnice

Riscul geotehnic a fost evaluat conform normativului privind principiile, exigențele și metodele cercetării geotehnice, indicativ NP 074/2014.

Pe teritoriul comunei Românași în urma elaborării studiilor geotehnice au rezultat următoarele concluzii:

- Din punct de vedere al categoriei geotehnice, majoritatea terenurilor din intravilanul existent prezintă risc geotehnic redus și moderat;
- Nivelul apei este situat la adâncimi variabile în funcție de zonă și de precipitații, de aceea la executarea excavațiilor gropilor de fundare pot fi necesare epuizmente normale;
- Adâncimea de îngheț, STAS 6054-77, este de 0,8-0,9 m față de cota terenului.

Reglementări pentru zonele expuse riscului de alunecări de teren

Prin PUG, în cadrul zonelor cu risc de alunecări de teren, se instituie interdicție temporară de construire până la întocmirea documentațiilor de specialitate pentru reducerea sau înlăturarea riscului de alunecări de teren.

Programe, studii și proiecte privind măsurile de eliminare a cauzelor

Administrația publică locală va iniția realizarea unor studii de specialitate prin care să fie identificate cauzele producerii alunecărilor de teren și stabilirea măsurilor de înlăturare a acestora.

Zonele cu alunecări de teren necesită lucrări speciale care constau în foraje pentru verificarea patului de alunecare.

Pentru zonele afectate de fenomene de instabilitate și cele improprii de construit se va avea în vedere împădurirea lor și lucrări de stabilizare a versanților, stabilite de specialiști în domeniu, pe bază de studii de specialitate.

Informarea populației asupra riscului potențial

Autoritățile publice locale vor informa populația asupra riscului producerii alunecărilor de teren și asupra riscurilor la care se expun.

Condiții elementare de realizare și de conformare a construcțiilor

În aceste zone se pot executa construcții după întocmirea studiilor geotehnice, care să furnizeze toate elementele necesare înlăturării zonei alunecate, prin lucrări speciale. Acestea constau în stabilirea adâncimii de fundare a zidurilor de sprijin ce preiau împingerile din versanți, drenuri de colectare a apelor care provoacă alunecări de teren, amenajări cu plantații pentru fixarea versanților și oprirea alunecării. Pentru zonele cu potențial mediu de instabilitate, pentru a preveni fenomenele de risc ce apar la amplasarea construcțiilor se vor avea în vedere următoarele recomandări:

- Amplasarea construcțiilor se va face pe baza studiilor geotehnice cu calculul stabilității versantului la încărcările suplimentare create de construcții;
- Se vor proiecta construcții ușoare;
- Nu se vor executa lucrări de săpătură de anvergură pe versant (șanțuri adânci, platforme, taluze verticale, umpluturi, etc);
- Se vor executa numai săpături locale pentru fundații izolate sau ziduri de sprijin care vor fi betonate imediat ce s-a terminat săpătura;
- Se vor lua măsuri pentru a preîntâmpina pătrunderii apei în săpătură;
- Se vor dirija apele din precipitații prin rigole bine dimensionate și dirijate astfel încât să nu producă eroziuni;
- Se vor planta arbori la o distanță corespunzătoare față de construcțiile ce urmează a se executa.

3.8. DEZVOLTAREA ECHIPĂRII EDILITARE

3.8.1. Alimentarea cu apă potabilă

Se propune extinderea rețelelor publice de alimentare cu apă potabilă în toate localitățile comunei și în zonele nou introduse în intravilan.

Extinderea rețelei centralizate de alimentare cu apă va cuprinde inclusiv hidranți și cișmele stradale. Traseele rețelelor vor fi paralele cu străzile pe care se pozează, de preferință în spațiul verde, în acostamente și trotuare.

3.8.2. Canalizarea

Se propune extinderea rețelelor publice de canalizare în toate localitățile comunei și în zonele nou introduse în intravilan. Traseele rețelelor vor fi paralele cu străzile pe care se pozează, de preferință în spațiul verde, în acostamente și trotuare.

Se propune reabilitarea și extinderea rigolelor și șanțurilor de scurgere.

3.8.3. Alimentarea cu gaze naturale

Se propune înființarea rețelelor publice de alimentare cu gaze naturale în toate localitățile comunei și în zonele nou introduse în intravilan.

3.8.4. Alimentarea cu energie electrică

Se propune extinderea rețelelor publice de alimentare cu energie electrică și în zonele nou introduse în intravilan.

Se propune modernizarea sistemului de iluminat public prin introducerea lămpilor LED în rețeaua de iluminat public stradal.

3.8.5. Rețeaua de telecomunicații

Rețeaua de telecomunicații are o acoperire bună pe teritoriul comunei Românași.

3.8.6. Surse regenerabile de energie

Se recomandă dezvoltarea și utilizarea sistemelor de producere a energiei prin metode alternative – parcuri fotovoltaice, panouri solare montate pe acoperișurile clădirilor, panouri electrice.

Radiația solară pe teritoriul României atinge valori maxime în luna iunie (1,49 KWh/m²/zi) și valori minime în luna februarie (0,34 Kwh/m²/zi). Așadar potențialul solar poate fi valorificat sub formă de căldură sau electricitate prin intermediul panourilor termice sau a panourile fotovoltaice.

Potențialul eolian se poate valorifica prin intermediul instalațiilor eoliene (turbine eoliene) după aceea fiind transformată în energie electrică sau mecanică. Energia eoliană este o sursă de energie regenerabilă, dar care este intermitentă, având variații atât pe perioada unei zile, dar și a anotimpului sau anului.

Biomasa reprezintă componenta biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor din agricultură, inclusiv substanțele vegetale și animale, silvicultură și industriile conexe, precum și partea biodegradabilă a deșeurilor industriale și urbane. Valorificarea energetică a biomasei se poate realiza atât prin arderea directă cu generare de energie termică, arderea prin piroliză, cu generare de singaz (CO + H₂), cât și prin fermentarea, cu generare de biogaz (CH₄) sau bioetanol (CH₃-CH₂-OH) în cazul fermentării produșilor zaharați; biogazul se poate arde direct, iar bioetanolul, în amestec cu benzină, poate fi utilizat în motoarele cu combustie internă.

3.8.7. Măsurile pentru dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare

Infrastructura tehnico-edilitară este foarte importantă în cadrul oricărei unități administrativ-teritoriale. Existența unui sistem centralizat și a unor rețele de alimentare cu apă, de canalizare, de alimentare cu gaze naturale, cu energie electrică, de telefonie și telecomunicații, reprezintă astăzi o necesitate și este unul din atributele unei vieți civilizate și a unui grad decent de confort în locuire.

Prin aderarea la Uniunea Europeană, România este direct legată la politica de coeziune a Uniunii Europene, ale cărei obiective stau la baza Strategiei de Dezvoltare Teritorială a României. Această strategie propune ca, până în 2035, România să devină ”o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții atractive de viață și locuire pentru cetățenii săi, cu un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei”.

Dintre obiectivele principale, cel legat de infrastructura de apă este reprezentat de conformarea sectorului la cerințele impuse României la aderarea la UE, astfel încât toate localitățile cu o populație de peste 2000 de locuitori să aibă acces la servicii de alimentare cu apă potabilă și canalizare în cel mai scurt timp. Se dorește atingerea în anul 2035 a țintei de cca. 100 mc/an/locuitor apă prealată, pentru întreaga populație a țării, având în vedere că cerințele de apă estimate se ridică la 128 mc/an/locuitor în mediul rural.

Diversitatea resurselor de apă de care dispune România (ape de suprafață 90% și ape subterane 10%), volumul suficient al acestora (140 mld. mc/an în medie), arată că România nu va intra sub incidența riscului de epuizare a resurselor de apă.

Luând în considerare importanța apelor ca factor de mediu, pentru om și societate, se impune cu prioritate protejarea acestora. Hotărârea Guvernului nr. 188/2002 pentru aprobarea normelor privind condițiile de descărcare ale apelor uzate în mediul acvatic, modificată și completată cu Hotărârea Guvernului nr. 352/2005 este actul legislativ principal care are ca scop protecția mediului de efectele negative ale evacuărilor de ape uzate.

Toate apele de suprafață vor fi protejate în conformitate cu prevederile Legii Apelor nr. 107/1996. Se va corecta regimul torențial al tuturor pâraielor din teritoriul administrativ pentru a se evita inundarea și deteriorarea terenurilor

agricole, a zonelor construite publice sau private. Pentru preluarea apelor care șiroiesc pe versanți în perioadele cu precipitații abundente se vor realiza șanțuri de gardă la baza versanților, care vor dirija aceste ape în văile din apropiere. Se vor organiza lucrări de igienizare a apelor de suprafață care străbat teritoriul administrativ prin eliminarea oricăror descărcări de ape uzate menajere.

Se impune extinderea rețelei de alimentare cu apă potabilă și echiparea acesteia cu hidranți exteriori, pentru toate zonele din intravilanul existent și propus. Traseele rețelelor vor fi paralele cu străzile pe care se pozează, de preferință în spațiul verde, în acostamente și trotuare.

De asemenea, se impune introducerea sistemului centralizat de canalizare menajeră care să deservească toate zonele din intravilanul existent și propus. Ca și în cazul sistemului de alimentare cu apă, traseele rețelelor vor fi paralele cu străzile pe care se pozează, de preferință în spațiul verde, în acostamente și trotuare.

Principalele lucrări de investiții în domeniul alimentării cu energie electrică urmăresc în special o creștere a siguranței în exploatare prin modernizări și rețehnologizări ale instalațiilor energetice.

Se vor lua în considerare posibilitățile de realizare subterană a extinderilor și de modificare a celor existente. De asemenea, se vor studia posibilitățile de aplicare a sistemelor de producere a energiei prin metode alternative.

3.9. PROTECȚIA MEDIULUI

3.9.1. Măsuri pentru reducerea poluării mediului datorate riscurilor naturale sau antropice

Pe teritoriul comunei Românași fenomenele de poluare sunt minore și sunt reprezentate de:

- Poluarea aerului – impactul surselor de poluare din categoria surselor tipic rurale, neexistând surse majore de poluare;
- Poluarea apei – se reflectă în efectele nocive produse atât asupra apelor de suprafață (deversări necontrolate), cât și asupra apelor subterane;
- Poluarea solului – se manifestă fenomene de eroziuni de suprafață, alunecări de teren sau cazuri de stagnare a excesului de apă.

Principalele disfuncționalități în ceea ce privește protecția mediului de pe teritoriul comunei sunt:

- Colmatarea albiilor râurilor și pâraielor cu materiale de proveniență naturală sau antropică (aluvioni, vegetație, deșeuri);
- Subdimensionarea rețelei de canalizare pluvială din zonele rezidențiale;
- Insuficienta informare a populației referitoare la expunerea la risc (areale, clase, probabilități);
- Existența zonelor cu risc de inundabilitate;
- Poluarea aerului și poluare sonoră generate de traficul rutier;
- Poluarea solului, apelor subterane și de suprafață datorată deversării apelor uzate;
- Poluarea solului și apelor de suprafață datorată depozitării necontrolate a deșeurilor.

Ca răspuns la disfuncționalitățile semnalate, principalele măsuri propuse în scopul protecției mediului sunt:

- Întreținerea corespunzătoare a albiilor pentru prevenirea fenomenelor de inundații datorate îngustării profilului;
- Calibrarea rețelei de canalizare pentru preluarea debitelor generate la ploi torențiale;
- Campanii de informare referitoare la expunerea populației și bunurilor la riscuri;
- Regularizări, îndiguiri de maluri, actualizarea hărților de risc;
- Evaluarea reală a bunurilor și proprietăților și stimularea realizării de asigurări de risc pentru bunuri;
- Extinderea sistemului de colectare a apelor uzate din teritoriu;
- Eficiențizarea sistemului de gestiune a deșeurilor;
- Creșterea nivelului de educație ecologică a populației.

3.9.2. Măsuri pentru reducerea efectelor negative datorate schimbărilor climatice

Principalele amenințări relaționate cu efectele negative ale schimbărilor climatice sunt:

- modificări de comportament ale speciilor, ca urmare a stresului indus asupra capacității acestora de adaptare (reducerea perioadei de hibernare a animalelor, afectarea fiziologiei comportamentale a animalelor ca urmare a stresului hidric, termic sau determinat de radiațiile solare manifestat chiar ca migrații eratică, imposibilitatea asigurării regimului de respirație la nivele fiziologice normale, influențe negative ireversibile asupra speciilor migratoare, dezechilibre ale evapo-transpirației plantelor, modificări esențiale ale rizosferei plantelor care pot conduce la dispariția acestora);
- modificarea distribuției și compoziției habitatelor ca urmare a modificării componenței speciilor;
- creșterea numărului de specii exotice la nivelul habitatelor naturale actuale și creșterea potențialului ca acestea să devină invazive, ca urmare a descoperirii fie a condițiilor prielnice, fie a unor „goluri ecologice” prin dispariția unor specii indigene;

- modificarea distribuției ecosistemelor specifice zonelor umede, cu posibila restrângere până la dispariție a acestora;
- modificări ale ecosistemelor acvatice de apă dulce generate de încălzirea apei;
- creșterea riscului de diminuare a biodiversității prin dispariția unor specii de floră și faună, datorită diminuării capacităților de adaptare și supraviețuire, precum și a posibilităților de transformare în specii mai rezistente noilor condiții climatice.

Pentru reducerea efectelor negative manifestate asupra plantelor și a animalelor de la nivelul comunei se recomandă:

- creșterea suprafeței fondului forestier, prin împădurirea unor terenuri degradate și a unor terenuri marginale, inapte pentru o agricultură eficientă, precum și prin crearea de perdele forestiere de protecție a câmpurilor agricole, a cursurilor de apă și a căilor de comunicație, pentru protecția antierozională a terenurilor în pantă;
- promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală;
- adoptarea unor măsuri de apărare a integrității fondului forestier, prin interzicerea schimbării folosinței terenurilor acoperite cu păduri și cu alte forme de vegetație forestieră.

Abordarea planificării și practicile de management al spațiului rural trebuie abordate pe termen lung ținând cont și de impactul potențial al schimbărilor climatice.

Printre măsurile importante ce se impun, se pot enumera:

- promovarea unor sisteme de prevenire și intervenție rapidă eficientă în cazul apariției fenomenelor meteorologice extreme;
- redimensionarea sistemului de canalizare pentru a putea prelua surplusul de apă provenit din ploile intense căzute în intravilan;
- dezvoltarea unor pavaje adecvate, care să asigure infiltrarea apei pluviale la nivelul trotuarelor, platformelor pietonale, pentru parcare și pentru depozitare;
- minimizarea riscului provocat de perioadele de căldură excesivă, prin sporirea suprafețelor spațiilor verzi și asigurarea apei pentru spațiile verzi;
- dezvoltarea standardelor de construcție pentru clădiri verzi, care să asigure stocarea și circulația apei pluviale, economisirea apei prin instalații eficiente și dezvoltarea spațiilor verzi la nivelul teraselor;
- dezvoltarea standardelor și soluțiilor constructive pentru îmbunătățirea performanțelor de izolare termică a construcțiilor, în vederea eficientizării consumului de energie;
- implementarea conceptelor moderne de arhitectură pentru realizarea construcțiilor cu potențial maxim de utilizare a surselor de energie regenerabilă;
- promovarea de materiale și soluții constructive adecvate potențialelor efecte ale schimbărilor climatice;
- extinderea aplicării tehnologiilor și practicilor de utilizare a surselor de energie regenerabilă pentru asigurarea utilităților necesare;
- promovarea unor programe de formare profesională și conștientizare publică necesare aplicării măsurilor de adaptare identificate și a unor programe de formare profesională pentru arhitecți pe tema asigurării rezilienței clădirilor la efectele schimbărilor climatice.

Pentru adaptarea la efectele schimbărilor climatice, toate sectoarele industriale, trebuie să se orienteze spre o dezvoltare durabilă, spre utilizarea de produse, procese și tehnologii eficiente energetic, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, scăderea nivelului de dioxid de carbon și spre utilizarea energiilor regenerabile.

Adaptarea trebuie să fie reactivă și proactivă. Trebuie identificată abordarea adecvată pentru a transforma toate provocările generate de schimbările climatice în oportunități de a încuraja cercetarea și inovarea, de a identifica noi tehnici, tehnologii și produse.

Schimbările climatice, manifestate prin valuri de căldură, zile friguroase, fenomene meteorologice extreme și altele au efecte negative asupra sănătății. În plus, bolile transmise prin apă și alimente, ar putea fi afectate de efectele schimbărilor climatice. Aceste efecte pot fi amplificate de alți factori de stres (expunerea la ozon și particule fine determinate de valurile de căldură). Expunerea pe termen lung la particulele fine din aerul ambiant agravează o serie de afecțiuni, cum ar fi bronhopneumopatia cronică obstructivă, care crește sensibilitatea la alți factori de stres de origine climatică.

Segmentele mai puțin înstărite ale societății precum și cele biologic mai fragile (copiii și persoanele în vârstă) vor fi mai vulnerabile la aceste efecte. Prin urmare, este necesar să se acorde o atenție deosebită aspectelor sociale ale adaptării, inclusiv riscurilor legate de ocuparea locurilor de muncă și efectele asupra condițiilor de trai și de locuit.

Zonele cele mai afectate de valurile de căldură sunt mai ales cele în care zonele verzi s-au diminuat, iar construcțiile din beton și asfaltul străzilor duc la absorbția intensă a radiației solare, pe care o acumulează și o eliberează noaptea. În același timp contribuie la aceste efecte și numărul de autoturisme care a crescut anual.

Valurile de căldură generează probleme respiratorii, mortalitate și morbiditate provocate de stresul termic. Verile mai fierbinți (și iernile mai blânde) influențează dezvoltarea agenților patogeni, bacteriilor și creșterea numărului de boli infecțioase (chiar apariția de epidemii). Verile mai lungi conduc la creșterea expunerii la radiații UV, cu efecte directe

asupra sănătății pielii (cancer de piele). Alte efecte mai sunt:

- influențarea statusului nutrițional, mai ales la copii și populație săracă;
- creșterea incidenței afecțiunilor respiratorii și a celor cardiovasculare, a afecțiunilor cutanate și a tulburărilor endocrine;
- impact asupra sănătății mintale (acutizarea anumitor afecțiuni psihiatrice);
- creșterea riscului de apariție a unor afecțiuni cauzate de calitatea apei în timpul inundațiilor (boli diareice, hepatită virală A etc.);
- contaminarea mediului cu substanțe chimice periculoase din locurile de depozitare (în timpul inundațiilor sau a furtunilor).

Din categoria măsurilor ce se pot lua pentru reducerea efectelor negative ale schimbărilor climatice fac parte:

- Orientarea și încurajarea comportamentului consumatorilor/utilizatorilor de produse și servicii (inclusiv servicii publice) spre reducerea risipei privind consumul de energie electrică și termică;
- Continuarea procesului de modernizare a străzilor, inclusiv prin promovarea materialelor care nu contribuie la acumularea căldurii și a soluțiilor inteligente de gestionare a apei;
- Extinderea infrastructurii pentru transportul electric și a mijloacelor alternative de transport;
- Extinderea rețelei de piste de biciclete și pietonale, inclusiv a infrastructurilor suport;
- Promovarea achiziționării și utilizării instalațiilor de producere a energiei regenerabile la nivelul instituțiilor publice;
- Promovarea achiziționării și utilizării de instalații de producere a energiei verzi la nivelul clădirilor private pentru iluminat și climatizare;
- Promovarea utilizării rețelei de iluminat public cu alimentare din energie solară;
- Continuarea programului de izolare termică a clădirilor publice și private pentru scăderea emisiilor de GES.

3.9.3. Măsurile de protecție a ariilor naturale protejate

Pe teritoriul comunei Românași nu există arii naturale protejate

3.10. REGLEMENTĂRI URBANISTICE

Tipurile de zone și subzone funcționale propuse pe teritoriul intravilan al comunei Românași sunt următoarele:

- L – ZONĂ LOCUINȚE ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE
  - Lir1 - LOCUINȚE INDIVIDUALE DE TIP RURAL ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE DIN ZONE CONSTITUITE
  - Lir2 - LOCUINȚE INDIVIDUALE DE TIP RURAL ȘI FUNCȚIUNI COMPLEMENTARE DIN ZONE NECONSTITUITE
- IS – ZONĂ INSTITUȚII PUBLICE
  - ISP - ADMINISTRAȚIE ȘI ALTE INSTITUȚII PUBLICE
  - ISE - INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT
  - ISS - INSTITUȚII DE SĂNĂTATE
  - ISC - INSTITUȚII DE CULTURĂ
  - ISR - CULTE ȘI ASOCIAȚII RELIGIOASE
- CS – ZONĂ COMERȚ ȘI SERVICII
  - CS - COMERȚ ȘI SERVICII
- ID – ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE
  - ID - UNITĂȚI INDUSTRIALE ȘI DE DEPOZITARE
- A – ZONĂ UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE
  - A - UNITĂȚI AGROZOOOTEHNICE
- V – ZONĂ SPAȚII VERZI, SPORT ȘI AGREMENT
  - Vp - ZONĂ VERDE DE PROTECȚIE SAU CU ROL DE CULOAR ECOLOGIC
  - Vs - ZONĂ VERDE SPORT, AGREMENT
- GC – ZONĂ GOSPODĂRII COMUNALE
  - GCc - GOSPODĂRII COMUNALE, CIMITIRE
- TE – ZONĂ ECHIPARE TEHNICO-EDILITARĂ
  - TE - CONSTRUCȚII ȘI ECHIPAMENTE TEHNICO-EDILITARE
- CC – ZONĂ CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURI
  - CCr - CĂI DE COMUNICAȚIE RUTIERĂ ȘI AMENAJĂRI AFERENTE
- DS – ZONĂ CU DESTINAȚIE SPECIALĂ

- Tap – ZONĂ AFLATĂ PERMANENT SUB APE

Principalele reglementări urbanistice aferente PUG sunt descrise în cele ce urmează.

Autorizarea executării construcțiilor în zonele care cuprind valori de patrimoniu cultural construit, de interes național, se face cu avizul conform al Ministerului Culturii.

Autorizarea executării construcțiilor în zonele care cuprind valori de patrimoniu cultural construit, de interes local, declarate și delimitate prin hotărâre de consiliu județean, se face cu avizul serviciilor publice descentralizate din județ, subordonate Ministerului Culturii.

Autorizarea oricărui tipuri de lucrări propuse în cadrul zonelor de protecție a siturilor arheologice identificate se va realiza doar ulterior obținerii avizului favorabil al Ministerului Culturii sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii.

Pentru construcțiile cu valoare arhitecturală, identificate în baza studiilor de fundamentare ce au stat la baza întocmirii Planului Urbanistic General, marcate ca atare în planșele de reglementări urbanistice, se instituie un regim de protecție, iar intervențiile asupra acestora vor fi autorizate doar ulterior obținerii avizului favorabil emis de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii.

Pentru orice intervenție în ariile naturale protejate Natura 2000 se va solicita avizul Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate.

Autorizarea construcțiilor aflate, parțial sau total, în zonele identificate drept zone cu risc potențial de inundare se va realiza condiționat de avizul Administrației Naționale Apele Române și al Inspectoratului pentru Situații de Urgență.

Amenajarea apelor cadastrate și alte lucrări pe acestea, realizarea de iazuri, bazine, lacuri și altele asemenea se va realiza condiționat de avizul Administrației Naționale Apele Române.

Autorizarea construcțiilor aflate, parțial sau total, în zonele cursurilor de apă, altele decât cele aflate în administrarea Administrației Naționale Apele Române se va face cu avizul administratorului cursului de apă.

În zonele de protecție hidrogeologică ale apelor, delimitate conform prevederilor legale, autorizarea lucrărilor se va face cu respectarea restricțiilor specifice, conform cadrului legal în vigoare.

Autorizarea construcțiilor aflate, parțial sau total, în zonele identificate drept zone cu riscuri naturale sau antropice se va face în baza soluțiilor de înlăturare a riscului rezultate din studii de specialitate elaborate de către specialiști abilitați conform legii.

Pentru zonele expuse riscurilor de alunecări de teren se vor respecta prevederile NP-074-2014. În zonele identificate drept zone cu potențial risc de alunecări de teren autorizarea construcțiilor este condiționată de elaborarea și implementarea soluțiilor rezultate din studii și expertize geotehnice și numai cu avizul Inspectoratului pentru Situații de Urgență.

În zonele de siguranță și protecție a infrastructurii tehnico-edilitare, precum cele ale rețelelor de gaze naturale, electrice, apă-canal, telecomunicații, ale drumurilor publice și altele asemenea, autorizarea lucrărilor se va face cu respectarea restricțiilor specifice, conform cadrului legal în vigoare și condiționat de obținerea avizului favorabil al administratorului infrastructurii. Zonele de siguranță și protecție a infrastructurii majore, marcate ca atare pe planșa de reglementări urbanistice conform reglementărilor în vigoare la data elaborării Planului Urbanistic General, se corelează în permanență cu modificările legislative. Asupra construcțiilor existente care se situează în aceste zone și care nu pot fi păstrate, din motive tehnice, se instituie interdicție temporară de construire până la înlăturarea riscului. Înlăturarea restricției se face în baza avizului favorabil al administratorului/lor infrastructurii.

Amplasarea construcțiilor în zona de protecție a drumurilor naționale, județene și comunale este posibilă doar în condițiile existenței acordului prealabil și a autorizației de amplasare și/sau de acces în zona drumului public emise de administratorul drumului.

Conform Ord. nr. 43/1997 privind regimul drumurilor, zonele de protecție a drumurilor sunt cuprinse între marginile exterioare ale zonelor de siguranță și marginile zonei drumului. Zona drumului reprezintă distanța de la axul drumului până la marginea exterioară a zonei de protecție. Pentru drumurile naționale zona de protecție este 22 m, pentru drumurile județene zona de protecție este 20 m, iar pentru drumurile comunale zona de protecție este 18 m.

Pentru dezvoltarea capacității de circulație a drumurilor publice în traversarea localităților rurale, în zonele nou constituite, distanța între axul drumului și gardurile sau construcțiile situate de o parte și de alta a drumurilor va fi de minimum 13 m pentru drumurile naționale, de minimum 12 m pentru drumurile județene și de minimum 10 m pentru drumurile comunale, conform Ord. nr. 43/1997 privind regimul drumurilor.

În zonele de protecție sanitară, instituite pentru a evita repercusiuni asupra stării de sănătate a populației rezidente din jurul obiectivului, delimitate conform prevederilor legale, autorizarea lucrărilor se va face cu respectarea restricțiilor specifice, conform cadrului legal în vigoare, cu condiția obținerii în prealabil a avizului favorabil al Direcției de Sănătate Publică de la nivelul județului. În scopul autorizării obiectivelor pentru care legislația în vigoare instituie obligativitatea elaborării de studii de impact, se vor elabora și aproba studii de impact conform cadrului legal în vigoare.

În zona de protecție de 50,00 m de la lizera pădurii se va obține avizul structurii teritoriale de specialitate a autorității publice centrale care răspunde de silvicultură conform Codului Silvic.

3.11. OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ

3.11.1. Proprietatea asupra terenurilor

Scopul identificării tipurilor de proprietate a terenurilor este de a releva care sunt categoriile de investiții care pot fi realizate în acest teritoriu fără a fi afectate sau cu afectarea într-o cât mai mică măsură a proprietăților private, respectiv asigurarea posibilității de a implementa obiectivele de utilitate publică stabilite prin PUG.

La modul general, tipurile de proprietate asupra terenurilor sunt următoarele:

- Proprietate publică:
  - terenuri proprietate publică de interes național;
  - terenuri proprietate publică de interes județean;
  - terenuri proprietate publică de interes local.
- Proprietate privată:
  - terenuri proprietate privată de interes național;
  - terenuri proprietate privată de interes județean;
  - terenuri proprietate privată de interes local;
  - terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice.

Dreptul de proprietate publică este dreptul de proprietate care aparține exclusiv statului și unităților administrativ-teritoriale asupra bunurilor care fac parte din domeniul public și ale cărei prerogative se exercită în regim de drept public, acesta fiind inalienabil, imprescriptibil și insesizabil.

Proprietatea privată este dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege.

În teritoriul administrativ al comunei Românași se identifică următoarele tipurile de proprietăți:

- Terenuri aflate în domeniul public:
  - Terenuri aflate în domeniul public al statului:
    - Bogățiile de orice natură ale subsolului, în stare de zăcământ;
    - Spațiul aerian;
    - Apele de suprafață, cu albiile lor minore, apele subterane;
    - Pădurile și terenurile destinate împăduririi, cele care servesc nevoilor de cultură, de producție ori de administrație silvică, iazurile, albiile pâraielor, precum și terenurile neproductive incluse în amenajamentele silvice, care fac parte din fondul forestier național și nu sunt proprietate privată;
    - Rețelele de transport a energiei electrice;
    - Spectrele de frecvență și rețelele de transport și de distribuție de telecomunicații;
    - Postul de poliție din reședința de comună;
    - Căi de comunicație rutieră – drumurile naționale și amenajările aferente.
  - Terenuri aflate în domeniul public al județului:
    - Căi de comunicație rutieră – drumurile județene și amenajările aferente.
  - Terenuri aflate în domeniul public al comunei:
    - Drumurile comunale și străzile;
    - Rețelele de alimentare cu apă cu instalațiile, construcțiile și terenurile aferente;
    - Terenurile și clădirile în care își desfășoară activitatea Consiliul Local și Primăria, precum și instituțiile publice de interes local, cum sunt căminele culturale, teatrele, bibliotecile, muzeele, spitalele, policlinicile și altele asemenea;
    - Piețele publice, comerciale și parcurile publice, precum și zonele de agrement;
    - Statuile și monumentele, dacă nu au fost declarate de interes public național;
    - Bogățiile de orice natură ale subsolului, în stare de zăcământ, dacă nu au fost declarate de interes public național;
    - Terenurile cu destinație forestieră, dacă nu fac parte din domeniul privat al statului și dacă nu sunt proprietatea persoanelor fizice ori a persoanelor juridice de drept privat;
    - Cimitirele comunale.
- Terenuri aflate în proprietate privată:
  - Terenuri aflate în proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice:
    - Toate terenurile care nu se află în domeniul public sau în proprietatea privată a statului, județului sau comunei sunt proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice.

Terenurile de interes național sunt reprezentate de terenurile statului Român aflate în administrarea Ministerului Transporturilor - drumurile naționale și căile ferate, Ministrului Afacerilor Interne - care dețin în administrație sediul poliției, Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor care au în administrație păduri și ape.

Este de menționat faptul că o parte din terenurile proprietate privată a persoanelor juridice aparțin mănăstirilor și parohiilor, acestea fiind persoane juridice de drept privat și utilitate publică. Culetele recunoscute sunt persoane juridice de utilitate publică.

Terenurile care aparțin persoanelor fizice sau juridice ocupă cea mai mare suprafață la nivelul comunei și sunt localizate atât în extravilan, cât și în intravilan.

3.11.2. Lista obiectivelor de utilitate publică propuse

Conform Legii nr. 351/2001 reședința de comună Românași se încadrează la localități de rangul IV, iar satele aparținătoare se încadrează la localități de rangul V.

Conform anexei IV a Legii nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național, Secțiunea a IV-a Rețeaua de Localități, dotările minime obligatorii necesare unei localități de rangul IV, așa cum este satul Românași reședință de comună, în vederea servirii tuturor componentelor UAT sunt:

- Sediul de primărie;
- Grădiniță, școală primară și gimnazială;
- Dispensar medical, farmacie sau punct farmaceutic;
- Poștă, servicii telefonice;
- Sediul de poliție și de jandarmerie;
- Cămin cultural cu bibliotecă;
- Magazin general, spații pentru servicii;
- Teren de sport amenajat;
- Parohie;
- Cimitir;
- Stație/haltă C.F. sau stație de transport auto;
- Dispensar veterinar;
- Sediul al serviciului de pompieri;
- Puncte locale pentru depozitarea controlată a deșeurilor;
- Alimentare cu apă prin cișmele stradale.

Rangul V este atribuit satelor componente ale comunelor. Existența în cadrul localităților de rang V a unor dotări publice sau a unor funcțiuni comerciale și dimensiunea acestora sunt determinate de numărul de locuitori și de specificul așezării. Dotările minime obligatorii în satele având peste 200 de locuitori sunt:

- Școală primară;
- Punct sanitar;
- Magazin pentru comerț alimentar și nealimentar.

În sensul *Legii nr. 255 din 2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local* (cu modificările și completările ulterioare), sunt de utilitate publică, printre altele, și următoarele lucrări:

- lucrările de construcție, reabilitare și modernizare de drumuri de interes național, județean și local, precum și toate lucrările de construcție, reabilitare și extindere a infrastructurii feroviare publice;
- lucrările din domeniul gospodăririi apelor, respectiv construcțiile hidrotehnice și lucrările anexe, acumulările de apă permanente și nepermanente, cantoanele de exploatare, digurile de apărare împotriva inundațiilor, construcțiile și instalațiile hidrometrice, instalațiile de determinare automată a calității apei, lucrările de amenajare, regularizare sau consolidare a albiilor, canalele și derivațiile hidrotehnice, stațiile de pompare, precum și alte construcții hidrotehnice realizate pe ape, lucrări de renaturare, reabilitare zone umede și asigurarea conectivității laterale;
- lucrările de interes național de dezvoltare a producerii, transportului și distribuției de energie electrică și gaze naturale, precum și a extracției de gaze naturale;
- lucrările de realizare a sistemului național al perdelelor forestiere de protecție, precum și lucrările de împădurire a terenurilor degradate.

Expropriator este statul român pentru obiectivele de interes național, județele pentru obiectivele de interes județean, iar comunele pentru obiectivele de interes local.

În sensul *Legii nr. 33 din 1994 privind exproprierea pentru cauza de utilitate publică* (cu modificările și completările ulterioare), sunt de utilitate publică lucrările privind: prospecțiunile și explorările geologice; extracția și prelucrarea substanțelor minerale utile; instalații pentru producerea energiei electrice; căile de comunicații, deschiderea, alinierea și lărgirea străzilor; sistemele de alimentare cu energie electrică, telecomunicații, gaze, termoficare, apă, canalizare; instalații pentru protecția mediului; îndiguiri și regularizări de râuri, lacuri de acumulare pentru surse de apă și atenuarea viiturilor; derivații de debite pentru alimentări cu apă și pentru devierea viiturilor; stații hidrometeorologice, seismice și sisteme de avertizare și prevenire a fenomenelor naturale periculoase și de alarmare a populației, sisteme de irigații și desecări; lucrări de combatere a eroziunii de adâncime; clădirile și terenurile necesare construcțiilor de locuințe

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

sociale și altor obiective sociale de învățământ, sănătate, cultură, sport, protecție și asistență socială, precum și de administrație publică și pentru autoritățile judecătorești; salvarea, protejarea și punerea în valoare a monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice, precum și a parcurilor naționale, rezervațiilor naturale și a monumentelor naturii; prevenirea și înlăturarea urmărilor dezastrelor naturale - cutremure, inundații, alunecări de terenuri; apărarea țării, ordinea publică și siguranța națională.

Pentru realizarea obiectivelor de utilitate publică declarate prin PUG și marcate în planșele PUG se vor realiza operațiuni de vânzare-cumpărare, cedare sau de expropriere de terenuri.

3.11.3. Circulația terenurilor

Circulația terenurilor se referă la schimbarea titularilor dreptului de proprietate sau de exploatare asupra terenurilor prin acte de vânzare-cumpărare, donație, concesiune, arendare, etc.

Determinarea circulației juridice a terenurilor între deținători este necesară în vederea implementării obiectivelor de utilitate publică stabilite prin PUG, acestea constând în:

- Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public al unităților administrativ-teritoriale;
- Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul privat al unităților administrativ-teritoriale;
- Terenuri aflate în domeniul privat, destinate concesiunii;
- Terenuri aflate în domeniul privat, destinate schimbului.

În scopul dezvoltării obiectivelor de utilitate publică de interes local se propune circulația terenurilor astfel:

- Terenuri din domeniul privat al comunei se propun a fi desinate concesiunii fie pentru realizarea de locuințe, fie pentru dezvoltarea activităților economice din comună;
- Terenuri din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice se propun a fi cedate către domeniul public al comunei în vederea lărgirii profilelor drumurilor, pentru dezvoltarea unor drumuri noi sau pentru completarea tramei stradale.

Bilanțurile centralizatoare privind tipurile de proprietate asupra terenurilor din intravilanul propus, precum și suprafețele de teren supuse circulației terenurilor sunt după cum urmează:

TIPURI DE PROPRIETATE ASUPRA TERENURILOR DIN INTRAVILAN – ROMÂNĂȘI	Suprafața (ha)	% din total
A) DOMENIUL PUBLIC	26.11	15.34
Terenuri din domeniul public al statului	8.31	4.88
Terenuri din domeniul public al județului	4.48	2.63
Terenuri din domeniul public al comunei	13.32	7.83
B) PROPRIETATE PRIVATĂ	143.92	84.55
Terenuri din domeniul privat al statului	0.13	0.08
Terenuri din domeniul privat al comunei	0.00	0.00
Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice	143.79	84.48
C) CIRCULAȚIA TERENURILOR	0.18	0.11
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public	0.18	0.11
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul privat	0.00	0.00
Terenuri aflate în domeniul public destinate concesiunii sau închirierii	0.00	0.00
TOTAL	170.21	100.00

TIPURI DE PROPRIETATE ASUPRA TERENURILOR DIN INTRAVILAN – CIUMĂRNA	Suprafața (ha)	% din total
A) DOMENIUL PUBLIC	14.70	11.30
Terenuri din domeniul public al statului	8.17	6.28
Terenuri din domeniul public al județului	0.00	0.00
Terenuri din domeniul public al comunei	6.53	5.02
B) PROPRIETATE PRIVATĂ	115.43	88.70
Terenuri din domeniul privat al statului	0.00	0.00
Terenuri din domeniul privat al comunei	0.00	0.00
Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice	115.43	88.70
C) CIRCULAȚIA TERENURILOR	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul privat	0.00	0.00
Terenuri aflate în domeniul public destinate concesiunii sau închirierii	0.00	0.00
TOTAL	130.13	100.00

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

TIPURI DE PROPRIETATE ASUPRA TERENURILOR DIN INTRAVILAN – CHICHIȘA	Suprafața (ha)	% din total
A) DOMENIUL PUBLIC	4.84	7.88
Terenuri din domeniul public al statului	0.33	0.54
Terenuri din domeniul public al județului	1.76	2.87
Terenuri din domeniul public al comunei	2.75	4.48
B) PROPRIETATE PRIVATĂ	56.56	92.12
Terenuri din domeniul privat al statului	0.00	0.00
Terenuri din domeniul privat al comunei	0.00	0.00
Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice	56.56	92.12
C) CIRCULAȚIA TERENURILOR	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul privat	0.00	0.00
Terenuri aflate în domeniul public destinate concesiunii sau închirierii	0.00	0.00
TOTAL	61.40	100.00

TIPURI DE PROPRIETATE ASUPRA TERENURILOR DIN INTRAVILAN – ROMIȚA	Suprafața (ha)	% din total
A) DOMENIUL PUBLIC	10.02	10.75
Terenuri din domeniul public al statului	1.22	1.31
Terenuri din domeniul public al județului	4.51	4.84
Terenuri din domeniul public al comunei	4.29	4.60
B) PROPRIETATE PRIVATĂ	83.18	89.25
Terenuri din domeniul privat al statului	0.00	0.00
Terenuri din domeniul privat al comunei	0.00	0.00
Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice	83.18	89.25
C) CIRCULAȚIA TERENURILOR	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul privat	0.00	0.00
Terenuri aflate în domeniul public destinate concesiunii sau închirierii	0.00	0.00
TOTAL	93.20	100.00

TIPURI DE PROPRIETATE ASUPRA TERENURILOR DIN INTRAVILAN – POARTA SĂLAJULUI	Suprafața (ha)	% din total
A) DOMENIUL PUBLIC	10.69	11.48
Terenuri din domeniul public al statului	6.95	7.46
Terenuri din domeniul public al județului	0.00	0.00
Terenuri din domeniul public al comunei	3.74	4.02
B) PROPRIETATE PRIVATĂ	82.36	88.45
Terenuri din domeniul privat al statului	0.00	0.00
Terenuri din domeniul privat al comunei	0.00	0.00
Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice	82.36	88.45
C) CIRCULAȚIA TERENURILOR	0.06	0.06
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public	0.06	0.06
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul privat	0.00	0.00
Terenuri aflate în domeniul public destinate concesiunii sau închirierii	0.00	0.00
TOTAL	93.11	100.00

TIPURI DE PROPRIETATE ASUPRA TERENURILOR DIN INTRAVILAN – PĂUȘA	Suprafața (ha)	% din total
A) DOMENIUL PUBLIC	11.35	12.24
Terenuri din domeniul public al statului	2.97	3.20
Terenuri din domeniul public al județului	3.15	3.40
Terenuri din domeniul public al comunei	5.23	5.64
B) PROPRIETATE PRIVATĂ	81.39	87.76
Terenuri din domeniul privat al statului	0.00	0.00
Terenuri din domeniul privat al comunei	0.00	0.00
Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice	81.39	87.76
C) CIRCULAȚIA TERENURILOR	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public	0.00	0.00
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul privat	0.00	0.00
Terenuri aflate în domeniul public destinate concesiunii sau închirierii	0.00	0.00
TOTAL	92.74	100.00

3.12. DIRECȚII DE DEZVOLTARE DE LA NIVEL SUPRATERITORIAL

3.12.1. Planificarea strategică la nivel european, național, regional și județean în corelare cu strategia de dezvoltare spațială

Cadrul strategic european:

Agenda Teritorială 2030 - Un viitor pentru toate teritoriile

Conform Agendei Teritoriale 2030, prioritățile teritoriale pentru Europa sunt:

- EUROPA ECHILIBRATĂ - O dezvoltare teritorială mai echilibrată prin valorificarea diversității Europei;
- REGIUNI FUNCȚIONALE - Dezvoltare locală și regională convergentă, mai puțină inegalitate între teritorii;
- INTEGRARE FĂRĂ FRONTIERE - Facilitarea vieții și a muncii dincolo de frontierele naționale;
- UN MEDIU SĂNĂTOS - Mijloace de subsistență ecologice și mai bune, orașe și regiuni neutre din punct de vedere climatic și reziliente;
- ECONOMIA CIRCULARĂ - Economii locale puternice și durabile într-o lume globalizată;
- LEGĂTURI DURABILE - Conectivitatea digitală și fizică durabilă a teritoriilor.

Cadrul strategic național:

La nivelul Statelor Membre, prevederile cu caracter strategic de la nivel european sunt implementate prin intermediul Programelor Naționale de Reformă (PNR) și printr-o serie de documente strategice sectoriale:

● **Obiective privind Strategia pentru transport durabil pe perioada 2020-2030:**

- modernizarea și dezvoltarea rețelei de transport de interes european și național;
- creșterea condițiilor de siguranță și a calității serviciilor;
- liberalizarea pieței interne de transport;
- stimularea dezvoltării economiei și a competitivității;
- întărirea coeziunii sociale și teritoriale la nivel regional și național;
- compatibilitatea cu mediul înconjurător.

● **Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026** are ca principale obiective transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 stabilește obiective concrete pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la modelul de dezvoltare generator de valoare adăugată înaltă, propulsat de interesul pentru cunoaștere și inovare, orientat spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural.

Ca orientare generală, strategia vizează realizarea următoarelor obiective strategice pe termen scurt, mediu și lung:

● Orizont 2030: Aproximativ semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

Îndeplinirea acestor obiective strategice va asigura, pe termen mediu și lung, o creștere economică ridicată și, în consecință, o reducere semnificativă a decalajelor economico-sociale dintre România și celelalte state membre ale UE. Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 vizează dezvoltarea regională și problematica specifică a dezvoltării rurale.

Dezvoltarea la nivel regional cuprinde următoarele obiective strategice:

- Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor ca poli urbani de creștere
- Îmbunătățirea accesibilității regiunilor prin modernizarea infrastructurii de transport regionale și locale
- Îmbunătățirea infrastructurii sociale a regiunilor.
- Consolidarea mediului de afaceri regional și local.

Printre obiectivele Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 se numără și dezvoltarea rurală, agricultura, silvicultura și pescuitul.

Dezvoltarea rurală, a agriculturii, silviculturii și pescuitului se dorește a fi atinsă prin:

- Creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentar, forestier și piscicol
- Îmbunătățirea mediului și spațiului rural, consolidarea aplicării bunelor practici agricole și silvice prin:
  - Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate și promovarea agriculturii durabile pentru menținerea viabilității spațiului rural în zonele montane și alte zone defavorizate;
  - Conservarea și îmbunătățirea stării resurselor naturale și a habitatelor și îmbunătățirea calității apei, solului și a peisajului natural;
  - Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere prin creșterea suprafeței de pădure cu rol de protecție a apei și solului, precum și dezvoltarea funcțiilor recreative ale pădurii;
- Încurajarea diversificării economiei rurale și îmbunătățirea calității vieții în spațiul rural prin:
  - Menținerea și dezvoltarea activităților economice și creșterea numărului de locuri de muncă prin diversificarea activităților economice non-agricole și încurajarea micilor întreprinzători în spațiul rural; crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților de dezvoltare economică și a atracțiilor turistice;

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

- Creșterea atractivității zonelor rurale și diminuarea migrației populației tinere spre zonele urbane prin crearea și modernizarea infrastructurii fizice de bază; îmbunătățirea condițiilor sociale, economice și de mediu; protejarea și conservarea patrimoniului cultural și natural rural; diversificarea ofertei turistice;

- Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală prin:

- Introducerea conceptului de acțiune de jos în sus în administrarea comunităților rurale, care să asigure un grad ridicat de integrare economică și socială teritorială, susținută prin organizarea grupurilor de acțiune locală (G.A.L.);

- Promovarea potențialului endogen al teritoriilor prin participarea membrilor comunităților rurale la procesul de elaborare și implementare a strategiilor de dezvoltare locală și stimularea acțiunilor inovative; încurajarea factorilor locali de a conlucra cu alte comunități locale din țară și din străinătate pentru realizarea unor proiecte comune;

- Îmbunătățirea administrării locale prin dezvoltarea competențelor de formulare și administrare a proiectelor, inclusiv a celor realizate în parteneriat, și atragerea participării cetățenilor în procesul decizional; valorificarea potențialului programului LEADER și a resurselor financiare alocate acestuia pentru mediul rural și sprijinirea grupurilor de acțiune locală.

Obiectivul național pentru anul 2030, pentru domeniul analizat, este adoptarea în totalitate a politicilor și practicilor comunitare în domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului; finalizarea restructurării și modernizării acestor sectoare și a spațiului rural.

Strategia de dezvoltare teritorială a României - România policentrică 2035

Strategia de dezvoltare teritorială a României este documentul programatic pe termen lung prin care sunt stabilite liniile directoare de dezvoltare teritorială a României, bazat pe un concept strategic, precum și direcțiile de implementare pentru o perioadă de timp de peste 20 de ani, la scară regională, interregională, națională, cu integrarea aspectelor relevante la nivel transfrontalier și transnațional (art. 14, alin (3) în conformitate cu Legea nr. 350/2001).

Strategia de dezvoltare teritorială a României, cuprinde 5 obiective generale de o importanță deosebită pentru teritoriul național:

- Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband;
- Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive;
- Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane;
- Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;
- Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

Conform Strategiei de dezvoltare teritorială a României - România policentrică 2035, în anul 2035 zonele rurale sunt echilibrate funcțional în relație cu rețeaua de localități, zonele de frontieră asigură fluxurile necesare în relație cu țările UE, iar zonele montane și zona costieră își valorifică avantajele printr-o punere în valoare a potențialului turistic. Regiunile cu deficiențe de structură/în declin recuperează teren în fața celorlalte, formând structuri teritoriale echilibrate în jurul zonelor urbane funcționale medii/mari.

Planul de acțiuni prioritare ale Strategiei de dezvoltare teritorială a României - România policentrică 2035, cuprinde următoarele proiecte de bază:

- Negocierea și semnarea documentelor tehnice și politice necesare racordării României la rețelele paneuropene de transport energie
- Modernizarea rețelei de transport feroviar
- Modernizarea rețelei de transport rutier
- Asigurarea dotărilor edilitare ale locuințelor din mediul urban și rural
- Realizarea a minim 30 de strategii pentru GAL-uri finalizate
- Realizarea de lucrări de reabilitare structurală a clădirilor publice
- Realizarea de lucrări de împădurire.

Cadrul strategic regional:

Planul de dezvoltare al regiunii Nord-Vest 2021-2027

Planul de dezvoltare regională (PDR) este principalul document de planificare elaborat la nivel regional și reflectă politicile de dezvoltare relevante la nivel național în raport cu nevoile specifice la nivel de regiune, dar și cu direcțiile strategice de politică ale celorlalți principali finanțatori ai programelor de dezvoltare aferente regiunii respective.

Obiective strategice de dezvoltare pe termen mediu și lung (2034):

- Valorificarea avantajelor competitive prin investiții în domeniile de specializare inteligentă ale regiunii;
- Racordarea Regiunii la fluxurile internaționale de mărfuri, turiști, investiții, informații și valori culturale;
- Creșterea investițiilor în capitalul uman al regiunii, în vederea adaptării la economia digitală și industria;
- Creșterea eficienței economiei rurale, conservând totodată calitatea mediului și patrimoniul etnofolcloric

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

extrem de bogat al regiunii;

- Transformarea centrelor urbane în spații de influență și de atracție regională și trans-regională;
- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei;
- Promovarea tranziției către surse de energie regenerabilă și gestiunea responsabilă a resurselor;
- Valorificarea spiritului civic în procesul de dezvoltare urbană;
- Dezvoltarea sistemelor de transport cu emisii reduse și încurajarea mobilității active;
- Dezvoltarea bazelor de date pe mai multe niveluri (local, județean, regional) pentru a susține procesul de

planificare urbană.

Principalele priorități de dezvoltare și direcții de acțiune ale Planului de dezvoltare al regiunii Nord-Vest sunt:

OS1. Economie competitivă bazată pe inovare și digitalizare:

- 1.1. Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial și creșterea competitivității mediului de afaceri
- 1.2. Sprijinirea ecosistemului de inovare și a activităților economice în domeniile de specializare inteligentă
- 1.3. Stimularea CDI și adoptării tehnologiilor avansate, în mediul public și privat
- 1.4. Promovarea și dezvoltarea tehnologiilor digitale

OS2. Capital uman și social dezvoltat:

2.1. Sprijinirea inserției pe piața muncii și corelarea competențelor profesionale cu dinamica și cerințele viitoare ale pieței

2.2. Stimularea participării la procesele de educație și formare continuă, bazate pe o infrastructură modernă și pe digitalizare

2.3. Modernizarea, digitalizarea și dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de sănătate, promovarea prevenției și a unui mod de viață sănătos

2.4. Sprijinirea incluziunii sociale și combaterea sărăciei

2.5. Cultivarea spiritului civic și a implicării comunității în procesele de dezvoltare locală

OS3. Cadru de viață sustenabil, autentic și atractiv:

3.1. Dezvoltarea integrată și sustenabilă a zonelor urbane funcționale, a municipiilor și orașelor

3.2. Dezvoltarea zonelor rurale și creșterea calității vieții în mediul rural, prin echiparea cu infrastructură

și dotări

3.3. Dezvoltarea infrastructurii și susținerea evenimentelor culturale, sportive și de agrement

3.4. Digitalizarea serviciilor publice dedicate comunității, vizitatorilor și actorilor economici

3.5. Protejarea și valorificarea patrimoniului antropic

3.6. Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic

OS4. Mediu natural valorificat responsabil:

4.1. Protejarea și valorificarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi

4.2. Creșterea rezilienței la hazarduri naturale și schimbări climatice

4.3. Reducerea poluării, ameliorarea și monitorizarea calității factorilor de mediu

4.4. Promovarea utilizării sustenabile a resurselor energetice și valorificarea surselor de energie

regenerabilă

4.5. Modernizarea și dezvoltarea sistemelor de management al apelor, apelor uzate și deșeurilor

4.6. Sprijinirea economiei circulare în vederea eliminării deșeurilor și (re)utilizării continue a resurselor

OS5. Conectivitate fizică și digitală ridicată:

5.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport în lungul rețelei TEN-T

5.2. Creșterea conectivității locale feroviare și rutiere la rețeaua TEN-T

5.3. Sprijinirea mobilității durabile intra-regionale, inclusiv cu scop turistic și de agrement

5.4. Sprijinirea mobilității durabile în cadrul zonelor urbane funcționale, municipiilor și orașelor

5.5. Îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor digitale

Cadrul strategic județean:

Strategia integrată de dezvoltare durabilă a județului Sălaj 2021-2027

Strategia integrată de dezvoltare durabilă a județului Sălaj 2021-2027 este structurată sub forma a 7 obiective strategice, fiecare cu obiectivele specifice aferente, mai exact:

1. Dezvoltarea unei economii durabile și diversificate

1.1. Crearea unui parc industrial în județ până în 2026;

1.2. Dezvoltarea sectorului turistic local printr-un efort integrat de reabilitare a infrastructurii, funcționalizare a obiectivelor și promovarea acestora, încât numărul turiștilor să se dubleze până în 2027 față de 2019.

2. Dezvoltarea sistemului educațional în relație cu cerințele pieței locale și cu meseriile viitorului

2.1. Creșterea cu 10% a procentului de beneficiari integrați în sistemul de educație inclusivă din județ până în 2026;

2.2. Reducerea abandonului școlar sub la 1% în învățământul primar, gimnazial și liceal și sub 6% în

PROPUNERI DE DEZVOLTARE URBANISTICĂ

învățământul postliceal până în 2026;

2.3. Crearea a 2 programe de învățământ dual până în 2025 în 2 licee din județ.

3. Creșterea conectivității fizice și digitale

3.1. Modernizarea drumurilor județene din județul Sălaj;

3.2. Înființarea și gestionarea serviciului public de transport persoane până în 2026 în vederea asigurării unui sistem de transport eficient, integrat, durabil și sigur, care să susțină dezvoltarea economică și teritorială și să asigure o calitate a vieții ridicată în județul Sălaj.

4. Creșterea calității vieții și dezvoltarea teritorială echilibrată la nivel de județ

4.1. Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate la nivel județean prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor elemente de infrastructură noi până în 2027 (inclusiv dezvoltarea infrastructurii necesare telemedicinei) astfel încât minim 60% din locuitorii județului să fie mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile medicale;

4.2. Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii culturale prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2027, astfel încât minim 40% din locuitorii județului să fie mulțumiți sau foarte mulțumiți de activitățile culturale;

4.3. Dezvoltarea oportunităților și facilităților de petrecere a timpului liber în județ, astfel încât minim 35% dintre locuitori să se declare satisfăcuți sau foarte satisfăcuți de facilitățile de recreere/petrecere timp liber la nivelul județului până în 2027;

4.4. Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii și serviciilor sociale prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2027, astfel încât minim 55% din locuitorii județului să fie mulțumiți sau foarte mulțumiți de serviciile sociale;

4.5. Reducerea discrepanțelor existente între mediul urban și cel rural prin investiții în rețelele de apă și canalizare, distribuție a gazelor naturale, energie electrică, etc. Până în 2027 se urmărește reducerea la 5% a UAT-urilor care nu sunt deservite de rețele de apă, la 45% a UAT-urilor care nu sunt deservite de rețele de canalizare, la 90% a UAT-urilor care nu sunt deservite de rețea de gaz.

5. Asigurarea unui mediu de viață verde, nepoluat

5.1. Retehnologizarea sistemelor clasice de producere a energiei, prin stimularea utilizării de surse alternative de energie și prin modernizarea transportului rutier, astfel încât nivelul de mulțumire publică să crească de la 74,2% la 90% până în anul 2025;

5.2. Creșterea procentajului populației conectate la sisteme de canalizare cu epurare și tratarea apelor uzate în trepte superioare de epurare, atât la nivel urban cât și rural, astfel ca până în anul 2023 populația conectată la sisteme de colectare fără epurare a apelor uzate să scadă de la 45% la sub 20%;

5.3. Dezvoltarea infrastructurii SMID și a sistemului de colectare selectivă a deșeurilor astfel încât gradul de colectare selectivă să ajungă până la sfârșitul anului 2022 la 70% și până în anul 2025 la 100%.

6. Întărirea capacității administrative ridicată la nivelul administrațiilor locale și a administrației județene

6.1. Înrolarea UAT Sălaj în platforma ghiseul.ro (folosită de cetățeni pentru plata taxelor și impozitelor) până la sfârșitul anului 2024;

6.2. Implementarea unei platforme pentru depunerea și ridicarea online a documentelor urbanistice; cel puțin 25% dintre aceste documente vor fi depuse/ridicate în format digital la finalul anului 2024.

7. Identitate județeană coerentă care integrează tradițiile și valorile locale

7.1. Realizarea unei strategii de marketing local, dezvoltarea și promovarea unui brand județean (identitate județeană) pornind de la conceptul „Țara Silvaniei” și de la produsele locale specifice până în 2024;

7.2. Crearea sau reorganizarea până în 2023 a unui organism responsabil de monitorizarea performanțelor turismului în județul Sălaj, analiza datelor statistice, cu rol de catalizator al turismului regional.

3.13. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ

Planul Urbanistic General al comunei Românași are drept obiectiv dezvoltarea durabilă a așezărilor rurale din cadrul unității administrativ-teritoriale: reședința de comună Românași și satele aparținătoare Ciurmărna, Chichișa, Romița, Poarta Sălajului și Păușa. Acest demers urmărește:

- îmbunătățirea calității vieții – prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, de transport, educaționale, sanitare și socio-culturale a localităților;
- creșterea economică durabilă – prin diversificarea profilului economic și dezvoltarea de activități non-agricole sistematice și viabile, cu impact negativ redus asupra mediului înconjurător;
- dezvoltarea durabilă și complexă a agriculturii;
- menținerea peisajului natural și a culturii materiale și spirituale a comunităților – prin punerea în valoare a obiectivelor de patrimoniu construit sau natural identificate.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SPATIALĂ:

OBIECTIVE GENERALE:

- 1. Îmbunătățirea calității vieții locuitorilor comunei prin dezvoltarea infrastructurii publice eficiente și prin creșterea calității mediului înconjurător. – componenta HABITAT;**
- 2. Valorificarea potențialului economic al comunei prin susținerea dezvoltării sustenabile a inițiativei locale și atragerea de noi investiții și investitori. – componenta ECONOMIE;**
- 3. Îmbunătățirea accesului populației la servicii socio-culturale moderne și adaptate nevoilor locale. – componenta SOCIETATE.**

3.14. POLITICI ȘI PROGRAME DE INVESTIȚII PUBLICE NECESARE IMPLEMENTĂRII

3.14.1. Planul de acțiune pentru implementare și programul de investiții publice

Proiectele de investiții de pe teritoriul comunei Românași vor urmări:

- Extinderea rețelelor tehnico-edilitare, de toate tipurile, în zonele în care acestea lipsesc și în zonele de extindere a intravilanului;
- Reabilitarea, modernizarea căilor de comunicație rutieră în zonele deficitare și extinderea, amenajarea drumurilor de exploatare agricolă;
- Amenajarea de piste pentru biciclete pentru a crea conexiuni între localitățile comunei și cu localitățile din comunele vecine;
- Amenajarea profilelor drumurilor pentru a crea condiții favorabile circulației pietonale;
- Reabilitarea, modernizarea și dotarea construcțiilor aferente infrastructurii socio-culturale;
- Amenajarea de noi spații verzi cu rol de protecție și agrement;
- Diversificarea activităților economice de pe teritoriul comunei și valorificarea suplimentară a specificului local din punct de vedere economic;
- Extinderea dotărilor pentru turism de pe teritoriul comunei;
- Valorificarea patrimoniului cultural construit și a patrimoniului natural de pe teritoriul comunei.

În vederea implementării strategiei de dezvoltare se vor urmări acele intervenții punctuale, care au un impact benefic ridicat. În cadrul strategiei de dezvoltare, o importanță majoră o are dezvoltarea economică prin valorificarea specificului local și dezvoltarea turismului prin valorificarea patrimoniului cultural construit și natural. Un alt obiectiv prioritar constă în creșterea nivelului de calitate a vieții din comună prin dezvoltarea infrastructurilor socio-culturale, tehnico-edilitare și de transport.

3.14.2. Etapizarea proiectelor de investiții

Proiectele de investiții sunt propuse a se realiza într-o perioadă de 10 ani, mai exact 2025 – 2035.

Etapizarea proiectelor de investiții este propusă în funcție de importanța implementării și a duratei de execuție a fiecărui proiect în parte.

3.14.3. Monitorizare și implementare

Etapa de implementare, monitorizare și control reprezintă sistemul de realizare a proiectelor, programelor și politicilor prevăzute în strategie, de colectare și raportare a informațiilor asupra desfășurării proiectelor, asupra succesului și impactului acestora, relative la dezvoltarea comunității.

Scopul monitorizării și evaluării implementării strategiei:

- ▶ evaluarea atingerii obiectivelor în timp util și în bugetul alocat
- ▶ constatarea durabilității proiectelor implementate

Succesul realizării unei strategii depinde în mare măsură de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia. În procesul implementării prezentei strategii vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând responsabilități bine determinate, îndeplinind rolul de implementator sau de control al proiectelor planificate. În plan instituțional principalii actori locali ai implementării strategiei vor fi:

- ▶ administrația locală (Consiliul Local, Primăria)
- ▶ agenții economici
- ▶ societatea civilă
- ▶ locuitorii comunei
- ▶ structurile externe (instituții județene)

Etapa de implementare, monitorizare și control cuprinde în principal 5 subetape:

A. Adoptarea

În cadrul acestei etape strategia va fi supusă dezbaterilor publice. În urma dezbaterilor se vor opera recomandările primite și strategia va fi înaintată Consiliului Local în vederea aprobării.

B. Implementarea

În cadrul implementării se vor realiza acțiunile, activitățile, măsurile și proiectele concrete de implementare. Fiecare proiect va conține obiective stricte, planul activităților necesare, perioada de desfășurare, persoanele responsabile în proiect și partenerii implicați în realizarea proiectului, sursele de finanțare.

C. Monitorizarea

Echipa de implementare va evalua aspecte precum: activități, rezultate, buget, patrimoniu, performanțele personalului angajat și implicit a autorității locale (organizația în sine), ipotezele formulate inițial. Monitorizarea se va efectua pe categorii: activitatea, informația necesară, colectarea informației, modul în care a fost folosită informația, ritmicitatea folosirii informației, persoana care a cules informația. Monitorizarea implementării proiectelor se va efectua prin intermediul indicatorilor stabiliți inițial. În cazul înregistrării unor devieri în procesul de implementare se vor lua măsuri de corectare.

Monitorizarea implementării se va realiza pe o structură de evaluare care va avea în componență reprezentanții tuturor factorilor implicați în dezvoltare. Structura aparatului de monitorizare va fi următoarea:

- ▶ comitet de coordonare pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei;
- ▶ comisii organizate pe direcții de dezvoltare;
- ▶ secretariat.

Responsabilitățile de bază sunt:

- planificarea implementării acțiunilor;
- elaborarea și promovarea deciziilor privind acțiunile de implementare;
- coordonarea activităților de implementare, a acțiunilor și proiectelor;
- coordonarea activităților de atragere a surselor financiare în scopul realizării problemelor

identificate;

- monitorizarea implementării;
- elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către consiliul local;
- acordarea consultanței tehnice și consultative în toate domeniile;
- elaborarea și dezbaterile proiectelor prioritare;
- analiza deciziilor privind problemele comunității locale;
- elaborarea și inițierea modificărilor în strategie;
- elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare.

D. Evaluarea implementării strategiei

Se vor analiza indicatorii de implementare. Fiecare proiect stabilit va avea anumiți indicatori de implementare și, funcție de complexitatea unui proiect, se vor efectua evaluări intermediare, pe faze de implementare.

E. Analiza impactului

Această analiză apreciază dacă proiectul răspunde politicilor formulate, modul cum influențează criteriile de performanță privind dezvoltarea eficientă a localității. Se vor efectua studii de impact de specialitate înaintea începerii unui proiect sau la o anumită perioadă de timp după finalizarea proiectului. Etapa de implementare, monitorizare și evaluare oferă atât permanent, cât și periodic un raport asupra stadiului de implementare a proiectelor.

Etapa de implementare, monitorizare și evaluare oferă atât permanent, cât și periodic un raport asupra stadiului de implementare a proiectelor.

În viitor se va urmări dezvoltarea potențialului economic prin atragerea forței de muncă, sprijinirea inițiativelor particulare și a investițiilor din fonduri bugetare, atragerea fondurilor europene în scopul realizării de proiecte sustenabile care să răspundă nevoilor comunității cât și atragerea capitalului privat autohton în scopul realizării unor unități de prelucrare a produselor autohtone.

4. CONCLUZII. MĂSURI ÎN CONTINUARE

Planul Urbanistic General al comunei Românași are drept obiectiv dezvoltarea durabilă a așezărilor rurale din cadrul unității administrativ-teritoriale: reședința de comună Românași și satele aparținătoare aparținătoare Ciurmăna, Chichișa, Romița, Poarta Sălajului și Păușa.

Acest demers urmărește:

- îmbunătățirea calității vieții – prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, de transport, educaționale, sanitare și socio-culturale a localităților;
- creșterea economică durabilă – prin diversificarea profilului economic și dezvoltarea de activități non-agricole sistematice și viabile, cu impact negativ redus asupra mediului înconjurător;
- dezvoltarea durabilă și complexă a agriculturii;
- menținerea peisajului natural și a culturii materiale și spirituale a comunităților – prin punerea în valoare a obiectivelor de patrimoniu construit sau natural identificate.

Odată aprobat, Planul Urbanistic General și Regulamentul Local de Urbanism aferent capătă valoare juridică, oferind instrumentul de lucru necesar administrației publice locale care va urmări aplicarea lor.

Stabilirea categoriilor de intervenție și a reglementărilor s-au realizat în baza analizei multicriteriale la nivelul trupurilor componente de intravilan privind:

- Funcțiunea dominantă în zonă;
- Configurația fondului construit existent și a parcelarului;
- Circulația și echiparea tehnico-edilitară.

Dezvoltarea activităților agro-zootehnice, industriale, a serviciilor comerciale și turistice, atât de către agenții economici, cât și de către populație trebuie să fie o prioritate în demersurile de stimulare a organismelor competente centrale și locale, atât din cauza lipsei acestora ca volum și calitate necesară, cât și datorită resurselor pe care le oferă prin crearea de locuri de muncă pentru populația comunei.

Pentru dezvoltarea unei economii performante și ridicarea nivelului de viață al locuitorilor comunei Românași se propune mobilizarea tuturor resurselor fizice și umane, în corelare cu conservarea mediului și a patrimoniului.

Aplicarea prevederilor Planului Urbanistic General al comunei Românași se face conform Regulamentului Local de Urbanism aferent Planului Urbanistic General.